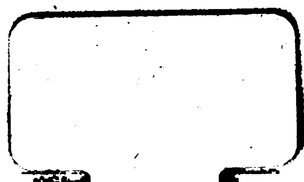

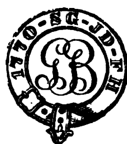
KARL GJELLERUP

HANS EXCELLENCE

SKUESPIL

INDLEDET VED EN

EFTERSKRIFT TIL MINE DRAMER

KJØBENHAVN
GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG
TRYKT HOS J. JØRGENSEN & Co (M. A. HANNOVER)
1895

Paa den *Gyldendalske Boghandels Forlag* er nylig udkommet:

EN SOLDATS FORTÆLLINGER

FRA NAPOLEONSTIDEN.

Erindringer af Captain **Coignet**.

I noget forkortet Form udgivet paa Dansk af

DANIEL BRUUN.

3 Kr. 75 Øre.

VANDRELIV.

Billeder og Indtryk

af

JACOB HILDITCH.

3 Kr.; eleg. indb. 4 Kr. 35 Øre.

KUNSTNERNATURER.

Af

JOHN PAULSEN.

3 Kr. 25 Øre; eleg. indb. 4 Kr. 50 Øre.

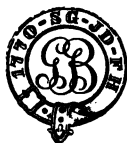
KARL GJELLERUP

HANS EXCELLENCE

SKUESPIL

INDLEDET VED EN

EFTERSKRIFT TIL MINE DRAMER

KJØBENHAVN
GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG (F. HEGEL & SØN).
TRYKT HOS J. JØRGENSEN & CO. (M. A. HANNOVER)
1895

EFTERSKRIFT

TIL

MINE DRAMER

»Efterskrift til mine Dramer« — det klinger noget posthumt og det med Rette, da nærværende Skuespil i alt Fald foreløbig komme til at afslutte mit »Theater«. Det er selvfølgelig ikke med noget ganske let Sind, at jeg tager den Beslutning, at se bort fra alle dramatiske Planer; jeg har som Dramatiker ført en energisk tiaarig Kamp, hvis Bitterhed vel neppe kan forstaas af en Ikke-Kunstner, eller blot af en Ikke-Dramatiker — en Kamp, der den længste Tid har dreiet sig om overhovedet at komme til at levere et Slag og som endelig har tilfægtet sig et Par sceniske Seire — hvoriblandt en af temmelig Betydning — uden at det endelige Udfald dog derved kunde forandres: Nødvendigheden af at strække Vaaben. Naar man er naaet saavidt, at man med nogenlunde Sikkerhed kan regne paa intet Theater at finde og med overvældende Sandsynlighed for heller ingen Forlægger at finde, saa er det aabenbart paa Tide at holde op, naar man ikke har været

saa forsynlig at lade sig føde rig — i hvilket Tilfælde det skulde være mig en Fornøielse at fremture som Theaterdigter for en »fri Scene« — en Bestilling, hvortil Aandsretning og Temperament jo synes at gjøre mig nogenlunde egnet, ikke at tale om, at der i den Tanke at skrive lutter Premiere-Stykker unægtelig er Noget, der tiltaler min aristokratiske Kunstnernatur.

Idet jeg altsaa nu maa trække mig tilbage fra denne Side af min digteriske Virksomhed, der har ligget mig særlig paa Sinde, kunde jeg ønske at udtale mig om dens Charakter og Aand og navnlig authentisk belyse den Del deraf, i hvilken nærværende Drama er et integrerende Led — det moderne Trekløver, »Herman Vandel«, Wuthhorn« og »Hans Excellence« — af hvilke de to første ere blevne ligesaa heftig som uforstaaende angrebne, medens det er til at forudse, at det tredie, der fremkommer under særlige Omstændigheder, vil blive det i endnu høiere Grad.

Til disse særlige Omstændigheder regner jeg selvfølgelig ikke den, at det er forkastet af vort saakaldte kgl. Theater, men vel den, at det ikke, som Enhver maatte vente, fremkommer paa Dagmartheatret, men paa »det frie Theater«, hvilket formodentlig i det store Publikums Øine vil sige saa meget som, at det er for uanstæn-

digt til at spilles paa »en ordentlig Scene«. Dertil kommer, at det flere Maaneder før dets Udgivelse og sceniske Fremstilling ved en Oplæsning er bleven bekjendt for en begrændset, men dog ret talrig Kreds af literairt Interesserede og formodentlig blevet adskillig drøftet. Og endelig — hvilket er Hovedsagen — har det forlængst gjennem Bladene forlydt, at Stykket er forkastet af det kgl. Theater »paa Grund af Umoralitet« (nemlig Stykkets, ikke det kgl. Theaters), og som jeg hører, har ogsaa et Par af dets høiere Funktionærer salvelsesfuldt svaret Folk, der kom med det naive Spørgsmaal, hvorfor mit Stykke ikke var antaget: »En statsunderstøttet Institution kan da virkelig ikke opføre et Stykke, der har til Formaal at forherlige det frie Forhold og nedsætte Ægteskabet«.

Jeg bemærker i Forbigaaende, at jeg desværre ikke tør rose mig af at vide, hvad en statsunderstøttet Institution kan og hvad den ikke kan. Derimod ser jeg mig i Stand til at erklære, at hvis det hører til dens Opgaver at forhindre danske Digtere i at blive dramatiske Digtere — og det maa vi vel antage — saa har vort kgl. Theater overfor mig i denne Retning gjort hvad der stod i menneskelig Magt, og hvis det ikke helt er lykkedes, saa bør denne Omstændighed ikke regnes til Forkleinelse for Institutionen og dens Ledere.

De tre Dramer, som der her hovedsagelig er Tale om, forenes ved et vist fælleds Oprørstræk, og der stiller sig omtrent de samme Vanskeligheder i Veien for deres Forstaaelse. Det midterste af dem, »Wuthhorn«, har haft den Lykke fremfor sine Brødre selv at kunne tale til Publikum i sin fuldkomne sceniske Skikkelse og er derved blevet det af alle mine Værker, som er trængt ud i de videste Kredse; havde det ligesom de andre maattet nøies med at opføres en enkelt Aften for et sluttet Selskab og forresten forsøge at virke i Bogform, saa kan man med Sikkerhed sige, at det vilde være lykkedes den kjøbenhavnske Presse at slaa dette Stykke saaledes ned, at — et ringe Mindretal fraregnet — Publikum kun kjendte det af Navn og vidste om det, hvad en paa Forhaand vrangvillig og irriteret Kritik havde fundet for godt at foresnakke det, ja at ogsaa de, der selv gav sig til at læse det, forud havde faaet den naturlige Synsvinkel fordreiet. Saaledes gik det »Herman Vandel«, der tilmed havde det Vanheld at udkomme længe før Opførelsen og paa en Tid, da »Politiken« — det eneste større Blad, hos hvilket man kunde haabe nogen Sympathi for dette Værk — endnu fulgte den Politik ikke at omtale hvad jeg skrev.*)

*) Det er meget lang Tid siden jeg gav mig af med at følge Dagspressens Kritikker, hvis Hovedsum mere

Saaledes vil det formodentlig ogsaa gaa »Hans Excellence«. Imidlertid er det mit Haab ved denne Indledning dels at lette Læseren Forstaaelsen ved at stille ham i det rette Forhold til Dramaet, selv om dette Forhold allerede skulde være blevet forrykket af hans »Organ«, dels overhovedet saa vidt muligt at vanskeliggjøre Organerne deres forrykkende Funktion.

Som sagt, »Wuthhorn« havde en lykkeligere Skjæbne, men iøvrig er jeg meget langt fra at lade mig skuffe af Klapsalverne og slutte fra deres Styrke til Forstaaelsens. Bortset fra,

---

læsende Venner gjør mig bekjendt med, og ved »Herman Vandels« Udkomst erindrer jeg kun at have læst to, en væsentlig rosende, der med et Stænk af elskværdigt Ironi skildrede mig som »Danmarks sidste Digter« — og en i »Dagens Nyheder« — det Organ, som jeg holdt paa Grund af dets Billighed. Dette Blad, der sædvanlig indeholdt lange æsthetiske Artikler om literaire Nyheder, helligede mit Stykke en halv Snes Linier, der løb ud paa at det vidnede om »min Kritikløshed«, at jeg kunde udgive Sligt — en Dom, som jeg synes fortjener at opbevares. Iøvrig kan intet af mine Værker rose sig af at have vakt et Ekko af saadan Stemmeforskjel som dette — ligefra de mest begeistrede Yttringer, som har lønnet nogen af mine Anstrengelser, til — for at tage det Yderligste — et anonymt Brev, der bestod af en Række udsøgt gemene Skjældsord, undertegnet: »en nødtvungen Læser af Herman Vandel«, — »Wer Vieles bringt, wird Manchem etwas bringen« — om ikke Andet, saa Leilighed til at vise sin egen Naturs Gemenhed.

at jeg er villig til at give Theatermaler, Belysningsmester og Skuespillere hvad deres er, — ogsaa hos dem, der lod Stykkets indre dramatiske Liv rive sig med, var der utvivlsomt ofte paa Bunden en fuldstændig Fremmethed for Stykkets Aand. En Bekjendt fortalte mig, at han havde hørt en Samtale mellem to, der gik fra Theatret, en Ældre og en Yngre; den Yngre gav sin Begeistring Luft: det var — efter hans ungdommelige Mening — herligt en Gang at se mægtige Lidenskaber og virkelige tragiske Konflikter stort behandlede paa Scenen og dog iklædt vort eget Kjød og Blod. Den Ældre sagde ikke direkte noget derimod men indvendte blot: »Men Moralen, hvad bliver der af Moralen?« »Ja Moralen —!« indrømmede Ynglingen beskjæmmet. »Og jeg finder netop Deres Stykke eminent moralsk,« tilføiede Beretteren.

Det er Sagen. Det er paa Moralens Omraade, at Striden staar om disse Dramer. Nogle finde dem eminent moralske, andre eminent umoralske, og til den sidste Anskuelse bekjender sig næsten hele den danske Presse. Det er Skade, at dens Penne sædvanlig mangle Skarphed til kort og præcist at fremsætte dens Anskuelse: lad mig for en Gangs Skyld laane den min — som jeg i dette Øieblik har skaaret — og vise et æret Læsepublikum, hvorledes

mine Stykkers Antimoral ifølge dens Opfattelse ser ud: —

»I det første af disse Dramer — »Herman Vandel« — forkynder Hr. Gjellerup, at naar en ung Mand har forført en ung Pige, og hun skal have et Barn, er det moralsk urigtigt af ham at ægte hende, eller i alt Fald — vi ønske ikke at være uretfærdige mod Hr. Gj. — at den, der ikke ægter hende, staar moralsk høiere end den, der gjør det. Nyhedens Interesse vil man ikke kunne frakjende denne Paastand. — »Wuthhorn« lærer os, at naar en Ægtemand ikke strax vil gaa ind paa Skilsmisse, bør Elskeren bestige det nærmeste Bjerg med denne Ægtemand og styrte ham ned i en Afgrund — særlig bør dette ske, hvis Ægtemanden er Redaktør af en Høire-Avis. Som en Slags Guldgrundsfolie for det sorte Ægteskab paraderer i Stykkets Baggrund den frie Kjærlighed paa den symbolske »Freie Alp«. — Denne Modsætning udarbeides endelig endnu kraftigere i »Hans Excellence«, hvor vi underrettes om, at den Mand, der lever trofast med sin Hustru og Intet forlanger derudover, er en ren moralsk Sinke, en ringe Undersaat i Forhold til den »fyrstelige« Natur, som udenfor sit Ægteskab har et frit Forhold — hvorfor ikke en Række saadanne, er os uklart, det synes at maatte blive Conseqventsen, formodentlig har

praktiske Theatergrunde været det Afgjørende. Det Bedste ved dette Stykke — et Gode, som vi er meget villige til at anerkjende, — er at Forfatteren lover, at det skal blive hans sidste.«

Man kunde vel imidlertid ogsaa af disse Stykker uddrage en anden — en modsat Moral. I Herman Vandels Skjæbne f. Ex. kunde man, uden at lægge noget Fremmedartet ind, se et Vidnesbyrd om, at en saa fin Natur, som den der her er skildret, og navnlig en Mand, der som Herman Vandel ved sit hele Temperament er henvist til Ægteskabet, om hvilket han har de høieste og reneste Forestillinger — han maa dobbelt og tredobbelt vogte sig for at give efter for en flygtig Passion, en letfodet Fristelse, der vinker ham ud af en moralsk Sløvhedstilstand eller en nagende Smertedøs; thi hvad der for robustere Constitutioner vilde være et Narcoticon eller vel endogsaa en Stimulants til forynget Livskraft, det bliver for ham Gift. Enhver opmærksom Læser af Stykket vil med Lethed kunne belægge denne Opfattelse med Bevissteder og slaa dette fast som Sørgespillets dog unægtelig meget moralske Tendens. Han vilde imidlertid ogsaa have Uret, og det fordi han overhovedet betragtede dette Sørgespil under det skjæve og lave Synspunkt af et Tendensstykke. Jeg skriver ikke Tendensstykker — selvfølgelig, kunde jeg tilføie under den

ganske vist dristige Forudsætning, at Læseren er nogenlunde kjendt med det Væsentlige i min literaire Virksomhed. Nei, jeg dramatiserer ikke Tendenser, og jeg digter ikke ud fra et abstrakt Begreb — hvad man strengt taget overhovedet ikke kan, men vel skrive; jeg fordyber mig i en menneskelig Lidenskab, som af en eller anden Grund interesserer mig og bliver levende for mig, og da jeg af Naturen har Noget af den dramatiske Spaltning i mig, ser jeg den umiddelbart i dens Kamp med andre Lidenskaber eller i dens Sammenstød med den faste Aflagring af menneskelige Lidenskaber og Interesser, som vi kalde Love — skrevne saavel som uskrevne. Og ligesom en Chemiker sørger for at tilveiebringe det Lufttryk og den Temperatur, der er gunstigst for at de undersøgte Kræfter kunne vise sig i deres charakteristiske Virksomhed, saaledes søger jeg at sætte mit Stof under det Høitryk, der fremtvinger den dramatiske, ja om muligt den tragiske Konflikt — hvilket væsentlig beroer paa en tilstrækkelig Uddybning af Charaktererne. Thi den samme Constellation, der i en let Behandling adspreder med en harmløs Vaudeville-Forvikling, kan ofte, naar de handlende Personer have undtagelsesvis Gemytsdybde og en Kraft, hvis Spænding grændser til Overspændthed, hidføre den tragiske Katastrophe, medens et tilsvarende Idealiserings-

Arbeide, der ikke gik i Retning af individuel Uddybning men af typisk Bredning vilde fremkalde den egentlige komiske Situation. (Man tænke f. Ex. paa ægteskabelig Skinsyge, det Utal af Farcer og saakaldte Lystspil, de faa Komedier og færre Tragedier, som den har været Motiv for.)

Nu ligger imidlertid næsten alle saadanne Tragedieemner paa det Omraade, hvor den indre personlige Lov krydses af den almene Gjennemsnitslov, hvor Individualismen kommer i Kollision med Almenvæsnet og dets mer eller mindre helliggjorte Vedtægtsgjærde, reiser sig derimod, gjennembryder det og redder sin Idealitet men paa Bekostning af Individet, der gaar under. Ja dette er, om jeg ikke feiler, ret egentlig den moderne Tragedie, og Richard Wagner er efter denne Betragtning den første saavel som den største virkelig moderne Tragiker*). Det er blevet vort tragiske Problem, fordi først i vor Tid og endda kun hos de germanske Folk, Personligheds-Ideen er bleven saa myndig, at den med tilstrækkelig ideal Ret kan træde i saadan selvhævdende Opposition til Almenvæsnet, medens paa den anden Side dette dens

*) Jeg henviser til mit Essay: »Richard Wagner i hans Hovedværk«, navnlig til Afsnittene »Erotikken i Valkyrien« og »Ledende Idéer«.

mangeaarige Formynder og nye Modstander netop nu antager en mer og mer anmassende Skikkelse, ja det endog i en saadan Grad, at man, naar man søger efter den korrekte Modbetegnelse til Begrebet Individualisme, støder paa Ord, der allerede har praktisk politisk Farve: Socialisme og Communisme. For den antikke Verden var denne Modsætning ukjendt; — dens Tragedie havde til Helt mindre Individet end Mennesket og til hans usynlige Modstander selve Verdensordenen, det ubøielige, Guder og Mennesker beherskende Fatum. Hos den dramatiske Renaissances to Stormænd, Shakespeare og Calderon, har en Individualisering af begge Parter fundet Sted, og det saaledes, at det hos den katholske Spanier væsentlig er Fatum, der er individualiseret til den personlige Verdensstyrer, der spiller med Individerne som med Marionetdukker, medens hos den protestantiske Englænder de frie Personligheder i Lidenskabernes Storm give sig et alvist og algodt Forsyn i Vold. Derimod finder der hos Schiller, den eminent historisk-philosophiske Dramatiker, en Bevægelse henimod det Upersonlige Sted: Forsynet er blevet den upersonlige Verdensorden, Verdenshistorien er Verdensdommen, og i hans senere Produktion hæver det antikke Fatum sit Medusahoved for snart af Epigoner at blive karrikeret i den doktrinære »Skjæbne-

tragedie«. Men Napoleon, der skabte det moderne Europa, var ogsaa betænkt paa at skaffe det en ny Theatergud, og skjøndt hans imperiale Æsthetik ofte havde et stærkt akademisk Stænk, havde han vel ikke saa helt Uret, naar han i sin Lapidar-Stil lod en Dramatiker vide, at det moderne Fatum var Politikken; han havde den historiske Heltetragedie for Øie, og det er i Grunden kun en Anvendelse af hans Sætning, naar man siger, at den borgerlige Tragedies Fatum er selve den borgerlige Orden.

Altsaa: Personlighedens Sammentørnen med den upersonlige, mod al stærk personlig Livsrørelse mer eller mindre fjendtlige Samfunds- og Selskabs-Orden. Men indenfor denne Kreds kan der afstikkes en endnu centralere. Hvad er den personligste Del af Personlighedens Liv? — Kjærligheden. Thi det Erotiske er Individualismens egentlige Brændpunkt — er det i den Grad, at den kjønslige Differentiering er det første Anlæg til Charakterdannelse overhovedet, den Gren, hvori alt Andet maa indpodes. Derfor er det erotiske Valg en direkte Gradmaaler for Individualiseringsprincippet — vel at mærke ikke det fornuftsmæssig beregnende Valg af en Ægtefælle, men den instinktive, naturkraftige erotiske Udvælgelse. Hos de lavere Dyr, hvor Individet kun er Exemplar, finder der slet ingen Udvælgelse Sted, hos de

høiere kun paa Hunnernes Side og efter et meget usammensat Princip. Naar der hos de høieste Dyr undertiden kan bemærkes en virkelig lidenskabelig Tilknytning til en Enkelt, saa er det et af de vigtigste Tegn paa, at den egentlige Individual-Charakter begynder at danne sig, eller rettere, er saa vidt fremskreden i sin Dannelse, at den gjør sig bemærkelig. Hos Culturmennesket har Elskovs-Valget og dets Følger altid spillet en Hovedrolle — det styrtede Troias Mure i Støvet og lod Antonius miste den halve Verden og Livet; intet Under altsaa, at det er blevet et af Poesiens Hovedmotiver og langt det populæreste. Kun i Tragedien har det maattet nøies med en stedmoderlig Behandling; de antikke Tragikere forsmaaede det fuldkomment, hos Shakespeare spiller det kun i et enkelt Ungdomsarbeide den tragiske Hovedrolle, noget mere fremtrædende bliver det hos Schiller. Da den Udelukkethed, hvormed Valget yttrer sig, og den Kraft, hvormed det holder sin Gjenstand fast, som sagt, er det aabenbareste Udtryk for Personlighedens individuelle Afsluttethed og Charakter-Dybde, saa kan man vente, at i en rent moderne tragisk Kunst Forholdet mellem Mand og Kvinde og dets Voxen ud over og Sprængning af de bestaaende indskrænkende Former vil blive det centrale Motiv — hvilket da ogsaa allerede i Wagners Musik-

drama er Tilfældet i en indtil da uanet Grad — »Tristan og Isolde«, »Valkyrien«, »Götterdämmerung«, det var en stigende Kjærligheds-sang, som Verden aldrig før havde hørt eller drømt om, trodsig og salig, forbryderisk-hellig, verdensfornægtende og tilsidst verdenstilintet-gjørende. Naar Heine med genial Antipathi ud af Beethovens sidste Musik hørte »die Agonie der Erscheinungswelt«, saa gjælder dette Ud-tryk ikke mindre om den Wagnerske Musik i dens Hovedperiode, hvor den tragiske Erotik i sin Idealisme tilsidst i bogstavelig Forstand brænder de foragtede Slakker af den phæno-menale Verden op med samt dens Mennesker og Guder; — i hans Svanesang er »Agonien« allerede overvunden og tilbagelagt: efter »Götter-dämmerungs« »Kjærligheds-Forløsning« Grahls-klokkernes Nirvanaklang.

Intet kan bedre end dette store Exempel vise os, i hvilken Grad Erotikken, som Individua-lismens Brændpunkt, i sin Oprørskamp mod »Verden« staar og maa staa i Forgrunden for det virkelige moderne, mer eller mindre tragiske Drama. *Hinc illæ lacrymæ*: derfra disse evige Klager ikke blot over det »Pinlige« — thi under dette Synspunkt ser Philisteriet al Tragik, der ikke har iført sig et tilstrækkelig fjernt Kostume — men fornemlig over det Anstødelige,

Usømmelige og Usædelige ved det moderne Theater.

Det »Usømmelige« ligger i Stoffet, fordi selvfølgelig de erotiske Konflikter af alvorligere Natur og af indre Betydning ikke fortrinsvis findes i velordnede Forhold, hvor Alt er klappet og klart. Det »Usædelige« ligger i Behandlingen, der vækker Sympathi — mer eller mindre, men dog altid Sympathi — for Hovedpersonerne, altsaa for Overtrædere. Men dette sker ikke — eller bør ikke ske — derved at Forfatteren kaster en subjektiv Belysning over Forholdene, saa at der fremtvinges et vilkaarligt Billede med unaturlig Fordeling af Lys og Skygge, men tvertimod derved, at han fremstiller dem i et saa objektivt og alsidigt Lys, at Tilskueren nødes til at tage sine subjektive Briller af — nemlig de ham af Samfundet givne, justerede og approberede Kategori-Briller — og se med sine egne Øine. Herved frembringes nu ganske vist atter en Virkning, der er langt farligere end den enkeltvakte Sympathi for hine dadelværdige Personer, ja forholder sig til denne som et chronisk Onde til et akut: man kalder den »Forvirring af de sædelige Begreber«, og for saa vidt med Rette, som dens første Phænomen er det, at Anskuelses-Organet ikke længer funktionerer øieblikkelig og sikkert, men at der indtræder

en Tøven og Vaklen. »Der kan du se,« siger Samfundet, der havde forordnet Kategori-Brillerne, med hvilke man ser alt saa smukt ordnet — Bukkene tilvenstre, Faarene tilhøire — »der kan du se; ikke nok med at du et Øieblik saae skjævt, du kan overhovedet ikke se rigtig længer! det er en akut Øiensygdom, og du bliver blind, hvis du ikke igjen tager Brillerne paa.« Øienlægen derimod siger: »Vær ganske rolig; det blænder lidt endnu, men det gaar snart over, og saa vil du se langt bedre. Brillerne vare gode nok for en Tid, men nu behøver du dem ikke længer.« Hin Forvirring er nemlig blot den, der optræder overalt, hvor en lavere Tilstand gaar over til en høiere og mere sammensat. Naar Instinktet glipper og maa erstattes af Fornuften, saa sker dette ikke uden en Krisis af Usikkerhed, som ganske vist kan være farlig for Individet, men som normalt slutter med, at der fremkommer en Handlemaade, der staar i et langt viderækkende Forhold til Tingenes Natur. Hvad vilde man for et Par hundrede Aar siden have sagt til en Justits, der spurgte efter nærmere Omstændigheder, ja endogsaa efter Motiver og sjælelig Tilstand, og ikke havde Kategorierne fix og færdige til præcis Anvendelse: »Han har slaaet en Mand ihjel — hæng ham«? — vilde man ikke have klaget over en usikker og tøvende

Funktioneren, der tydede paa en total Forvirring og begyndende Opløsning af de juridiske Begreber?

Nærmere bestemt bestaar nu den nye Synsmaade deri, at den ser positivt, medens man med Brillerne ser negativt. Dette lader sig let illustrere med et Billede ud af det foreliggende Stof. Man betragte Tilfældet »Herman Vandel«. — Kategori-Brillerne give øieblikkelig den negative Bestemmelse: »Han vil ikke ægte en Pige, som han har forført!« Saaledes ser hele Familien Tvede Sagen: og lad os antage, at der til Stykket svarede en virkelig Begivenhed, saa vilde dette Synspunkt være den almindelige Dom: saa sandt er det, at Digteren ikke kaster et vilkaarligt subjektivt men just et objektivt Lys paa Handlingen: — Dramaet tvinger enhver, der forstaar det, selv om han overfor selve Begivenheden vilde være bleven staaende ved hin negative Bestemmelse, til at se positivt, hvorved Sætningen vendes om, nemlig saaledes: Han har forført en Pige, som han ikke vil ægte. Ikke blot rettes Blikket paa to ganske forskjellige Punkter, men rent formelt er der en radikal Forskjel: den første Sætning er sig selv nok, klar og selvstændig, hvorfor den ogsaa passende afsluttes med et Udraabstegn (»hvilket Afskum!«). Ikke saaledes med den anden, der er høist paafaldende og dunkel og snarere

maatte løbe ud i et videreførende Spørgsmaalstegn. I den Maade, hvorpaa Relativsætningen umiddelbart sætter hans Ikke-Villen-ægte i Forbindelse med Hovedsætningen, ligger der nemlig en Anticipering af denne Villie, som derved sættes samtidig med eller endog forud for Handlingen, og der udsiges da, at Pigen var en saadan, som han ikke vilde eller — da der endnu ikke er Tale om nogen bevidst Beslutning — ikke kunde ville ægte. Men herved er man allerede inde paa Undersøgelsens Sti til Forstaaelsens Vei: — hvorfor kan han ikke ville ægte hende? fordi det vilde være et blivende Frafald fra hans Livsideal, fordi han, saaledes som han er anlagt, derved maatte tilintetgjøre sig selv — hvormed man da føres til at betragte Mandens positive Egenskaber og værdsætte ham efter disse. Men iøvrig er det saa langt fra, at den sidste Form af Sætningen indeholder mindre Misbilligelse end hin første — Udraabssætningen —, at den tvertimod er langt strengere, ja forsaavidt uforsonlig, som den betragter noget Forbigangent og egentlig Irreparabelt, medens den Tvedeske Betragtning efter praktisk Morals Sædvane er forsonlig nok: for den er Sagen i høi Grad reparabel, han behøver jo kun at opgive sin Egenvillie, ikke at ville ægte hende, saa er Alt i den skjønneste Orden. Endnu skjønnere vilde

Ordenen ganske vist være, hvis han var begyndt med at ægte hende, men »Herregud! man skal jo heller ikke være Rigorister, vi er jo alle Mennesker, tilmed kristelige og moralske Mennesker, Gud ske Lov da!«

Ja, man er et moralsk Menneske, man er endogsaa theoretisk et Kathechismus-Menneske, der holder sig til de mange »Du-skal-ikker«, og man skal derfor i høi Grad have sig frabedt at urolige Hoveder komme med en positiv Maalestok, der er i Stand til at vende Forholdet helt paa Hovedet. Thi er det ikke ligefrem at true med at drive »det moralske Menneske« ud af hans sikre Position indenfor Kredsen af hans Ikke-Dyder — man har ikke stjaalet, ikke slaaet ihjel, ikke begæret sin Næstes Hustru, ikke opfundet Krudtet o. s. v. — drive ham ud af den og stille ham overfor det fatale positive Spørgsmaal: Alt det indrømmet, er du saa overhovedet en Pibe Tobak værd? Dette Spørgsmaal stilles undertiden direkte af Komedien, naar den fremviser hans »Ebenbild« i hele dets Ynkelighed og giver det til Pris for almindelig Latter — endogsaa for hans egen . . . Men langt mere truende stilles det — skjøndt indirekte — af Tragedien, idet den viser os betydelige Individualiteter, der blive skyldige og gaar under, men som i denne Proces aabenbarer Kræfter, der stiller dem taarnhøit over ham,

om hvem man med Sikkerhed kan sige, at han vil forblive skyldfri, og at det — i Følge Forjættelsen til den »der bliver i Landet« — vil gaa ham godt.

Anvendelsen af disse almindelige Betragtninger paa mit eget Trekløver af moderne Dramer vil formentlig falde saa temmelig af sig selv. Det første af dem har jeg allerede haft Leilighed til exempelvis at drage ind i Undersøgelsen. Det er forsaavidt det mest typiske, som i »Herman Vandel« det erotiske Element er Vehikel for selve Personligheds Problemet i dets skarpeste Form. Alt dreier sig her om Forholdet mellem Personlighedens samlede ideale Retning og et enkelt Feiltrin, som er et flagrant Brud paa denne Retning og betegner et øieblikkeligt Forfald fra sig selv; og Spørgsmaalet, som Handlingen ikke blot opstiller · men tillige besvarer med et energisk Nei, er da det, om et almindeligt, saakaldet Pligtbrud kan slaa et saadant Feiltrin med dets Følger fast som bestemmende for hele Retningen, saa at Individualiteten maa bukke under, hvis den netop ved sin Idealitet er saaledes beskaffen, at den ikke kan optage disse Følger i sin egen Bevægelsesretning, men maatte blive kastet ud af sin Bane. Renest viser disse Hovedlinier sig, naar man tænker sig Hermans Forhold til Sigrid borte; thi dette er vel dramatisk uundværligt,

men ikke nødvendigt til selve Problemets Fremstilling. Var det samme Emne f. Ex. behandlet i en Novelle, saa vilde det være tilstrækkeligt, maaske endogsaa rigtigst, som Modvægt til Hermans Louise-Forhold kun at have hans egen stærkt udprægede og afsondrede Individualitet med dens særegne Livsanskuelse, der ligesom er tilspidset i en Tilbedelse af Ægteskabets Ide, en Slags hymenæisk Religion. Paa Scenen er det nødvendigt, at dette indre Liv forvandles til et ydre og faar Kjød og Blod i en Repræsentant, der kan træde overfor ham ja endogsaa kjæmpe med ham i individuel Begrændsning; men der naaes da det samme derved, at hun neutraliseres, idet han forsager hende. Hvis han nemlig dræbte sig af Sorg over, at han paa Grund af Forholdet til Louise ikke kan ægte Sigrid, saa var det en ren Kjærligheds-Tragedie. Men Pointet er, at han, allerede forsonet med denne Forsagelse, dræber sig af Fortvivlelse over at have ladet sig forlede til at ægte Louise, hvilket for ham staar som et Sacrilegium, ja en moralsk Selvtilintetgjørelse. Det vilde naturligvis være fuldstændig at misforstaa Situationen, hvis man indvendte, at han kunde jo simpelthen strax lade sig skille fra hende igjen; Herman føler meget for absolut, til at en saadan praktisk Løsning kunde tilfredsstille ham; — det Praktiske har paa dette afgjørende Punkt ikke Interesse,

ja end ikke Realitet for ham. Realitet har for ham kun den Følelse, at han har lidt en Fornedrelse af sit Væsen, en Besmittelse af sit Selv ved at knytte sig til denne Kvinde, som, hvad hun end ellers kan være af Godt, ikke er nogen Hustru for ham, og derfor tilintetgjør han — sit Selv? nei, men det Verdensbillede, hvori hin Handling hører hjemme som et Led i en Kjede; thi det er charakteristisk for Herman, i Egenskab af Fuldblods-Individualist, at han udtaler en klippefast Overbevisning om den personlige Udødelighed.

Naar »Herman Vandel« nærmer sig til Ægteskabs-Dramaet ved den afgjørende Rolle, som Ægteskabets Idé spiller deri, saa hører dets Efterfølger »Wuthhorn« allerede ind under denne righoldige Kategori. Dette Sørgespil er imidlertid saa almindelig kjendt og saa vel forstaaet af Alle, der kan eller vil forstaa det, at jeg anser det for overflødigt at dvæle ved det og haster til det nærværende Skuespil, der i Udtrykkets centraleste Forstand er et Ægteskabsdrama, for om muligt at afparere de uforstaaende Angreb, som jeg forudser vil rette sig imod det, ja endogsaa allerede har rettet sig imod det.

Ægteskabsdrama eller — Anti-Ægteskabsdrama, det er Spørgsmaalet.

Jeg kommer her tilbage til en Ytring, som jeg har citeret i Begyndelsen af denne Efter-

skrift, nemlig at en statsunderstøttet Institution ikke kunde opføre et Drama, der angreb Ægteskabet ved paa dets Bekostning at forherlige det frie Forhold. Det er mig næsten ufatteligt at Nogen, som er i Besiddelse af sund Dømmekraft og af nogenlunde god Villie, kan læse en saadan Tendens ud af »Hans Excellence«. Der hører i Virkeligheden ikke megen Omtanke til at indse, at det ikke kan falde en Forfatter ind at rette et Angreb paa Ægteskabet ved et Drama, hvis Hovedperson i en sjelden Grad er en monogam Natur, og som saadan viser Justitsminister Herbert Roth sig ikke mindre end Herman Vandel og Oskar Strande — det skulde da være, at han fremstilledes som et Exempel til Afsky, medens der tvertimod klages over, at han faar en vis Sympathi.

Inden jeg nærmere belyser denne Side af Sagen, maa jeg imidlertid vende mig mod den Indvending, der ganske plumt formulerer sig saaledes: — Her fremstilles et lovmæssigt Ægteskab og et frit Forhold, og det er det sidste, der skildres som det indre værdifuldeste — altsaa er her et Angreb paa Ægteskabet.

Her maa man dog først og fremmest spørge: Gives der i Livet Forhold som det mellem Herbert Roth og Ella Martens — Forhold, der af en eller anden ydre Grund (det vil sige en Grund, der ikke beroer paa nogen Mangel i de

Følelser, der konstituere det) ikke har faaet Samfundsstemplet paatrykt, men som ellers i alle Henseender har Ægteskabets Værdi for de Paagjældendes sjælelige og aandelige Liv? og finder et saadant Forhold undertiden Sted samtidig med at den ene af Parterne — som oftest den mandlige — lever i et iøvrig regelret Ægteskab? Hvis dette Spørgsmaal maa besvares bekræftende — og vi Alle vide, at det maa besvares saaledes — saa er dermed den digteriske Berettigelse givet til at behandle det. Ja paa Grund af det i det Foregaaende Udviklede vil det umuligt kunne holdes borte fra det moderne Drama, da netop et saadant, i enhver Henseende høist interessant Forhold i den mest udprægede Grad stiller en rig Personligheds mangesidige Livs-Krav i Konflikt med Samfundsordenen — ikke med et mer eller mindre phantomagtigt Fordumsudenværk men med et inderlig berettiget og livskraftigt Led af denne Orden — og altsaa giver en central moderne dramatisk Conflikt af al ønskelig Skarphed. Dramatikerens Hovedopgave er nu at opfatte denne saa dybt, at der udvikler sig en tragisk Katastrophe — saa sandt ethvert dramatisk Værk i samme Grad, som det er en ægte Digtning, tenderer enten mod Komedien eller mod Tragedien, en Sandhed, der i vore Dage er saa nogenlunde glemt, men som derfor ikke bliver mindre sand. I egentlig

Forstand er dette ganske vist ikke lykkedes mig: — Døden, der alt-forsonede, der altid, hvilken voldsom ydre Skikkelse den end iklæder sig, paa Scenen fremtræder som Euthanasia og efterlader den eneste fuldt beroligende, rene og hellige tragiske Løsning af de sammenknyttede Sindsbevægelser, den vilde her ikke indfinde sig til Slutningen; af alle de Elementer, som jeg havde under Haanden, var intet stærkt nok til at fremmane den. I »Wuthhorn«, hvor Høidepunktet var et Mord, kunde den tilsidst staa bag Helten og lægge sin Haand paa hans Skulder; her kunde den i det Høieste sende en skyggeagtig Dobbeltgænger — den »aandelige Død«. Minister Roth bliver i Live, men han er politisk død, og han er en Natur, hvis Liv — bortset fra Kjærlighedens afsondrede Enklave — er gaaet op i en rastløs Virksomhed, en ubændig Ærgjerrigheds Kamp for at skaffe sig de ydre Magtmidler, som vare Betingelser for at hans Væsen kunde komme til fuld Udfoldelse. Han maa da føle den politiske Død, denne Lamlæggelse af sine Kræfter i deres Udfoldelses-Øieblik, bittrere end en legemlig Død, og denne Følelse maa Skuespilleren mægte at bringe til Udtryk i Slutningsudbruddet, — saaledes vil der i alt Fald fremkomme et Surrogat for den egentlige tragiske Virkning.

Hvad nu dem angaar, som trods Handlingens tilnærmede Tragik vil se et Angreb paa Ægteskabet deri, at disse to Forhold overhovedet ere skildrede ganske objektivt — og det troer jeg at kunne sige, at de er, da »Hs. Excellence« vistnok maa kaldes det objektiveste af alle mine Værker, det, hvis Personer er mest fjernede fra mig selv — hvad dem angaar, kan jeg kun sige, at jeg som Ægtemand beklager dem, at de har saa ringe Tiltro til Ægteskabets Sag. Formodentlig vilde de underhaanden sige: — »Ja vi selv — Gud bevares, hvis Alle var som vi, saa kunde et saadant Stykke godt opføres. Men Publikum, Kjære! tænk paa Publikum — det ser ikke saa klart, det vil misforstaa Værket og faa sine Begreber forvirrede.« Jeg har ovenfor allerede talt om den sande Betydning af hin »Forvirring«. Forsaavidt der skulde være Tale om en værre Begrebsforvirring, maa jeg en Gang for alle sige, at Publikum ikke er mig helt ubekjendt, og jeg har det Indtryk, at det ikke er saa umyndigt, som visse Theaterbestyrelser og Kritikere med en sand tanteagtig Omsorg ere beflittede paa at udgive det for at være.

Herbert Roth, bemærkede jeg ovenfor, er en i sjelden Grad monogam Natur. De fleste Læsere ville formodentlig studse over denne Paastand som over et meget vovet Paradox, da jo

Arndt ikke helt uden Grund beskylder ham for at have levet i Bigami. En nærmere Betragtning vil dog snart vise dem Sætningens uimodsigelige Rigtighed. Det fremgaar nemlig af hele Handlingen, at han intet hellere har villet end gifte sig med Ella, og at han i saa Tilfælde, i denne Retning af sin Livsførelse, vilde have været fuldkommen tilfredsstillet. Naar dette ikke har fundet Sted, saa beroede det paa en Hindring, der ikke laa paa det erotiske Gebet. Han opgav dette, *ikke* fordi han ikke kunde nøies med et helt Liv igjennem kun at have et enkelt Kjærlighedsforhold, men fordi hans Natur overhovedet ikke kunde væsentlig leve sig ud i Kjærlighed men havde sit Tyngdepunkt i en anden, modsat Retning — et Virksomheds-Liv i store Forhold — som maatte blive afskaaret ved et saadant Giftermaal, eller i alt Fald efter hans Opfattelse vilde blive det. For at komme til fuldkommen Sikkerhed paa dette Punkt, er det tilraadeligt at gjøre Contraprøve og betragte, hvad en polygam Natur i det samme Dilemma vilde have gjort. Lad os antage, at han i Valgets Øieblik ikke kjendte sig selv, men — som saa mange — ansaa sig selv for nogenlunde monogam. Det første Aarstid eller de første Aar vilde det have været den samme Historie. Saa vilde han være bleven ligegyldigere overfor Ella, og det høist vanskelige Forhold

til hende var bleven ham ubekvemt, ja tilsidst forhadt; han vil have saa meget lettere ved at løse det, som »Moralens« strenge Røst — som han nu først hører — byder ham det, og hun jo fuldtud er i Stand til at sørge for sig selv. Hvad det angaar, at jeg har sat »Moralen« i Gaaseøine, bemærker jeg, at han naturligvis derved handler langt mindre moralsk end Herbert Roth — eller rettere, han viser ved denne Handling, at han staar moralsk lavere. Indtil nu har han iøvrig ikke aabenbaret sig som en polygam Natur, men blot som en ikke udpræget monogam Natur. Men lad os for Fuldstændigheds Skyld antage, at han er det første — hvad vil saa ske? I Stedet for den lidenskabelige Passion for Ella vil der træde en lidenskabelig Passion for en Anden; denne vil i Tidens Fylde vige Pladsen for en tredie Passion, og der vil i Løbet af hans Ægteskabs tyve Aar opstaa en Række Kjærlighedsforhold af mer eller mindre alvorlig Art.

Her er det nu af Interesse at bemærke, at det just er denne monogame Side af Herbert Roths Natur, der bevirker Konfliktens Skarphed og Katastrophens Uforsonlighed. Begge Dele beroer nemlig paa den almindelige Respekt, han indgyder som Privatmand og navnlig som Familiefader, og paa den fremskudte Stilling, som han derved netop i Øieblikket indtager. —

Men hvorfor er da hans Familieliv saa smukt, ja udvortes betragtet saa mønsterværdigt? Nogle vil maaske mene, at et gjennemført Hykleri skaffer det dette Udseende. Vidt feilet. Det kommer tvertimod simpelthen deraf, at det Dybeste i hans Gemytsliv har et fast og sikkert Hvilepunkt udenfor denne Kreds, i hvilken det slet ikke kommer til Syne. Hvad der viser sig i den, det har ogsaa der sin Tilfredsstillelse: — han hykler ikke Kjærlighed overfor Helene som Ægtemand, men han har udviklet overfor hende en ægteskabelig Ømhed og Velvillie, hvis noget dæmpede men uforanderlige Temperatur netop er hvad hun trænger til og begjærer. Helene er altsaa tilfreds med sin Mand; men han — det vil sige de to Trediedele af Herbert Roth, der overhovedet lever i denne Sphære, Virksomhedens Subjekt i ham — han er ikke mindre tilfreds med sin smukke, velopdragne og i høi Grad repræsentative Hustru, der er godmodig nok, til at man kan holde af hende, som maaske nok kunde »stikke dybere« — men ikke uden derved at stille Fordringer til ham, der vilde være ubekvemme for En, der saa helt gaar op i sin Aktivitet. Det er derfor paa ingen Maade en paa Dupering beroende Illusion, naar hans Medborgere beundrer dette smukke Familieliv; netop Udtrykket »smukt«, med borgerlig Be-

toning og i borgerlig Betydning, er en fuldkommen adæqvat Betegnelse.

Man betragte nu i Modsætning hertil den ovenfor omtalte polygame Natur og søge at tænke sig ham i samme Situation. Det viser sig da snart, at han ikke kan komme i den: thi han vil aldrig blive tagen *au serieux* som Ægtemand — hverken af sin egen Familie eller af Fremmede, end sige da at han skulde kunne have indgydt en undtagelsesvis Respekt ved sit Privatliv. Selv med det mest gjennemførte Hykleri er det neppe tænkeligt, men hvis det var det, saa vilde Situationen vel være brugelig i en Samfunds-Komedie, men betydningsløs for et Drama af væsentlig tragisk Retning. Det Charakteristiske er just, at Situationen fra alle Sider voxer op af Heltens eget Liv: hvad dens Basis angaar, have vi allerede set, at den er given med hans monogame Natur, som han delvis har forsyndet sig imod; men ogsaa den tilsyneladende ganske udefra kommende drivende Kraft, den Storm, der lader ham strande paa dette Rev, ogsaa den er, som det ofte fremhæves, i sidste Instans sat i Bevægelse af ham selv; Leistners Lovforslag reiser sig fra hans egen Ungdom, hvis Idealisme han ligeledes delvis har forsyndet sig imod: det er hans eget ungdommelige *alter ego* der byder ham den

farlige Schak — og det er hans egen Søn, der sætter ham mat.[1])

Der forekommer henimod Stykkets Slutning et Udtryk, om hvilket jeg kunde forudse, at det vilde give Løsning til megen Forargelse, og som i Virkeligheden allerede ved det kgl. Theater — ligervis som en forskrækkelig Trylleformel, der fuldender det diaboliske Besværgelsesværk — har fremmanet den samfundsfarlige Dæmon: *Overmenneskemoral.* Jeg mener det gjentagne Ord: Fyrsteret. Skjøndt nu dette Udtryk i den Sammenhæng, hvori det bruges, har en meget begrændset Betydning, der i Virkeligheden ganske afskjærer en saadan Fortolkning som den, moralsk Spøgelsefrygt har lagt og vil lægge ind i den: saa vil jeg saa meget hellere tage Anledning af det til flygtig at belyse mine Dramers Stilling til denne Tidsstrømning, som en saadan

[1]) Naar jeg har ladet Handlingen foregaa i en tydsk Residensstad, saa var mit Hovedhensyn det, at jeg derved vandt en vis Ubestemthed, der var af Vigtighed for den digteriske Frihed, idet Valget er frit mellem et halvt Dusin Byer i forskjellige Lande, med hver sin Lovgivning. Et Bihensyn var at undgaa al Sladderkommentering, der saa let indfinder sig i et lille Land, og som maatte vare misvisende, da jeg veed mig ganske fri for at have haft bestemte Personligheder for Øie. Jeg har anset det for nødvendigt at bemærke dette, da jeg er mig bevidst at være udsat for den Mistanke at fortydske mig, og Enkelte sikkert ville være tilbøielige til at udlægge Handlingens Lokalitet i denne Retning.

Betragtning, ved at aabne den videst tænkelige moralske Synskreds, mer end Noget, jeg har kunnet sige i det Foregaaende, vil tjene til at forhindre en falsk Opfattelse af disse Dramer og af Forfatterens Livsanskuelse i at blive slaaet fast.

Det er nemlig ikke første Gang at Beskyldningen for Nietzschianisme er bleven rettet mod mig som Dramatiker; saavel »Wuthhorn« som »Herman Vandel« er bleven inddraget under denne Kategori. Hvorfor ikke Brynhild, da dog her mer end i noget af mine moderne Stykker en vis heroisk Overmoral besjæler det Hele og aabent udtales (man se navnlig Korsangen p. 200 f.)? Svaret er let nok: fordi den Gang Rescensenterne ligesaa lidt som jeg havde hørt Nietzsches Navn. Allerede denne Omstændighed er tilstrækkelig til at vise, at hvad jeg maatte have af dette moralske Kjætteri, kan jeg ikke have faaet af Nietzsche. Jeg vil derfor kunne gjøre Regning paa Tiltro, naar jeg siger, at jeg heller ikke vidste synderlig mer om Nietzsche, da jeg skrev »Herman Vandel« og »Wuthhorn«; af ham selv havde jeg ikke læst en Linie, og jeg kjendte — og kjender endnu — saa lidt Dr. G. Brandes' Artikkel om ham, som den Polemik, til hvilken den gav Anledning; det Lidet, jeg hørte om Nietzsche, kunde ifølge den Retning, min Aandsudvikling allerede da havde

taget, ikke være mig sympathisk, og at han snart efter blev Mode gav mig endnu mindre Lyst til at beskjæftige mig med ham. Da jeg endelig, for et Aars Tid siden, kom til at læse et Par mindre Skrifter af ham, gik det mig, som jeg havde ventet: det kunde i Virkeligheden ikke være Andet, end at En, hvis Oplysning og Opbyggelse i en Aarrække har været Schopenhauers Philosophi, Vedante-Lære og buddhistiske Skrifter, maatte føle en brændende Uvillie ja endogsaa Forargelse overfor Nietzsches Hovedthema — hvilket ikke hindrer mig i at anerkjende det Fortjenstfulde ved mange geniale kulturhistoriske Belysninger eller i at applaudere af Hjertet, naar han udøser sin souveraine Foragt over vore radikale Lægprædikanters flade Hoveder og sætter sit skarpeste Ironilys paa en »human« Godtkjøbs-Optimismes chiliastiske Drømme med deres underfuldt kjedsommelige Hjorde-Ideal.

Berøringspunkter findes altsaa ganske vist trods diametral modsat Retning, og indenfor Kredsen af disse Punkter vil ogsaa Bedømmelsen af mange menneskelige Handlinger falde. Hin »Overmenneske-Moral«, eller hvad man vil kalde den, er jo nemlig kun i sin Utrerethed Nietzsches Eiendom, men har iøvrigt indtil en vis Grad altid været anerkjendt. Navnlig overfor epokegjørende historiske Personligheder paa-

trænger den sig af sig selv. Alle have en Følelse af at man overfor dæmoniske, med gigantiske Kræfter udrustede Naturer ikke kan anlægge samme moralske Tommestok som overfor den første den bedste Spidsborger. Der gjøres ofte Forsøg derpaa af moralsk Doktrinære, men det strander altid paa en vis Retfærdighedsfølelse. Vil man at hine Naturer skulle fuldføre deres Culturopgaver — og det vil man — saa maa man ogsaa tage Bifølgerne med og indrømme de Betingelser, hvorunder Udfoldelsen af saa stærke Evner ene kan foregaa; ja der hører ikke overdreven Livserfaring til at indse, at vi befinde os i en Verden, der er saa fattig paa sand Energi, at saadanne enkelte næsten overmenneskelige Energiers Fremkomst allerede i og for sig er en Velsignelse, der langt overveier de forbigaaende Misligheder, som deres overskydende Kraft foraarsager. Naar Hr. Sørensen udbryder i Forfærdelse over Ødelæggeren Napoleon og venter, at jeg i Egenskab af et moralsk Menneske skal stemme med i, saa overser han, at dette indeholder det stiltiende Forlangende, at jeg skal være *ham* — Hr. Sørensen — taknemlig, fordi han ikke har slaaet den halve Verden i Stykker — hvilket er en temmelig stærk Fordring, da jeg ikke har nogen Grund til udelukkende eller blot fortrinsvis at forklare dette Phænomen ved hans Hjertens-

godhed — ja, jeg behøver næsten ikke at forklare det.

Man indrømmer altsaa stiltiende ikke blot den store historiske Personlighed, men overhovedet den genialere, rigere og stærkere Natur et større Spillerum end det almindelig tilmaalte og holder den Noget tilgode. Ganske vist helst stiltiende; thi ellers risikerer man, at en Rigorist kommer og attrapperer En: »det er dog ikke moralsk at anlægge en forskjellig Maalestok for Napoleon og for Hr. Sørensen« og man maa da indrømme: »nei, rigtig moralsk er det vel ikke« — og føler den Beskjæmmelse, der ligger i at overbevises om en Inconseqvens — som man ikke engang kan komme ud af, da man ikke vil bestride Moralens ubetingede Gyldighed, og paa den anden Side heller ikke kan underkjende den naturlige Følelse, der ligger til Grund for Ens Dom.

Denne Inconseqvens er nu i Virkeligheden kun tilsyneladende og beroer paa en Sammenblanding — der tilmed er officielt sanktioneret — af to grundforskjellige moralske Standpunkter. Den første Moral, den virkelige, i Praxis raadende Moral — hvorved jeg naturligvis ikke forstaar den, som der handles efter, men den, som der dømmes efter — er hvor megen christelig Sminke den end maatte have modtaget, i Grunden hedensk, det vil sige,

den er i sit Væsen verdensbekræftende, efter sin Tendens verdenserobrende, og som saadan helt igjennem relativ; hvorfor det ogsaa er fuldkomment konseqvent af den at anlægge Forholdsmaal. Den anden Moral, der hersker ideelt, og hvilken man paastaar at dømme efter, er religiøs, det vil sige, den er i sit Væsen verdensfornægtende, i sin Tendens verdensforsagende og som saadan absolut; hvorfor den ikke blot ei har forskjellige Maal, men den har overhovedet ingen Maalestok i Haanden, men et Kompas: den betragter kun Sindelagets Retning, om det svaier rundt i den verdslige Vindrose, eller om det magnetisk styrer mod Forløsningens faste Pol. Derfor har jeg ikke om den tilføjet »hvor megen hedensk Sminke den end har modtaget«, thi ifølge sin Absoluthed er den uimodtagelig for ethvert fremmed Element. Naar det synes anderledes, da kommer dette deraf, at dens Navn naturligvis meget godt kan overføres paa et fra den rodforskjelligt Væsen, ligesom ogsaa enkelte dæmpede Reflexlys af dens evige Glands med velgjørende Virkning kan ledes hen paa en anderledes, ja modsat artet Forestillingskreds, hvorved dens eget Væsen imidlertid ikke forandres. Det er dette der er sket ved vor saakaldte »christelige Ethik«. Det forholder sig nemlig ikke saaledes, som Præsterne ynde at fremstille Sagen, at Philo-

sophernes humane Ethik kun af den Grund ogsaa i Ordets specielle Betydning kan kaldes »human«, fordi den er gjennemtrængt af christelige Ideer; men omvendt saaledes, at Theologernes christelige Ethik kun af den Grund har praktisk Liv og kan understøtte Staten og derfor — hvad der er væsentligt — ogsaa understøttes og lønnes af Staten, fordi den i Bund og Grund er human, det vil sige hedensk, af en fuldt ud verdensbekræftende Lokalfarve, der kun af de omtalte laante Reflexlys faar en idealistisk Glands, hvis praktiske Betydning iøvrig ikke skal miskjendes. Den, der finder denne Paastand vovet, han overveie blot et Øieblik, hvorledes vor christelige Rets-, Politi- og Militærstat med dens indre Styrkelse og dens Politik forholder sig til den oprindelige Christendoms Hovedfordringer, i hvilket Øiemed han bedst kan gjennemlæse »Bjergprædikenen«, men vel at mærke saaledes, at denne forstaaes ærlig som den ramme, asketiske Alvor, og ikke bortforklares som en Række paradoxe Overdrivelser. Medens jeg skriver dette, holde utallige tydske Præster begeistrede Taler for Bismarck; jeg fortænker dem aldeles ikke deri, jeg vilde i deres Sted gjøre det samme, men Christen i egentlig Forstand vilde jeg ikke være, om jeg end ligesom de var saa uklar at kalde mig saaledes. Og for at man ikke skal tro,

at dette er et særlig tydsk Phænomen, tænke man kun paa vort eget krigsfnysende Præsteparti i Fireogtreds. Det er overalt saaledes og maa, efter hele Stats- og Statsreligions-Udviklingen, være saaledes.

Med den rette naive Dristighed finder dette *qvid pro qvo* imidlertid kun Sted i Protestantismen. I Catholiscismen er den herskende Moral aabenbart anerkjendt som et pædagogisk Compromis med Verdsligheden, der ikke gjør Fordring paa umiddelbart at være selve den høieste christelige Moral; tvertimod holdes dennes verdensfornægtende Charakter stedse *in mente* ved Klostervæsen, Coelibat og ved de bestandig nærværende Forbilleder af Helgenernes Liv, der alle vare Asketer og Forsagere, og af hvilke Franciscus fra Assisi af den Grund er den populæreste, at han var det i den inderligste Grad. Det er overhovedet høist charakteristisk, at Catholicismen har frembragt hellige Mænd, Protestantismen derimod kun *Doctores theologiæ* — og store historiske Personligheder (Luther var begge Dele), som da overhovedet Protestantismen væsentlig har haft sin store Mission som Kulturmagt, ikke som religieus Magt. Medens Protestantismen i det Hele har indrettet sig i en velbestaltet Dennesidighed og slaaet sig til Ro under sit skyede Himmelstrøg, virker hin Længsel bort fra Verden »der ligger i det

Onde«, hint Forsagelsens Grundelement, som Catholicismen, trods al ydre Verdsliggjørelse, baade theoretisk og praktisk har fastholdt, som et høiere, rent Ætherlys, der skimtes gjennem Skyhimlen. Fuldkomnest findes imidlertid denne ægte religiøse Moral, den humane Ethiks Modsætning, i Christendommens Moderreligion, Buddhismen.

Jeg har allerede erindret om, at Wagner i sit sidste Værk har svunget sig op til denne øvre Himmelegn; men hvad Tonevingene formaa at hæve Musikdramaet til, det mægter Orddramaet ikke saa let at naa. Dette, der i saa høi Grad er denne Verdens Barn, født af dens Smerte, med dens indre Splid i sig og med dens Krigerblod i sine Aarer, maa sikkert endnu længe føre sit Kampliv under hin lavere Skyhimmel — en Himmel hvis Skyer, ligesom i Ossians Slag, ere Heroernes Skygger, mægtige Forbilleder paa lidenskabelig Stræben og Strid. Og hvis der undertiden fra hin klare Æther-Himmel skulde trænge en Straale ned gjennem disse Skyer, saa vil den dog kun naa til de Kjæmpende brudt og dæmpet som en fjern Forjættelse om dens evige Fred; — ja hvor Dramaet uddyber sig til den ægte tragiske Alvor, der har det i og for sig dette overjordiske Lys i sig som et iboende Skjær, hvad som ingen Anden Schopenhauer har forstaaet,

hvis Ord jeg hidsætter, uden at ville svække dem ved Oversættelse:

»Wie der Septimenaccord den Grundaccord, wie die rothe Farbe die grüne fordert und sogar im Auge hervorbringt: so fordert jedes Trauerspiel ein ganz anderartiges Dasein, eine andere Welt, deren Erkenntniss uns immer nur indirekt, wie eben hier durch solche Forderung gegeben werden kann. Im Augenblicke der Tragischen Katastrophe wird uns, deutlicher als jemals, die Ueberzeugung, dass das Leben ein schwerer Traum sei, aus dem wir zu erwachen haben. Was allem Tragischem, in welcher Gestalt es auch auftrete, den eigenthümlichen Schwung zur Erhebung giebt, ist das Aufgehen der Erkenntniss, dass die Welt, das Leben, kein wahres Genügen gewähren könne, mithin unserer Anhänglichkeit nicht werth sei: darin besteht der tragische Geist: er leitet demnach zur Resignation hin.

For den høiere religieuse Moral — uendelig forskjellig fra den Bastard, der officielt optræder under dens Navn — kan nu ganske vist en saadan Handlemaade som den, der her er Tale om, ikke bestaa, fordi dens Væsen er en stærk Selvhævdelse under en eller anden Form, mer eller mindre paa Bekostning af Andre, medens det der konstituerer det Moralske i en Handling — i religieus Betydning — mer

eller mindre er Selvopofrelse. Hvad der for hin humane Moral er absurd, at anlægge en og samme Maalestok for den mægtigste, sjeldneste Natur og paa det tarveligste Lem af Almindeligheden, det er for den religieuse Moral endogsaa selvfølgeligt. Men netop fordi den er absolut og ikke maaler Handlingernes Grad, men betragter Sindelagets Retning — netop derfor er paa den anden Side en Napoleon i dens Øine ikke fordømmeligere end den over Napoleon moralsk forargede Hr. Sørensen, der takker sin Gud, at han ikke er som dette Uhyre. Ja omvendt endogsaa: den vil se gunstigere paa de heroiske Naturer, der saa ofte i deres voldsomme Livsyttringer søndertræde Skrankerne, end paa den moralske Spidsborgerlighed, der har saa let ved ængstelig at holde sig indenfor dem; fordi nemlig de første give mere Haab: en saa mægtig Svingkraft vil, naar den kommer i en anden Retning, ogsaa der kunne bevirke det Overordentlige — og just dens egen Voldsomhed kan bevirke, at den slaar om i Retningen; thi Naturer med usædvanlig Villieskraft og sjelden overlegen Intelligens ville i Længden neppe kunne undgaa at smage Tilværelsens Bitterhed indtil dens bitreste Bærme og at gjennemskue dens Intethed. — Derimod er Intet saa haabløst som den selvbehagelige Middelmaadighed, der anser sin egen

sjattede partielle Forsagelse overfor Alt, hvad der er omgjærdet med Forbud og Farer, for at være beslægtet eller vel endog identisk med den ophøiede universelle Forsagelse, der konstituerer Villiens Hellighed. At Yderlighederne berøre hinanden gjælder ogsaa om den moralske Verdens to største Yderligheder: Verdenserobreren og Verdensovervinderen. Hos Frederik den Store, Helten og Philosophen, kan man ofte direkte iagttage denne Bevægelse; og naar Alexander lod sig saaledes imponere af den høist tarvelige Diogenes, at han »vilde være Diogenes, hvis han ikke var Alexander«, hvad vilde han da have følt, naar han paa sit Tog til Indien var kommen i Berøring med en Buddha?*)

*) Hvis man vil spørge mig, hvorfor jeg da ikke i mine Dramer har »indført en Repræsentant« for en saadan religieus om end dogmeløs, ja vel endog atheistisk Livsanskuelse (thi at der ikke skulde kunne gives religieus Atheisme er en Misforstaaelse, der beroer paa vesterlandsk Fordom og egentlig paa Uvidenhed) — saa svarer jeg derpaa: Fordi jeg ikke ansaae det for min Opgave som Dramatiker direkte at prædike denne eller hin Livsanskuelse, men at fremstille menneskelige Konflikter i en bevæget Handling, der udvikler sig organisk og selv sætter sine Personer — hvorfor jeg aldrig har »indført nogen Person« som Repræsentant for Nogetsomhelst, det jeg veed af. At jeg ikke paa min Scene har anbragt noget Talerør, tør jeg vel æsthetisk regne mig Fordel. Indirekte derimod

Ja, i Indien havner jeg i denne Tid, i hvilken Retning jeg saa seiler ud, og nu da jeg skal slutte denne »Efterskrift« og gjerne efter god gammel Skik vil gjøre det med et fromt Ønske til Læseren, ligger det mig nær at byde ham Farvel med den gamle indiske Hilsen: »Gid denne din Incarnation maa blive din sidste«. Imidlertid, man skal ikke tage Munden for fuld; jeg tør ikke haabe, at der blandt mine Læsere befinde sig mange Hellige, som ere i Stand til saadan umiddelbart at gaa over i Nirvana, og jeg veed kun altfor vel, at jeg selv endnu er meget vanhellig, saa at der er al Sandsynlighed for at mine Læsere og jeg endnu i mange forskjellige Masker vil komme til at tumle os sammen paa den store Livsmaskerade, hvor der vel undertiden anende overfalder os en Følelse af at Alt er forslidt og gammelkjendt, men vi maaske først, naar Døden blæser til Demaskering, med gjensidig Forundring erkjende, at vi have haft den Ære et Par Gange før — og at vi da kjedede os næsten lige saa meget. Hvem kan vide, om ikke i næste Omgang af Gjenfødelsernes Hjul den værdige Kritiker, der nu dypper sin store Forargelsespen i det evig borgerlige Blækhus, er en dristig

---

yttrer denne pessimistisk-idealistiske Livsanskuelse sig allerede ved mine Dramers Tragik og særlig ved Arten af deres Tragik.

Digtersjæl, og jeg har overtaget hans Embede eller maaske endog en forfremmet til Theaterchef og lukker er »statsunderstøttet Institutions« Dør i Laas for ham? Da jeg altsaa maa holde mit Ønske indenfor en rimelig Grændse, saa vil jeg ønske dig, kjære Læser! at det Karma, som du samler dig idag, ikke maa foraarsage, at du imorgen gjenfødes som Dramatiker i Danmark, eller i et andet ligesaa snevert og særlig ubehageligt Taarn af Verdensfængslet — jevnfør Hamlet, Danmarks første Dramaturg. Thi eftersom hint »imorgen« gjennemsnitlig skal bruge flere Aartusinder til at dages, saa ville vi jo neppe risikere at vaagne op i det selv samme Fangehul, men det vil i alt Fald bære et andet Navn og være anderledes malet, ja formodentlig endogsaa have elektrisk Belysning, naar hverken Sol eller Maane skinner derind; forsynet med en Mængde uanet Comfort vil det søge at bilde os ind, at det intet Fængsel er, og være saa jævnt og regelmæssigt og saa beundringsværdig kjedsommeligt, at det er endnu umuligere at være Dramatiker der end i vort nærværende gode gamle Danmark.

Eller er det allerede her tilstrækkelig umuligt?

HANS EXCELLENCE

Oversættelser paa Tydsk forbydes, da Forfatteren selv har besørget en tydsk Originaludgave.

PERSONER.

HERBERT ROTH, Justitsminister.
HELENE, f. v. Mangold, hans Hustru.
FANNY, deres Datter.
ELLA MARTENS, Pianistinde.
RUDOLPH, hendes Søn, juridisk Student, Ministerens Privat-Sekretær.
ARNDT, Departementchef.
Geheimeraad v. MANGOLD, Helenes Onkel.
Dr. LEISTNER, Redaktør.
EN PIGE.
TJENEREN FRANTS.
EN ÆLDRE TJENER.

Gjæster (Herrer og Damer).

Handlingen foregaar i Nutiden, i en tydsk Residensstad.

FØRSTE HANDLING.

Ministerens Arbeidsværelse. Kold, forretningsmæssig Udstyrelse. Paa den ene Væg over Sophaen et stort Panorama af Florents (Photographi). I Baggrunden, midt paa Væggen, Fløidør (lukket). I Forgrunden tilhøire Dør.

FØRSTE OPTRIN.

Ministeren. Arndt.

Idet Tæppet gaar op, sidder Ministeren tilbagelænet i sin Lænestol, lyttende efter Klaverspil, der lyder fra et af de indre Værelser (Schuberts Vandrer-Fantasi) — hans Blik fæster sig ofte paa Panoramet. Departementschef Arndt sidder foran Arbejdsbordet med en Avis i Haanden.

ARNDT
(rømmer sig).

MINISTEREN
(gjør en let Bevægelse med Hovedet og spidser Munden, som om han nynnede Melodien efter).

ARNDT.

Deres Excellence har vist overhørt det Spørgsmaal, som jeg tillod mig —

MINISTEREN
(ser paa ham, besinder sig)

Deres Spørgsmaal? — det er sandt! nei, jeg overveiede netop, hvilken Straf Statsadvokaten skulde forlange.

ARNDT.

Bladet skal altsaa i alt Fald sættes under Anklage?

MINISTEREN.

Ja vist saa.

ARNDT.

For Blasphemi og Majestætsfornærmelse?

MINISTEREN.

Det Første er tilstrækkeligt. Det andet Punkt er tvivlsomt og desuden ikke populært.

ARNDT.

Og er Deres Excellence kommen til noget Resultat angaaende Straffen?

MINISTEREN.

Tre Maaneders Fængsel.

ARNDT
(noterer).

Hvis man kunde lade den gode Redaktør Leistner spadsere derind, før hans Lovforslag

kom til Forhandling i Landdagen, saa vilde man slaa to Fluer med eet Smæk.

MINISTEREN.

Det lader sig desværre ikke gjøre. Leistner er altfor snu til, at han skulde have trykket den Artikel, naar han ikke vidste, at Forfatteren vilde navngive sig i Tilfælde af en Anklage.

ARNDT.

Det er sikkert en meget ungdommelig Forfatter og slet ikke uden Talent.

MINISTEREN.

Nei, det troer jeg! Artiklen er brillant skrevet.

ARNDT.

Den har endogsaa levende erindret mig om Deres Excellences Stil.

MINISTEREN.

Min Stil?

ARNDT.

Ja, vel at mærke, Deres Ungdomsstil — fra »Sturm- und Drang-Perioden«.

MINISTEREN.

Naa saadan — aa ja!

ARNDT.

Og hvem veed, maaske har han ogsaa dannet sig efter dette Mønster.

MINISTEREN
(reiser sig og gaar heftig frem og tilbage).

Ja, desværre har han jo Leilighed nok dertil. De bliver tilstrækkelig bekjendte, mine Drengeartikler og Brochurer, takket være denne fordømte Redaktør Leistner!

ARNDT.

Aa, hvad det angaar — Deres Excellence behøver saamænd ikke at tage sig det nær, at han optrykker disse første Produkter af Deres Pen.

MINISTEREN.

Ja, troer De da, at han ødsler med Sværten til min private Fornøielse?

ARNDT.

Nei, Deres Excellence! men jeg troer, at han fuldstændig forregner sig. Om man ogsaa kan eftervise, at en Mand, der er naaet op i Fyrrerne og indtager en høi, ansvarsfuld Stilling — at han har andre Meninger end dem, han fremsatte som ung Candidat: Herregud, hvilket fornuftigt Menneske vil dog undre sig over det?

MINISTEREN.

Høistærede Hr. Arndt! regn aldrig med Folks Fornuft — det er den ufornuftigste Regning, De kan gjøre.

ARNDT.

Ja, saa paastaar jeg, Deres Excellence, at Redaktør Leistner ogsaa forregner sig med den fornuftløse Mængde. Han forøger endogsaa direkte Deres Excellences Prestige, idet han optrykker Deres Ungdomsartikler.

MINISTEREN.

Det var meget!

ARNDT.

Jo, Folk siger ganske simpelt: Naa, at han har forandret sine Meninger, Herregud! saadan gaar det jo mer eller mindre os allesammen. Men at han dog allerede den Gang har kunnet skrive saadan! der ser man da, at det ikke er et tomt Hoved, som er kommet i Veiret ved Protektion; det er endelig en Gang et Talent, der er trængt igjennem.

MINISTEREN

(stiller sig foran Kaminen med Hænderne paa Ryggen; han ser ikke paa Arndt, og hans Udtryk bliver mer og mer fraværende).

ARNDT

(ivrigere).

Se saadan raisonerer Folk, Deres Excellence.

Og saa tilmed, hvor man saa tydelig mærker Hensigten, som naar han nu i den sidste Tid saa at sige maner Deres Excellences ungdommelige Jeg op af Fortiden, for at bruge det som Advokat for sit eget Lovforslag . . . som om det ikke tvertimod viste, hvor uholdbare disse Sophismer til Fordel for de uægte Børn er, og at den samme Mand, der en Gang i ungdommelig Enthousiasme har ivret for deres Ligeberettigelse med de ægte Børn, at han maa dømme helt anderledes, naar han selv er bleven delagtig i Ægteskabets Velsignelser, ja vel endogsaa som Deres Excellence staar som et Mønster paa en Ægtemand . . . jeg forstaar virkelig ikke —

(han standser, da han bemærker, at Ministeren aabenbart ikke hører efter).

MINISTEREN

(vaagnende af sin Distraktion, da den anden pludselig tier).

De forstaar ikke? — det er dog ganske indlysende —

ARNDT

(forvirret).

Hvorledes mener Deres Excellence?

MINISTEREN

(besindende sig).

Aa — nei, jeg har vist ikke rigtig hørt, hvad De — — undskyld —

ARNDT.

Aa, jeg be'er, Deres Excellence! det er vist Musikken — den lyder usædvanlig tydelig idag. Der er maaske en Dør, der staar aaben; hvis Deres Excellence tillader —

(reiser sig og gaar henimod Døren i Baggrunden).

MINISTEREN.

Aa nei, gjør Dem blot ingen Uleilighed, Hr. Departementschef. Musikken forstyrrer mig slet ikke — tvertimod; tidt sætter den just mine Tanker i Bevægelse — saadan var det netop nu i Øieblikket —

ARNDT.

Ja, jeg kan godt forestille mig, at det kan have en Slags inspirerende Virkning — netop denne dæmpede Musik, der saadan toner midt ind i det alvorlige Arbeide — — for Faderen maa det jo naturligvis — —

MINISTEREN

(smilende).

For Faderen? — nei, det er ikke min Datter, som spiller nu.

ARNDT.

Saa? Jeg undrede mig jo rigtignok over de enorme Fremskridt, men i Betragtning af at

Faderen jo er saa bekjendt for sin overordentlige musikalske Dannelse —

MINISTEREN.

Naa, det er saamænd ikke saa stort bevendt, men jeg haaber nok, at min Datter kan bringe det til Noget under dygtig Veiledning.

ARNDT.

Siden Deres Frøken Datter har kunnet gjenoptage sine Musiktimer, tør jeg vel haabe, at Influenza-Anfaldet er gaaet over.

MINISTEREN.

Saa temmelig. (Formelt:) Jeg takker for Deres Deltagelse.

ARNDT.

Aa, Deres Excellence! alt hvad der angaar Deres Excellences Familieliv maa jo have saa levende Interesse for mig —

MINISTEREN
(bøier Hovedet og gjør en afvisende Haandbevægelse).

De var nok i Begreb med at udvikle Noget for mig, som jeg ikke fik rigtig opfattet?

ARNDT.

Ja, Deres Excellence! jeg tillod mig at bringe Redaktør Leistners nye Lovforslag paa Tapetet — om de uægte Børns Ligeberettigelse med de ægte i Arvespørgsmaal.

MINISTEREN.

Ja rigtig! det skulde vi ogsaa tale om idag. Men, som sagt, der faldt mig netop før Noget ind, som jeg gjerne vilde fæstne paa Papiret — — hvis De maaske havde Tid et Øieblik — —

ARNDT.

Bevares! hele min Formiddag staar til Deres Excellences Disposition.

MINISTEREN.

Saa er De maaske saa god at gaa ind i Bibliotheket — Sekretæren er derinde . . . Det er sandt, De kunde dog instruere ham lidt og lade ham udfærdige en Ordre til Sagsanlæggelsen, han er jo endnu helt uvant med den Slags Ting.

ARNDT.

Aa, Deres Excellences nye Sekretær ser saa overordentlig intelligent ud.

MINISTEREN
(smilende).

Synes De? Ja, jeg troer nok, jeg har truffet et heldigt Valg.

ARNDT.

Hvordan skulde en Menneskekjender som Deres Excellence ogsaa kunne tage feil?

(Ud tilhøire).

ANDET OPTRIN.

Ministeren (alene).

Ministeren staar op, gaar hurtig mod Baggrunden og aabner Døren til Dagligstuen; straks lyder Musikken stærkere, der kommer fra et Værelse, som støder op til Dagligstuen, og til hvilket Døren staar aaben. Ministeren lytter med et sælsomt Udtryk i Ansigtet og aander dybt, ligesom befriet.

Ah! det bølger herind som Foraarsluft — Foraarsluft i en tilfrossen Havn! ... Hun veed, at jeg hører hende, hun taler til mig, hendes Kjærlighed omtoner mig — her i disse Rum. Det er en ny Nydelse — jeg havde dog Uret med mine mange Betænkeligheder! Hvad Fare skulde der egentlig være ved det? — og det gjør dog saa godt, saa godt! **(Han sætter sig i en Lænestol, læner sig tilbage og betragter Florentser-Panoramet.)** »Vandrerphantasien« — den spillede hun ogsaa den Gang i Florents — paa det gamle daarlige Claver ... da vi feirede hendes Fødselsdag spillede hun den ... derfor har hun ogsaa valgt det Stykke idag . . . »mindes du endnu,« spørger hun — om jeg mindes! . . . Derfor kom det saa foraarsagtigt — florentisk Duft — Roser og Kjærlighed . . . Du tungsindige Vandrer — har du nu ogsaa Ret? »Dort wo du nicht bist, dort ist das Glück!« Det talte vi længe om den Aften paa Terrassen, midt i den maanebeskinnede Arnodal. Ja, den fulde Lykke, som ikke

er skabt for os Mennesker. Min Lykke har jeg fanget og tæmmet, saa den følger mig, følger mig i dobbelt Skikkelse: Elskov og Magt . . . Hvo var inderligere elsket end jeg? Mægtigere? — ja, mægtigere har Mange været — men dette er kun Begyndelsen.

(Musikken bryder af: han reiser sig.)

Allerede!

(Man hører Kvindestemmer — han bliver staaende og lytter; Skridt nærme sig.)

Hun kommer — hun vover det.

TREDIE OPTRIN.

Ministeren; Fanny kommer hurtig fra Dagligstuen, snart efter **Ella Martens.**

FANNY.

Fader! er du meget unærmelig?

MINISTEREN.

Nei, min Ven.

FANNY.

Det tænkte jeg nok, siden Døren stod aaben. Du har bestemt lyttet.

MINISTEREN.

Muligt nok. Du vil vel beholde alting for dig selv?

FANNY.

Tvertimod — jeg vil netop gjerne gjøre dig bekjendt med min Lærerinde.

MINISTEREN.

Ja, det var ret, Fanny.

FANNY.

Fru Martens! kom kun ind (med komisk Pathos.) Hans Excellence tager imod.

MINISTEREN

(til Fru Martens, der nu lidt undselig træder ind og gjør sin Compliment).

Nei, Frue! jeg tager ikke imod, men det er mig en Fornøielse at blive forestillet for Dem.

FANNY.

Aa, du skal ogsaa strax give rigtig Audiens.

ELLA.

Deres Excellence er altfor venlig — naar jeg blot ikke forstyrrer.

MINISTEREN.

Paa ingen Maade. Jeg hvilede mig netop et Øieblik. Vil De ikke tage Plads? (De sætte sig.)

FANNY.

Naa, med Hvilen vil det snart være forbi. Vi kommer ogsaa med Forretninger.

MINISTEREN.

Hvad er der egentlig i Veien med den Smaa? hun er saa hemmelighedsfuld.

FANNY.

Vent bare — det kommer nok. Foreløbig har du et Par Minutter at passiare i.

MINISTEREN.

Jeg har undt mig den Fornøielse at lytte til Deres herlige Claverspil, der selvfølgelig var mig bekjendt fra Concertsalen, men i Ens eget Hus er det jo en endnu større Nydelse —

ELLA.

Gud, hvis jeg havde anet, at jeg havde saadan en Tilhører — en Kjender som Deres Excellence.

MINISTEREN.

Jeg kan ikke tænke mig, at De havde ladet Dem skræmme af det, Fru Martens.

ELLA.

Jeg havde i alt Fald valgt et Stykke, som jeg havde bedre i Fingrene.

MINISTEREN.

Saa meget heldigere, at De ikke anede det, Frue! . . . »Vandrerphantasien« har for mig en særlig Affektionsværdi fra gammel Tid — —

FANNY.

Jeg gad nok vide, hvorfra den har det — Moder har da nok ladet være med at spille

den for dig. Jeg troer, det Høieste, hun har drevet det til, er »Haabets Vals«.

MINISTEREN.

Ja, se du nu til, at du driver det til Noget og ikke gjør din Lærerinde altfor megen Skam. Vi maa virkelig være Dem meget taknemlig, naadige Frue, at De vil anvende Deres Tid paa en Begynderinde som Fanny.

FANNY.

Det er vi ogsaa! (griber Ellas Haand.)

ELLA.

Naar blot Deres Excellence vil blive ligesaa tilfreds med min Søn, som jeg sikkert nok bliver det med Deres Frøken Datter.

MINISTEREN.

Det er mig en Glæde at kunne forsikre Dem, at Deres Hr. Søn tegner til at blive en meget dygtig og samvittighedsfuld Sekretær.

FANNY.

Og saadan er vi lykkelig ankomne til det Punkt, hvor den ministerielle Audiens begynder.

MINISTEREN.

Hvordan det?

FANNY.

Jeg har hele Tiden mærket, at Fru Martens havde Noget paa Hjerte, og det er da ogsaa lykkedes mig at faa ud af hende, at dette Noget var Herr Sønnens mislige Situation, der ganske vist var af en saadan Art, at den gjorde en Audiens hos Justitsministeren paatrængende nødvendig.

MINISTEREN

(ser paa Ella med et spørgende Smil).

ELLA.

Ja, Deres Excellence! jeg kan ikke nægte, at det var mig særdeles magtpaaliggende at faa Deres Excellence i Tale, og jeg er Deres Frøken Datter meget taknemlig, fordi hun skaffede mig Leilighed dertil.

FANNY.

Aa, Deres Hr. Søn er saadan et net ungt Menneske, at det skulde gjøre mig meget ondt, hvis han maatte gaa i Fængsel.

MINISTEREN

(smilende).

Naa, saa slemt er det vel ikke.

ELLA.

Ja, Sagen er, Deres Excellence, at min Søn har været saa uforsigtig med en noget ung-

dommelig Iver og maaske endogsaa Fanatisme at skrive en Artikkel —

MINISTEREN.

— dog vel ikke i »Folket«?

ELLA.

Jo, Deres Excellence.

MINISTEREN.

Under Titlen »Krone og Alter«?

ELLA.

Ak, jeg vidste jo nok, at Deres Excellence kjendte Artiklen.

MINISTEREN.

Det var ganske vist meget uforsigtigt af Deres Hr. Søn — og af min Sekretær en høi Grad af Selvforglemmelse.

ELLA.

Ja, Deres Excellence! min Søn er ogsaa selv meget ulykkelig derover. Han havde skrevet Artiklen for et halvt Aar siden og allerede den Gang givet den til Redaktør Leistner. Den Gang blev den af en eller anden Grund ikke trykt, og nu skulde det ulykkeligvis ske, netop

et Par Dage efter at Rudolph havde tiltraadt sin Stilling hos Deres Excellence.

FANNY.

Og Fru Martens har hørt, at Bladet skal sættes under Anklage.

ELLA.

Men jeg haabede, at det endnu ikke var for sent, at Deres Excellence muligvis —

MINISTEREN.

De har hørt, siger De — hvorfra har De hørt det om Anklagen?

ELLA.

Redaktør Leistner var igaar hos os — det vil sige hos min Søn — netop angaaende den Sag. Det var blevet ham meddelt, at Cultusministeren havde sendt Avisen til Deres Excellence og forlangt, at Redaktionen eller Forfatteren skulde straffes for Religionsbespottelse.

MINISTEREN
(der har reist sig og gaar frem og tilbage).

Hm, hm! han veed det altsaa.

FANNY.

Egentlig skulde der naturligvis ingen Personsanseelse gjælde ved den høie Justits, og strengt

taget maatte Ministeren sende sin skyldige Sekretær, ja om det saa var sin egen Søn til Skafottet, som de gamle Romere pleiede —.

MINISTEREN.

Aa, vrøvl dog ikke saa meget, Fanny! det er en alvorlig Historie.

FANNY.

Jeg vrøvler slet ikke. Jeg mener: paa den anden Side, naar man veed, at det ikke er en uforbederlig Forbryder, kan man saa ikke nok for en Gangs Skyld lade det blive ved en Advarsel? Kjære Fader, det maa du virkelig gjøre for Fru Martens Skyld, vær nu ikke saadan en fæl Romer!

MINISTEREN.

Havde jeg blot vidst det lidt før — blot for en Times Tid siden!

ELLA
(mistrøstig).

Saa lader det sig vel ikke mere ændre?

MINISTEREN.

Maaske dog. Men siig mig, Fru Martens! har Deres Søn da allerede erklæret sig villig til at vedgaa sit Forfatterskab?

ELLA.

Ja, Excellence! det sagde han strax til Redaktøren.

MINISTEREN.

Ah! Redaktør Leistner var vel bekymret for, at han skulde fastholde sin Anonymitet?

ELLA.

Det troer jeg ikke, han var.

FANNY.

Det forstaar sig dog af sig selv, at han ikke kunde lade en Anden straffe for hvad han selv havde forbrudt.

MINISTEREN.

Naa, i dette Tilfælde synes jeg dog ikke, at det er saa helt udelukket. Naar Artiklen er bleven trykt under ganske andre Omstændigheder, til en anden Tid end det var Forfatterens Hensigt — uden hans Vidende —

ELLA.

Jeg frygter, Excellence, at min Søn dog vil anse sig for at være forpligtet —

FANNY.

Det vil han ganske sikkert; du maa finde paa en anden Udvei, Fader . . . Ah, der er Moder jo kommet hjem.

MINISTEREN.

Jeg skal gjøre, hvad jeg kan, Fru Martens.

ELLA.

Jeg takker Deres Excellence af mit ganske Hjerte.

FJERDE OPTRIN.

De Forrige. Helene træder ind fra Dagligstuen.

HELENE.

God Gag, Fru Martens og velkommen — hvor det glæder mig at træffe Dem igjen, vi har jo slet ikke set hinanden siden Festdagene i Bayreuth.

ELLA.

Den første Gang, da jeg gav Deres Frøken Datter Time, var Deres Naade ikke hjemme, ellers vilde jeg have tilladt mig —

HELENE.

— Og idag var jeg saamænd bange for, at jeg igjen havde forsømt det; jeg blev opholdt i Byen. Men det er godt, at De har adspredt min Mand —

ELLA.

Ja, Deres Frøken Datter mente —

HELENE.

Aa, det er brillant, at De er brudt ind og har skræmmet Statssorgerne bort; paa denne Tid af Dagen er min stakkels Mand ellers ganske forskrevet til dem — ikke sandt? Hvordan har du det ellers idag? Jeg har jo slet ikke set dig.

MINISTEREN.

Tak, Helene! idag befinder jeg mig netop usædvanlig godt.

ELLA.

Deres Naade ser overordentlig sund og rask ud, forhaabentlig er Deres Helbred nu helt tilfredsstillende.

HELENE.

Jo tak, Gudskelov — udmærket . . . Det vil sige Bylivet og Selskaberne og det store Husvæsen — alt hvad dèr er at gjøre — aa De gjør Dem slet ikke noget Begreb om det — det evige Vrøvl med Tjenestefolkene — i disse socialistiske Tider — apropos Herbert! den ny Kudsk holder slet ikke Hestene mønsterværdigt — — aa, det tager dog stærkt paa mig.

FANNY.

(drilsk).

Naa, med Guds Hjælp naaer vi nok Badesaisonen!

HELENE.

Ja, Sommeren! naar man saadan kan flyve lidt ud — ud i Bjergene — ikke sandt? det er dog noget ganske andet.

ELLA.

Ja ganske vist.

HELENE.

Og jeg for min Del, jeg er nu nemlig slet ikke skabt for dette *high life* — det har De ogsaa nok allerede kunnet mærke.

ELLA.

Deres Naade har stor Kjærlighed til Naturen.

HELENE.

Ak ja, Naturen — Natur og Kunst, der er og bliver dog — ikke sandt? Lykkelig den der, som De, bestandig kan leve i Kunsten! Naa, og hvordan har De nu fundet Dem tilrette i det jordiske Element? Jeg kan kun tænke mig Dem svømmende i Wagnerske Harmonier — som den Gang — »Tristan og Isolde« — naa, min Smag er det ganske vist ikke — altfor overspændt —

MINISTEREN.

Ja, jeg undrede mig rigtignok meget, da jeg pludselig fik Brev fra dig fra Bayreuth.

HELENE.

Ja, det var nu Fannys Idee med den Afstikker fra Baden — forresten havde hun Ret, man maa se saadan Noget — for en Gangs Skyld . . . det er jo overordentlig interessant.

FANNY.

Naar bare stakkels Fader kunde have været med os!

HELENE.

Ja, det lod sig jo desværre ikke gjøre. (iil Ella.) De veed maaske, det var netop den Gang, da Kampen om Ministeriet stod paa . . . det vil sige, min Mands Indtrædelse var jo allerede længe forberedt . . . aa, det var dog en meget angribende Tid. — Men De vil da ikke allerede gaa?

ELLA
(reisende sig).

Jeg troer, det er paa Tide, Deres Naade!

HELENE.

Aa, mens jeg husker det — jeg vilde jo netop have skrevet til Dem: kan vi haabe at have den Fornøielse at se Dem og Deres Søn hos os Fredag Middag? — kun en snevrere

Kreds, veed De nok — store Selskaber formelig afskyer jeg —

ELLA.

Tusind Tak, Deres Naade — vi skal have den Ære at indfinde os.

HELENE.

Naa, altsaa — paa Gjensyn — Fredag, vi spiser Klokken sex.

(Afskedshilsener. — Ella gaar ud gjennem Dagligstuen, fulgt af Fanny.)

FEMTE OPTRIN.

Ministeren. Helene.

MINISTEREN.

Jeg vidste ikke, at du ogsaa vilde invitere Fru Martens og Søn.

HELENE.

Aa — det har jeg vel glemt at sige dig! Ja, naar man har saa meget i Hovedet som jeg! Men det er dig da ikke ubehageligt, Herbert?

MINISTEREN.

Nei, ubehageligt — — jeg mente kun, vi kjender jo egentlig ikke noget videre til dem.

HELENE.

Nei, du ikke, det er sandt nok.

MINISTEREN.

Og du kun fra et Par Dage i Bayreuth.

HELENE.

Ja, men der har vi ogsaa snakket op ad Stolper og ned ad Vægge — aa, jeg kjender hende meget nøie, en interessant Dame, og hun spiller jo glimrende.

MINISTEREN.

Ja, det er nu en anden Sag igjen.

HELENE.

Ja, veed du hvad, saadan et Element virker dog saa godt i et Selskab. Hun vil ganske bestemt spille — hun er jo overordentlig facil — og det er det Bedste, man kan byde sine Gjæster: saa passiarer de saa ugenert.

MINISTEREN.

En meget rigtig Vurdering af Musikkens Rolle i Selskabslivet. Men, kjære Helene, man indbyder dog ikke en Gjæst for at Vedkommende skal underholde de andre Gjæster eller accompagnere deres Underholdning.

HELRNE.

Nei — naturligvis — jeg mente kun . . . Forresten er hun ogsaa, bortset fra sit Talent, en meget net Dame — det vil sige, aa — det havde jeg jo helt glemt — egentlig havde jeg jo idag bestemt alligevel ikke at indbyde hende — ja Herregud! naar man maa tænke paa saa mange Ting paa een Gang — Jeg glemte virkelig helt den Snak, da jeg saae hende — og forresten, til syvende og sidst —

MINISTEREN.

Ja, men hvad er det da?

HELENE.

Jeg var nemlig hos Falkensteins — forresten var jeg ogsaa hos Onkel Kasper; han bad mig hilse dig mange Gange.

MINISTEREN.

Tak, tak; — altsaa hos Falkensteins?

HELENE.

Ja vist saa, de er jo altid fulde af Historier, veed du nok — især Lili. Saa faldt Talen paa Fru Martens — det kom da forresten af at jeg fortalte, at hun var begyndt at undervise Fanny, og at jeg var meget glad over, at Fanny havde Timer hos en Dame, —

for saadan en ung Pige — Musikerne — de er tidt ikke rigtig — saadan —

MINISTEREN
(utaalmodig).

Ja, det er vi jo ganske enige i.

HELENE.

Ja, og de gav mig ogsaa fuldkommen Ret. Men saa — jeg kan ikke rigtig huske, var det Lili — ja, det var Lili, hun sagde, at den gode Fru Martens Liv heller ikke taalte altfor nøie Undersøgelse.

MINISTEREN.

Hun havde maaske ladet det blive en saadan til Del?

HELENE.

Nei, det var mere saadan — Skumlen. Forresten ligger det allerede langt tilbage i Tiden, og det har da ogsaa trøstet mig noget — skjøndt . . . alligevel, det havde vel nok været bedre ikke at invitere hende.

MINISTEREN.

Ja men hvad var det da? var det blot saadan i al Almindelighed?

HELENE.

Nei, det var saamænd meget bestemt, nemlig — med hendes Enkestand — det skal nok ikke være rigtigt.

MINISTEREN.

Saa — aa?

HELENE.

Nei, Martens er simpelthen hendes Familienavn — hun er ikke her fra Egnen men fra — naa, det har jeg nu glemt igjen, men det skal være vist.

MINISTEREN.

Ja, men hun kunde jo da have ægtet en Slægtning eller en Anden af samme Navn.

HELENE.

Ja — nei, det skal ikke være Tilfældet. Sønnen Rudolph er Frugten af et frit Forhold.

MINISTEREN.

Naa, men noget Nærmere veed man ikke?

HELENE.

Naa — veed? jo, saamænd veed man nok Noget.

MINISTEREN.

Ja, hvad veed man da?

HELENE.

Aa, det er jo høist interessant — nemlig hendes Elsker skal have været en høitstaaende Person.

MINISTEREN
(vantro henkastende).

Aa!

HELENE.

Det skal være ganske sikkert. Og hvorfor ikke?

MINISTEREN.

En Fyrste formodentlig.

HELENE.

Ja, netop.

MINISTEREN.

Saa dog forhaabentlig i alt Fald en russisk — de er jo forholdsvis lette at opdrive.

HELENE.

Nei, men rigtignok ikke saa langt derfra: en eller anden italiensk *principe* eller Kardinal — ja jeg troer, det var en Fyrst-Kardinal —

saadan en maa jo overhovedet ikke gifte sig... Det er jo da ogsaa meget paafaldende, at Sønnen har saadan noget Sydlandsk i sit Ydre.

MINISTEREN.

Saa, finder du egentlig det?

HELENE.

Ja, det vil sige ikke just prononceret men dog saadan et Stænk af det Sydlandske — omtrent som du.

MINISTEREN
(gjør en uvilkaarlig Bevægelse).

HELENE.

Ja, jeg veed nok, du kan ikke taale at høre det; det skal altsammen være saa tydsk, du vilde gjerne se ud som en bjørneskindsklædt Urgermaner eller vel allerhelst som en Wagnersk Vølsungehelt.

MINISTEREN
(beredvillig spøgende).

Ja, hvorfor ikke, det vilde da være smukt.

HELENE.

Nei, slet ikke! Saadan synes jeg om dig, og ham kan jeg ogsaa godt lide at se paa. Men

fra hendes lille blonde Hoved har han dog sandelig ikke de Træk. Det er florentinsk Stil. Aa, det falder mig ind: det maa jo omtrent falde sammen med dit Ophold i Florents.

MINISTEREN.

Nei, det kan det dog vel neppe.

HELENE.

Jo vist saa! med dit første Ophold, mener jeg; ikke da vi var der sammen. Den Gang da du maatte til Syden for at komme til Kræfter, to Aar efter at vi var blevet gift. Har du ikke set hende dernede?

MINISTEREN.

Du veed jo nok, at naar jeg er i Udlandet, undgaar jeg altid saa vidt muligt at træffe sammen med Landsmænd. Derimod husker jeg, at der var megen Tale om en Kardinal.

HELENE.

En Kardinal?

MINISTEREN.

Han førte et stort Hus, navnlig kom den musikalske Verden der.

HELENE.

Ah!

MINISTEREN.

Hvad hed han nu —? Aldo — — Aldobrandini, troer jeg.

HELENE.

Ogsaa Navnet! — det er jo prægtigt. Altsaa den unge Hr. Aldobrandini er din Sekretær.

MINISTEREN.

Ja men, kjære Ven, det er jo dog ikke givet —

HELENE.

Aa jo, vist saa! det stemmer jo altsammen. Veed du hvad, en Kardinal, der jo alligevel ikke maa gifte sig, og en Kunstnerinde — man kan egentlig ikke tage dem det saa ilde op. Kunstnernaturer er nu en Gang anderledes end vi, Herbert; os forekommer saadan Noget meget værre, end det er i deres Øine. Ja, jeg siger jo ikke, at det er rigtigt —

MINISTEREN.

Og jeg anklager dem jo slet ikke.

HELENE.

Nei, og det er kjønt af dig, for til Syvende og Sidst — i din Stilling . . . det er jo ogsaa netop det, der gjorde mig betænkelig. For-

resten kan man jo lade, som om man ikke vidste noget derom, i alt Fald ikke troede derpaa.

MINISTEREN.

Naturligvis; men saa maa du heller ikke snakke om din Aldobrandini!

HELENE.

Hvor vil du hen! ikke et Ord! Du veed da nok, hos mig kan der overhovedet ikke være Tale om Bysladder, den interesserer mig ikke det mindste . . . Naa, den Indbydelse vil vi altsaa ikke gjøre os Bekymringer over.

MINISTEREN.

Arndt skal vel ogsaa med?

HELENE.

Ja, det forstaar sig; han faar endogsaa Fanny til Bords.

MINISTEREN.

Naa, det vil vi dog først tage lidt nærmere under Overveielse.

HELENE.

Under Overveielse — hvad mener du?

MINISTEREN.

Siig mig en Gang: troer du ikke, at Arndt har Hensigter med Fanny?

HELENE.

Jeg veed virkelig ikke; du troer det altsaa?

MINISTEREN.

Det forekommer mig, som om hans Væsen i den sidste Tid, navnlig hans stærke Betoning af hans Hengivenhed for min Familie, hans Efterspørgsel efter Fannys Befindende, som om alt det omtrent sagde: »Jeg beder Deres Excellence betragte mig som en tilkommende Svigersøn«.

HELENE.

Ja, det havde du vel heller ikke noget videre imod?

MINISTEREN.

Naa —!

HELENE.

Jeg veed i alt Fald ikke — han er jo et særdeles net Menneske og et udmærket Hoved —

MINISTEREN.

Ja, derfor har jeg gjort ham til Departementchef — men til Svigersøn —!

HELENE.

Han har ganske vist ikke Formue, men han vil sikkert gjøre en glimrende Carriere —

MINISTEREN.

Ja, og dertil er alle Midler ham gode. Men Fanny er for god til at blive benyttet som et saadant Middel.

HELENE.

Hvor kan du dog tale saadan — »benyttes som Middel« — det lyder jo græsseligt.

MINISTEREN.

Netop derfor —

HELENE.

Men Herregud, det ene udelukker jo dog ikke det andet, det har du da selv erfaret.

MINISTEREN.

Hvordan — erfaret?

HELENE.

Naa ja, selv om det ogsaa bringer ham Fordel, og han ser det og glæder sig derover — det maa han jo gjøre — derfor kan han jo da nok elske hende. Du veed dog selv, hvordan du elskede mig, og din Kjærlighed har virkelig

ikke været dig til Skade; vort Ægteskab har aabnet dig hele din Carriere —

MINISTEREN.

Ja, det er fuldkomment sandt, kjære Ven —

HELENE.

Naa, hvorfor skulde det saa ikke kunne gaa ham lige saadan?

MINISTEREN.

Hvorfor, hvorfor? — ja, jeg kan kun sige dig, at han ikke gjør det Indtryk paa mig — det er ligesom om man hele Tiden mærkede Hensigten — han synes mig slet ikke at være saa forelsket i Fanny.

HELENE.

Ja men, veed du hvad, saadan var det jo netop ogsaa med dig.

MINISTEREN.

Med mig?

HELENE.

Ja, det vil sige, det var naturligvis ikke mit Indtryk. Men Andre — den Gang — aa, jeg blev saamænd advaret meget — de syntes, du var meget kjølig, en rigtig

Stræber . . . Først siden, da de saae vort Ægteskab — hvor omhyggelig og kjærlig du var — og da de allesammen maatte misunde mig — —.

MINISTEREN

(afværgende).

Aa, kjære Helene —

HELENE.

Jo, det gjorde de virkelig, du behøver slet ikke at spille den Beskedne. Overhovedet saadanne rolige, næsten nøgterne Mænd, de bliver vist altid de bedste Ægtemænd — de der sværmer og sukker, dem er det saamænd ikke stort bevendt med. Saadan En havde jeg nu heller slet ikke syntes om som ung Pige; netop dit mandige Væsen, som de Andre fandt lidt kjøligt, det faldt rigtigt i min Smag. Og saadan er Fanny ogsaa — ganske vor Datter; jeg troer netop, de vilde passe rigtig godt for hinanden.

MINISTEREN.

Ja, det kan jo være . . . Men i alt Fald just at komme ham imøde og begunstige ham —

HELENE.

Nei, naturligvis, naar det kunde opfattes saadan — — nei, saa vil jeg tænke paa en anden Bordkavaler til Fanny.

MINISTEREN.

Ja, gjør det min Ven. (ringer paa en Bordklokke.) Jeg maa nu tænke paa mine Forretninger.

HELENE.

Ja, jeg sandelig ogsaa — Gud, er Klokken allerede saa mange — jeg skulde allerede for længe siden have været nede i Kjøkkenet — — naar man ikke har sine Øine overalt —

MINISTEREN
(smilende).

Ja, jeg har jo ofte sagt dig, det er lettere at være Minister end at være Husmoder.

(Rudolph træder ind fra høire.)

HELENE.

Ja, ja, der er Noget i det. (Med et vindende Nik til Rudolph.) Du har da i alt Fald paalidelig Folk.

RUDOLPH
(bukker ærbødig).

HELENE.

Hvordan er det for Resten — skal du ikke til Middag hos Borgmesteren?

MINISTEREN.

Aa ja, det havde jeg næsten glemt.

HELENE.

Jeg tænker jeg gaar i Operaen med Fanny — det er Verdi, der gaar du jo dog ikke med.

MINISTEREN.

Ja, mor I jer blot.

HELENE.

Men hvordan er det saa med Vognen? naa, den kan vel nok hente dig i rette Tid.

MINISTEREN.

Nei, jeg bruger den slet ikke.

HELENE.

Ja men —

MINISTEREN.

Jeg gaar virkelig heller hjem — i det smukke Veir, jeg har meget bedre af det.

HELENE.

Naa ja, som du vil, Herbert.

(Hun gaaer ud i Baggrunden og lukker Døren efter sig.)

SJETTE OPTRIN.

Ministeren. Rudolph.

RUDOLPH.

Deres Excellence ønsker?

MINISTEREN.

Er Anklageordren færdig?

RUDOLPH.

Jeg har taget den med, Deres Excellence. (Rækker Ministeren et Papir.)

MINISTEREN (betragter ham ironisk).

For idag kan du undtagelsesvis lade Masken falde — det er bekvemmere . . . Din Moder har været her — hun var meget bekymret for din Skyld. Det er altsaa dig, der har skrevet Artiklen?

RUDOLPH.

Ja, Fader.

MINISTEREN.

Slet ikke saa ilde! Lidt mer Respekt for klassisk Sprogbrug, maa du se at beflitte dig paa; den lader sig meget godt forene med Originalitet i Tankegangen og med Kraft i Udtrykket . . . Hvad Indholdet angaar — naa, heldigvis har du jo skrevet den anonym.

RUDOLPH.

Ja, det vil vist nu ikke nytte mig stort.

MINISTEREN.

Aa jo. Du staar kun til Regnskab overfor din Fader, Redaktøren gjør det overfor Retten.

RUDOLPH.

Mener du for Alvor, at jeg under disse Omstændigheder kan fastholde min Anonymitet?

MINISTEREN.

Ja vist mener jeg.

RUDOLPH.

Juridisk taget naturligvis —

MINISTEREN.

Og moralsk ogsaa, — hvis det da forholder sig saadan, at det allerede er et halvt Aar siden du indsendte din Artikkel.

RUDOLPH.

Det forandrer ikke Sagen. Naar jeg ikke længer vilde have den trykt, maatte jeg forlange den tilbage, og da jeg har glemt det, maa jeg bøde for det. Selv om Redaktør Leistner ikke var min Ven —

MINISTEREN.

Ja, det er rigtignok en smuk Vennetjeneste, han der har gjort dig.

RUDOLPH.

Hvordan det? Han maatte jo forudsætte, at jeg endnu bestandig gjerne vilde se mit Arbeide offentliggjort.

MINISTEREN.

Naa, jeg synes dog, at din nye Stilling —

RUDOLPH.

Den vidste han ikke Noget om.

MINISTEREN.

Virkelig?

RUDOLPH.

Nei, jeg havde ikke sagt ham det — jeg opsatte det, fordi — — jeg skammede mig for ham.

MINISTEREN.

Sancta simplicitas! som om en Redaktør ikke havde andre Veie til saadan en Nyhed end »Faneflygtningens« Tilstaaelse.

RUDOLPH.

Slemt nok, at Nogen kan mistænkeliggjøre mig som saadan.

MINISTEREN.

Det passerer enhver, der ikke er Principrytter.

RUDOLPH.

Altsaa for at straffe mig skulde han have gjort det?

MINISTEREN.

Snarere vel for at skade mig: Ministerens Sekretær paa Anklagebænken — anklaget af Ministeren — det havde rigtignok været en Lækkerbidsken! Unægtelig, det vilde skaffe mig Ærgrelser nok — aa, i saadan Guerillakrig er han dreven.

RUDOLPH.

Hvor du dog bedømmer ham falsk! Jeg, der kjender ham, veed bedre hvor uegennyttig han er, saa fuld af ædel Begeistring for Fremskridt og —

MINISTEREN.

Ja »Fremskridtet« er en taalmodig Mand, han maa tage meget paa sig.

RUDOLPH.

Det er maaske naturligt, at han er dig ubehagelig eller vel endogsaa forhadt, men at du vil bruge din Søn til at gjøre ham uskadelig for en Tid —

MINISTEREN.

Uskadelig —?

RUDOLPH.

Aa ja — jeg kan ogsaa en Gang kigge i Kortene.

MINISTEREN.

Naa ja — jeg nægter ikke, at det vilde have været mig en hel Del bekvemmere, naar den oppositionelle Redaktør var spadseret et Par Maaneder i Cachotten, end at netop min Sekretær skulde feriere der — det kommer ogsaa i Betragtning, men det var dog kun et Sidemotiv; Hovedsagen var Hensynet til din Moder, som vilde tage sig det frygtelig nær. Desuden har han efter min Mening gravet en Grav for en Anden og fortjent selv at falde i den.

RUDOLPH.

Heller ikke for Moders Skyld kan jeg gjøre det; det vil hun ogsaa nok kunne forstaa. Min Samvittighed — —

MINISTEREN.

Ja, ja — lad det være godt, jeg vil ikke trænge mer ind paa dig . . . Endnu kan det gjøres paa en anden Maade, skjøndt det ikke er uden Betænkelighed — nemlig saadan.

(River Ordren itu.)

RUDOLPH.

Fader!

MINISTEREN.

Stille, min Dreng! jeg gjorde det jo ikke for din, men for din Moders Skyld, og fordi jeg navnlig paa hendes Fødselsdag vil have Fred og Glæde i min Familie.

RUDOLPH.

Jeg takker dig ikke mindre derfor. — Du kommer altsaa efter Dineren?

MINISTEREN.

Ja naturligvis kommer jeg — har jeg nogensinde forsømt denne Dag! Det træffer sig endogsaa meget bekvemt, jeg kan nok trække mig temmelig tidlig tilbage — saadan ni, halvti kan I vente mig. Det er sandt, angaaende din Forfattervirksomhed: i den musikalske Del af Bladet vil jeg ikke berøve »Folket« din Pen; til dens Bekjæmpelse af Antiwagnerianerne min faderlige Velsignelse.

RUDOLPH.

Jeg haaber at kunne gjøre den Ære.

MINISTEREN.

Betænkeligere er din Omgang med Redaktør Leistner.

RUDOLPH.

Men Fader, du vil dog ikke forbyde —

MINISTEREN.

Jeg havde stor Lyst dertil — (da Rudolph gjør en heftig Bevægelse) — nei, nei — allermindst idag — som sagt der skal være Fred og Glæde idag; altsaa jeg vil kun indprente dig at være forsigtig i denne Omgang. Og nu kan du skynde dig hjem til Moder, hun er maaske dog en Smule ængstelig. Departementchefen kan du sende ind til mig.

(Rudolph ud tilhøire.)

MINISTEREN

(gaar op og ned ad Gulvet — bliver staaende og ser med et Smil efter ham).

Slet ikke saa upraktisk med den Omgang! man har Berøring med Fjenden. Hvis Redaktøren ikke er oversættes forsigtig, skulde det gaa underlig til, om jeg ikke nu og da fik lidt Vind af de kommende Bevægelser.

SYVENDE OPTRIN.

Ministeren. Departementchef **Arndt** (træder ind fra høire).

ARNDT.

Deres Excellence ønsker maaske nu —

MINISTEREN.

— først at meddele Dem, at jeg i Spørgsmaalet »Folket« er kommen til et andet Resultat.

ARNDT.

Hvorledes det, Deres Excellence?

MINISTEREN.

Jeg har paany omhyggelig gjennemlæst Artiklen og finder dog, at man for denne Gang kan lade det bero ved en Advarsel.

ARNDT.

Hm! Frygter Deres Excellence ikke, at hans Excellence Kultusministeren —

MINISTEREN.

Han maa finde sig deri . . . Hvis der altsaa i Deres Nærværelse bliver talt om en Anklage mod Avisen, vil De være saa god at dementere det.

ARNDT.

Som Deres Excellence befaler.

MINISTEREN.

Og saa var det altsaa Redaktør Leistners Lovforslag om ægte og uægte Børns Ligestilling, som vi skulde tale om.

(Peger paa en Stol og sætter sig.)

ARNDT
(sætter sig).

Det har jeg netop forberedt mig paa, Deres Excellence. Jeg har, som Deres Excellence

ønskede, søgt at skaffe mig Klarhed over Partiernes Stilling og over Stemningen i det Hele — navnlig i de sidste Dage har jeg paa flere Maader haft god Leilighed dertil — og mit Indtryk er det, at Forslaget ingenlunde er uden Udsigter, og at en Modtale af Deres Excellence er aldeles nødvendig.

MINISTEREN.

Kommer mig ikke just uventet, men er mig høist fatalt.

ARNDT.

Men med Deres Tilladelse, jeg synes dog, at det er en udmærket Leilighed —

MINISTEREN.

— til at fægte med min egen ungdommelige Dobbeltgænger, — ja den lokker mig aldeles ikke.

ARNDT.

Jeg har ikke glemt, at Deres Excellence i yngre Dage har forfægtet lignende Anskuelser — — saa lignende endogsaa, at man vel kunde paastaa, at Dr. Leistner skylder Deres Artikler og Broschurer hele sit Lovforslag.

MINISTEREN.

Vist saa, han lægger jo ikke engang Skjul derpaa — blot for at gjøre mig det vanskeligt

at træde op derimod . . . Og deraf ser man, at han trods al sin Dygtighed er en Fladfisk! Herregud, er den Stymper ikke engang kommen ud over de Ideer, som jeg havde, da jeg var et Par og Tyve? — og saa har han ikke engang Ungdommen at undskylde sig med.

ARNDT.

Ja men der har jo Deres Excellence saa at sige Ledemotivet — »den overlegne Indignations Motiv.« Med saadan en Tale kan De jo slaa ham sønder og sammen.

MINISTEREN.

Min kjære Arndt! at jeg kan gjøre det, det har jeg ikke et Øieblik været i Tvivl om; men jeg saae heller, at en Anden gjorde det. Vort Parti har dog ogsaa andre Talere.

ARNDT.

Det er jo netop Sagen: den ypperste næstefter Deres Excellence, v. Burg, om ham er det bekjendt, at han har uægte Børn, og derfor —

MINISTEREN.

Og Haller?

ARNDT.

— er lige nu blevet syg, og det er ikke sandsynligt, at han i den nærmeste Fremtid vil blive i Stand til at holde en saadan Tale.

MINISTEREN.

Der er da endnu Andre.

ARNDT.

Neppe Nogen af den Autoritet, som her er fornøden, Deres Excellence!

MINISTEREN.

Aa jeg veed da ikke —

ARNDT.

Deres Excellence maa ikke overse den overordentlig og ganske særlige Autoritet netop i denne Sag, som De selv saa at sige beklædes med ved den almindelige Agtelse, som endogsaa Deres politiske Modstandere har for Deres smukke Privatliv.

MINISTEREN.

Hm — skal jeg endogsaa træde i Positur som Dydshelt!

ARNDT.

Undskyld Deres Excellence! at jeg har set mig nødsaget til at berøre dette Punkt. Jeg selv, der har den Lykke at være indviet i dette ideale Privatliv, jeg forstaar fuldkommen den Finfølelse, der ønsker at beskytte denne Helligdom selv for profane Lovprisninger. Man

kan ogsaa beklage, at Sædernes Tilstand i Almindelighed ikke er bedre, end at et saadant Forhold kan blive paafaldende. Men Sagerne staar i Virkeligkeden saadan, at Deres Excellence af hele vort Parti betragtes som den, fra hvem man venter det afgjørende Ord. Hvis Deres Excellence tier, saa kunde det have en meget farlig Virkning. Man vilde i flere Kredse opfatte det, som om Deres Excellence ikke stillede sig ganske ugunstig til Lovforslaget —

MINISTEREN.

Og hvem siger Dem, at jeg stiller mig saa ganske ugunstig dertil?

ARNDT.

Ingen, Deres Excellence! Ja, der er endog saa Noget, der siger mig, at Deres Excellence vistnok sympathiserer med Adskilligt deri. Hele den mere frisindede Fraktion af den konservative Side vil vistnok ogsaa indrømme, at der i den bestaaende Retstilstand paa dette som paa flere andre Punkter er Haardheder, ja endogsaa Uretfærdigheder. Hvis Deres Excellence med Tiden vilde paatage Dem at skaffe Afhjelp derfor — i en anden Aand og ad mere maadeholdne Veie, som Deres Excellences Geni

ganske vist vilde kunne finde, saa vilde Sagen jo stille sig helt anderledes.

MINISTEREN.

Hm — det lader sig høre.

ARNDT.

Men saa meget mere er jeg sikker i min Sag, at Deres Excellence ikke kan ønske, at Oppositionen fører et saadant Lovforslag igjennem, og allermindst at en ikke ganske ufarlig Modstander, som Doktor Leistner, skulde voxe derved.

MINISTEREN

(reiser sig og klapper ham paa Skuldren).

Jeg ser, De forstaar mig fuldkommen.

ARNDT.

Det smigrer jeg mig med, Deres Excellence.

MINISTEREN.

Nu vel, naar det virkelig forholder sig som De siger — og jeg tvivler egentlig ikke om, at De har Ret — saa vil jeg tale.

ARNDT.

Tillad mig, Deres Excellence, at overlade

Dem til denne værdige Beslutning og tage Afsked.

(Ministeren rækker Arndt Haanden, denne bukker og gaar ud tilhøire.)

MINISTEREN.

Værdig eller uværdig — jeg maa.

Tæppet falder.

ANDEN HANDLING.

Dagligstue hos Fru Martens. Midt paa Væggen tilvenstre Karnap fuld af Planter og Blomster, forrest en stor Oleander i fuld Blomstring. Foran Karnappen et aabent Flygel. Mellem Karnap og Bagvæg — paa skraa i Hjørnet — et Dameskrivebord med rig Besætning; paa dets Opsats, umiddelbart ved Karnappen, en lille Lampe med rød Kuppel. Midt paa Bagvæggen bred Indskudsdør til Spisestuen (lukket). I Hjørnet tilhøire Kamin-Kakkelovn af brun Fajance — Ild i Kaminen. Ved Væggen tilhøire Bogskab samt Sopha med Bord og Lænestole — paa Bordet en tændt Lampe.

Rig og behagelig Udstyrelse med kunstnerisk Præg. Hele Stuen aander Poesien af et Rum, som Kjærlighed i en Række af Aar har samlet sammen til og udsmykket til sin Bolig. Ingen bestemt Stil — Sager fra forskjellige Lande og Tider: persiske Tæpper og Portierer, italienske Broncer og Kobbersager. Ved Flyglet Wagner- og Beethoven-Byste (Haenels), over Sophaen en Böcklin (Maleri).

Naar henimod Slutningen af Akten Indskudsdøren i Baggrunden lukkes op, ser man ind i Spisestuen, der er lille, rund, med høie, mørke Panneler, smykkede af et Par blanke Messingbækner.

FØRSTE OPTRIN.

Rudolph. Leistner.

Rudolph staar ved Karnappen, Leistner sidder i en Lænestol ved Bordet.

LEISTNER.

Altsaa ingen Proces, ingen Omkostninger.

RUDOLPH.

Nei, ikke denne Gang.

(Han har taget Kuplen af den lille Lampe paa Skrivebordet og tænder nu denne.)

LEISTNER.

Du vil vel symbolsk vise mig, at du endnu ikke er bleven Obscurant.

RUDOLPH

(tørt).

Jeg er vant til det saadan.

(Vender sig og gaar hen og sætter sig ligeover for Leistner.)

LEISTNER.

Det havde jeg ellers ikke tænkt mig! En tom Trudsel. Naa, ja saa kan vi jo le . . . Men du synes ikke videre oplagt dertil.

RUDOLPH.

Aa, Sagen har dog været mig lidt pinlig.

LEISTNER.

Jeg troer sandelig, at du er ærgerlig paa mig.

RUDOLPH.

Paa dig? nei, du kan jo ikke gjøre for det.

LEISTNER.

Ja, naar du er overbevist om det —

RUDOLPH.

Det sagde jeg dig jo allerede igaar.

LEISTNER.

Ja, men du er idag saa — jeg veed ikke rigtig -- man har vist foresnakket dig, at jeg ikke har været *bona fide* — din faderlige Mentor, hans Excellence Justitsminister Roth — naa vær nu en Gang ærlig!

RUDOLPH.

Nu ja, Ministeren var ganske vist af den Mening —

LEISTNER.

Ser vi det! ja jeg tænkte det jo nok. Saadan Noget virker altid uvilkaarlig.

RUDOLPH.

Nei slet ikke, du tager helt feil. Naar du blot havde været der! Jeg sagde ham netop, at du er helt anderledes, end han tænker sig dig — han ser naturligvis kun Modstanderen i dig.

LEISTNER.

Ei ei! staar du allerede paa saa fortrolig Fod med hans Excellence!

RUDOLPH.

Nei, det gjør jeg saamænd ellers ikke, men jeg veed ikke, hvordan det kom sig, jeg blev ivrig, jeg tænkte slet ikke paa, om det passede sig, og hans Excellence var saa velvillig at høre mig —

LEISTNER.

— og le dig ud.

RUDOLPH.

Ganske vist blev han ved sin Mening. Den Slags Folk troer jo altid at have forpagtet hele Verdens Visdom og at kunne hele den menneskelige Egoismes Maskine udenad.

LEISTNER

(reiser sig og lægger med en godmodig Latter sine Hænder paa hans Skulder).

Min kjære Ven! han har jo ogsaa Ret.

RUDOLPH.

Hvordan — Ret?

LEISTNER.

I dette Tilfælde i alt Fald. Ja, Rudolph, da jeg sendte Artiklen til Trykkeriet, vidste jeg unægtelig, at du var Ministerens Sekretær, og fordi jeg vidste det, gjorde jeg det.

RUDOLPH.

Leistner, det var ikke smukt af dig.

LEISTNER.

Ja kan du da ikke forstaa: jeg vilde naturligvis derved sprænge Forbindelsen mellem Ministeren og dig, og det sandelig ikke for min egen Skyld, men fordi jeg var overtydet om, at det var til dit Bedste.

RUDOLPH.

Du havde alligevel ingen Ret til at handle for mig; jeg er dog vel myndig.

LEISTNER.

Myndig? ja kjære Ven, det er nu ogsaa saadan en Frase. Ingen bliver nogensinde myndig, for vi gjør allesammen Dumheder, og enten udnytter vore Fjender dem, eller vore Venner gjør dem gode igjen; lad os være glade, naar det sidste er Tilfældet . . . Du vil maaske indvende, at du ingen Dumhed har gjort her —?

RUDOLPH.

Aa, jeg forstaar godt, at du ikke kan billige dette Skridt, det vil sige, du kan egentlig slet ikke forstaa det — og jeg kan heller ikke forklare dig det — men det er — selv om det ogsaa har Skinnet mod sig — det er ikke noget Frafald, det kan jeg forsikre dig.

LEISTNER.

Behøver du aldeles ikke — forresten for-

staar jeg det meget godt — maaske bedre end du selv.

RUDOLPH
(med et ironisk Smil).

Naa — bedre!

LEISTNER.

Ja ganske vist — Stillingen er glimrende — din Moder — ja, du veed jo, hvor megen Pris jeg sætter paa hende — men hun har ikke Begreb om Politik, heldigvis.

RUDOLPH.

Heldigvis?

LEISTNER.

Ja, for ellers vilde hun ikke være en ægte Kvinde, (med Varme) og hun er en ægte Kvinde, hvis Nogen er det. Hun kunde altsaa ikke have nogen rigtig Følelse af, at du med dine Anskuelser i Grunden slet ikke kunde træde i Tjeneste hos Ministeren — tvertimod, hun har vist raadet dig dertil —

RUDOLPH.

Ja, ganske vist.

LEISTNER.

Naa, og saa har du heller ikke selv været ligegyldig for de glimrende Udsigter —

RUDOLPH.

Du tager feil, det er ikke saadan, som du forestiller dig det.

LEISTNER.

Men jeg kan sige dig, min Ven — der forregner du dig dog — og det fordi du undervurderer dig selv.

RUDOLPH.

Troer du?

LEISTNER.

Ja, du er ikke en af dem, der trænger til den Slags Gjenveie, og de, der ikke behøver dem, skulde sky dem — tro du mig, for de hævner sig. De fører tidt gjennem Sumpe, hvor man henter sig en Snue for hele Livet. Derfor vilde jeg ogsaa spille den trofaste Eckart —

RUDOLPH.

Hvilket rigtignok mislykkedes totalt.

LEISTEER.

Ja, naar jeg nogensinde begriber det!

RUDOLPH

(med let Ironi).

Du med din Menneskekundskab!

LEISTNER.

Netop! Men hvad havde ogsaa været naturligere for Ministeren end ganske simpelt at ryste dig af sig. I Stedet for slaar han Anklagen ned. Jeg troer saagu, du har forhexet ham.

RUDOLPH.

I alt Fald uden mit Vidende.

LEISTNER.

Men — kan jeg da slet ikke komme til at hilse paa Fødselsdagsbarnet idag?

RUDOLPH.

Har du saadan Hast?

LEISTNER.

Aa nei . . . Din Moder veed maaske ikke, at jeg er her.

RUDOLPH.

Jo, hun kommer vist strax . . . Jeg veed ikke, om hun har noget at gjøre i Kjøkkenet — eller maaske hun klæder sig om.

LEISTNER.

Aa, I venter vel Nogen?

RUDOLPH.

Nei — saa sent kommer der da ikke Nogen.

LEISTNER.

Den er rigtignok allerede over ni.

RUDOLPH.

(urolig).

Over ni! . . . Hm — jeg vilde jo gjerne opfordre dig til at blive —

LEISTNER.

Tak du, det er meget venligt af dig — jeg er blot bange for —

RUDOLPH.

Ja, Sagen er, Leistner, at vi egentlig er vant til at tilbringe denne Aften alene sammen.

LEISTNER.

Men jeg beder, kjære Ven! jeg vil dog ikke paa nogen Maade forstyrre.

RUDOLPH.

Du veed nok, Moder er saadan et Stemningsmenneske.

LEISTNER.

Vist saa — Kunstnernatur!

RUDOLPH.

Og saa hænger hun saa meget ved sine Erindringer — og de er jo særlig levende paa

saadan en Aften, som hun saa tidt har feiret sammen med min salig Fader.

LEISTNER.

Aa, jeg har den fuldkomneste Forstaaelse af den Slags Følelser og Høiagtelse for dem — kun finder jeg det lidt farligt at hengive sig altfor meget til dem.

RUDOLPH.

Naa, naar det blot ikke sker paa en sygelig Maade!

LEISTNER.

Ja men Mennesket er dog bestemt til at leve i Nutiden. Din Moder er ganske vist ikke længer ung af Aar, men jeg kunde næsten sige, hun er saa ung, som hun selv vil være.

RUDOLPH.

Ja det er sandt — aa, tidt kan hun være saa overgiven og — — ligesom en ganske ung Pige.

LRISTNER.

Virkelig! overgiven? det vilde jeg gjerne se!

RUDOLPH.

Ja, det er nu netop, naar vi er alene.

LEISTNER.

(reiser sig og gaar hen til Karnappen).

Ja, saa maa man heller ikke allerede begrave sig med sine Erindringer.

Pause.

LEISTNER.

Men, kjære Ven! med denne Lampe bliver det ikke til Noget. Den synger allerede paa sit sidste Vers — og ikke til Fordel for Stueluften. Med din Tilladelse! —

(Han puster Lampen ud.)

Ella kommer i det samme ind ad Døren tilhøire. Da hun ser ham slukke Lampen, bliver hun staaende med et forskrækket Udtryk — hun synes med Nød og Neppe at tilbageholde et lille Skrig og vexler et hurtigt Blik med Rudolph, hvis Gestus synes at sige »ja, hvad skulde jeg gjøre?« — **Leistner** vender sig.

ANDET OPTRIN.

De Forrige. Ella.

ELLA.

God Aften, Hr. Doktor! De undskylder nok, at jeg ikke før —

LEISTNER.

Aa, jeg beder, kjære Frue! jeg havde ganske vist allerede næsten opgivet selv at bringe Dem min Lykønskning og vilde overlade det til disse Blomster i deres duftende Sprog —

(Han overrækker hende en Bouket, der ligger paa Bordet.)

ELLA.

Tusind Tak! hvor de er yndige! — Men Rudolph! (med et bebreidende Blik).

RUDOLPH.

Jeg er virkelig ganske uskyldig —

ELLA.

Aa, du har naturligvis sladret af Skole, og den stakkels Doktor har følt sig forpligtet —

LEISTNER.

Men, Fru Martens! hvorved har jeg dog fortjent en saadan Mistro? Som om det ikke gjorde mig den største Glæde!

ELLA.

Jeg bliver helt overøst med Blomster idag. Har De set den smukke Nerie, som Rudolph har givet mig?

LEISTNER.

Et Pragtexemplar! den vil rigtignok kunne glæde Dem længer end mine stakkels Blomster.

ELLA.

Dens Duft er kostelig — saa sydlandsk... Men De maa gaa helt hen til den.

Leistner gaar hen til Karnappen.

ELLA
(sagte til Rudolph).

Nu maa du passe paa.

RUDOLPH.

Ja vel. (Vil gaa.)

ELLA
(holder ham tilbage).

Nei, nei — et Paaskud — at han ikke mærker noget.

LEISTNER
(i Karnappen).

Ganske berusende! — De har overhovedet en herlig Flora.

ELLA.

Aa ja, Gartneren siger ogsaa, at jeg har en lykkelig Haand. Han paastaar endogsaa, at de trives bedre hos mig end hos ham.

LEISTNER.

Ja, det vil jeg nok tro.

ELLA
(sagte til Rudolph).

Hurtig! Noget til Avisen! — (Høit) Hvorfor troer De det? Gartneren maa dog forstaa det bedre.

LEISTNER
(træder igjen frem i Stuen).

Jeg mente kun, der er i Dem saa megen

skjøn Natur, og Blomsterne er vel det Skjønneste i Naturen — hvorfor skulde de da ikke have en instinktiv Tilbøielighed for Dem?

ELLA.

Aa, det løb ud paa en Kompliment!

LEISTNER.

I alt Fald paa en ærlig ment.

RUDOLPH.

Det er sandt, Leistner, jeg har en Artikel færdig — vil du ikke have den med?

LEISTNER.

Jo tak! den kommer mig netop meget tilpas.

ELLA.

Der var nok ikke mere Petroleum paa Lampen?

RUDOLPH.

Det lader til det.

ELLA

(gaar hen til Skrivebordet og tager den).

Saa vil jeg fylde Noget paa.

LEISTNER.

Det synes at være en »evig Lampe«, men Helgenbilledet ser jeg ikke.

ELLA

(gaar med Lampen hen til Døren).

Aa nei, den tændes til Ære for vore Gjæster.

LEISTNER.

Jeg smigrede mig næsten med, at De allerede betragtede mig mere som en Ven end som en Gjæst.

ELLA

(i Døren tilvenstre).

Saa — til Oplysning for en Ven.

LEISTEER.

Aa for mig er her lyst nok, naar blot De bliver.

ELLA.

Smigrer! (ud.)

LEISTNER.

Ja siig mig, hvordan staar det sig da overhovedet med dit Medarbeiderskab? tillader hans Excellence —?

RUDOLPH.

Aa, hvad det Musikalske angaar, det har han slet ikke noget imod.

LEISTNER.

Meget liberalt. Naa, han tænker vel, at det ikke kan skade Noget, naar en af hans Folk har en Post i den fjendtlige Leir.

RUDOLPH.

Du ser ogsaa overalt egennyttige Motiver.

LEISTNER.

Aa, jeg lægger ham det jo ikke til Last. Jeg tænker kun: en Bro hidover er ogsaa en Bro didover.

RUDOLPH.

Saa vil jeg dog se Artiklen lidt igjennem.

LEISTNER.

Ja, gjør det . . . Hvad handler den om?

RUDOLPH.

Det er en Recension af Trübners nye Sange.

ELLA

(der er traadt ind igjen og nu sætter Lampen hen paa sin Plads paa Skrivebordet).

Aa, det Jux!

LEISTNER.

Hvad? Du har da ikke revet dem ned?

RUDOLPH.

Naa, megen Ære har jeg ikke levnet ham.

LEISTNER.

Ja men, kjære Ven!

ELLA
(sætter sig i en Lænestol).

Har De hørt de Sange, Hr. Doktor?

LEISTNER
(tager Plads ligeover for hende).

Nei, men de blev revet rasende ned i »Statsborgeren«.

ELLA.

Og følgelig maa De rose dem.

LEISTNER.

Ja, kjære Frue, naar en Kunstner af et stokreaktionært Blad bliver revet ned som moderne Manierist, og saa Fremskridtsbladene ikke vilde tage sig af ham —

ELLA.

Ja men, naar han nu ikke fortjener, at Nogen tager sig af ham?

LEISTNER.

Ja saa skulde ogsaa Pokker tage ham — undskyld. — Men Rudolph, naar du nu ser Artiklen igjennem, maaske kunde du saa dog mildne den lidt — der er ogsaa altid Noget man kan rose —

ELLA.

Ikke en Node!

LEISTNER.

Maaske en Pause? — (Til Rudolph.) Jeg skal forklare dig det en anden Gang: Trübner hører dog til vore Folk.

ELLA.

Lad du dig bare ikke snakke Noget for.

RUDOLPH
(ved Døren).

Ja men, Moder, maaske har jeg dog været lidt for skarp. (ud.)

TREDIE OPTRIN.

Leistner. Ella.

ELLA
(med et Skuldertræk).

Der har vi det! Den Politik! Og den skal nu min skikkelige Rudolph trækkes med

ind i . . . Han er saamænd meget for god til det.

LEISTNER.

Kjære Fru Martens, naar Du taler om Politik, saa vil jeg tale om Husholdningsvæsenet.

ELLA.

Det var ogsaa en Trudsel! Jeg troer tvertimod, at det kunde blive meget morsomt . . . Altsaa: Politiken er — —

LEISTNER.

Altsaa: Husholdning er — Noget, som De forudsætter, at jeg ikke har Forstand paa.

ELLA.

Rigtig.

LEISTNER.

Og heller ikke Interesse for.

ELLA.

Hidtil har De talt temmelig fornuftigt om dette Thema, men ikke videre grundigt.

LEISTNER.

Det kommer strax. I det sidste Punkt tager De nemlig ganske feil. Jeg interesserer

mig levende for Husholdning og har den største Respekt for den — saa stor endogsaa, at jeg aldrig vilde ægte en Kvinde, der ikke var huslig.

ELLA

(ler).

Nei, hvor De dog er en Sophist!

LEISTNER.

Hvad — De troer mig ikke?

ELLA.

Jo saamænd gjør jeg det: — De vil nemlig slet ikke gifte Dem.

LEISTNER.

Ikke? De finder vel, at jeg er for gammel dertil?

ELLA.

Det vil jeg ikke just sige —

LEISTNER.

— men tænke.

ELLA.

Heller ikke, hvis De da ikke vil gifte Dem med en ganske ung Pige.

LEISTNER.

Det vilde jeg under ingen Omstændigheder. Nei, det maatte være en Person omtrent i min egen Alder, som var selvstændig udviklet —

ELLA.

— og interesserede sig for Politik.

LEISTNER.

Aa nei — aa nei, det behøvedes ikke.

ELLA.

— men som lavede god Mad — ja nu forstaar jeg Dem fuldkommen.

LEISTNER.

Nei, De misforstaar mig fuldkommen. Det er ingen materiel Interesse, men en æsthetisk. Jeg finder, at det klæder en Kvinde smukkere at røre i en Gryde end f. Ex. at fare afsted paa en Bicycle.

ELLA.

Naa, det maa jeg sige!

LEISTNER.

Ja, for ramme Alvor.

ELLA.

Det forekommer mig dog, at De i Deres Blad træder meget ivrig i Skranken for Kvindeemancipationen.

LEISTNER.

Ja, det er nu mere saadan — min offentlige Mening.

ELLA.

Ah — igjen Politik.

LEISTNER.

Aa ja, eller lad os heller sige: med mit Hoved bifalder jeg Emancipationsideen, men mit Gemyt hylder i al Stilhed det gamle tydske Ideal af huslig Kvindelighed.

ELLA.

Naa, saa har De jo et rigt Udvalg, for den sidste Slags er dog endnu bestandig i Flertallet.

LEISTNER.

Det er sandt nok, hvis det var alt . . . Men jeg har ogsaa et ganske andet Ideal: en fri, udviklet Personlighed, en ildfuld Kunstnersjæl.

ELLA.

Ja, saadanne Modsætninger vil De ganske vist ikke let finde forenede.

LEISTNER.

Siig »gjenfinde«, og De har fuldstændig Ret.

ELLA.

Ah — De har altsaa allerede fundet?

LEISTNER.

Ja, Fru Martens — for De vil dog ikke nægte, at De selv forener disse Egenskaber.

ELLA.

Jeg? det var saamænd ikke faldet mig ind. Lidt af en Kunstnerinde er jeg vel nok, men hvad det Husmoderlige angaar —

LEISTNER.

De skulde ikke være et Mønster af Huslighed, hvis Hjem ser saadan ud, og som ikke holder nogen Pige!

ELLA.

Hm. Det synes jeg ellers aldrig jeg har talt om.

LEISTNER.

Ganske vist — men af forskjellige Smaating har jeg sluttet mig dertil.

ELLA

(med en lille, ærgerlig Latter).

Ja nu ser jeg rigtignok, at De interesserer Dem for Husholdning.

LEISTNER.

For Deres ganske overordentlig.

ELLA.

Det er virkelig at gjøre den for megen Ære.

LEISTNER.

Ja, mon det er? — For mig er den en Slags Gaade.

ELLA.

Herregud, jeg synes ikke, at to Mennesker behøver saa megen Betjening.

LEISTNER.

Men netop De, der helt har helliget Dem til Kunsten, som daglig giver Undervisning, — jeg forstaar virkelig ikke, hvordan De ogsaa alene kan overkomme Husholdningen; det er aldeles beundringsværdigt. Hvis endda de pekuniære Forhold gjorde det nødvendigt — —

ELLA.

Naa, vi svømmer da heller ikke paa en Guldflod!

LEISTNER.

Vist saa, men alligevel — en saa fornem kunstnerisk Luxus —!

ELLA.

Maaske er man saa forgabet i denne Luxus, at man heller vil slide en Smule end indskrænke sig det mindste.

LEISTNER.

Veed De hvad jeg undertiden har tænkt mig?

ELLA.

Naa?

LEISTNER.

At det var en Hemmelighed i Deres Liv.

ELLA.

En Hemmelighed!

LEISTNER.

Ja et eller andet, som De vilde skjule — eller maatte skjule, og De af den Grund ikke vilde have et fremmed Element i Huset — allermindst saadan en sladdervoren Tjenestepige.

ELLA
(med tvungen Latter).

Nei, saa megen Romantik havde jeg sandelig ikke tiltroet Dem! Det er jo det rene Eventyr.

I denne fredelige Villa skulde der vel være et eller andet blodigt Værelse, der ikke maa lukkes op, som hos Kong Blaaskjæg! . . . Hvor dog Mennesker overalt søger sig Gaader ud, og helst bagved det Hverdagsagtige drømmer sig et eller andet Usædvanligt og Romanagtigt.

LEISTNER.

»Helst«? Nei, det passer ikke her, Fru Martens . . . Jeg har tvertimod frygtet det.

ELLA.

Frygtet? hvorfor? De behøvede jo i værste Fald ikke at lukke hin frygtelige Dør op.

LEISTNER.

Jeg har frygtet det, fordi en saadan Hemmelighed let kunde være af den Beskaffenhed, at den tilintetgjorde mine dyrebareste Forhaabninger.

ELLA
(alvorlig og urolig).

Nu forstaar jeg Dem virkelig ikke længer, Herr Doktor.

LEISTNER.

Jeg troer, at Deres Ord er et Udtryk for, at De netop begynder at forstaa mig.

ELLA.

Hvis det er Tilfældet — nei, det er jo umuligt!

LEISTNER

(rykker sin Stol nærmere og søger at gribe hendes Haand)

Og hvorfor umuligt, kjære Frue!

ELLA

(reiser sig).

Nuvel, hvis jeg har forstaaet Dem, saa maa jeg sige Dem —

LEISTNER.

Nei, siig ikke Noget, jeg har jo ikke spurgt, kun afsløret Noget for Dem, som Deres kvindelige Forstand vist længe har ladet Dem ane.

ELLA.

Ikke det mindste har jeg anet — hvor kunde jeg det!

LEISTNER.

Jeg beder Dem, lad denne Opdagelse udfolde sig rolig og indvirke paa Deres Gemyt —

ELLA.

Nei, nei — jeg maa sige Dem, at de Forhaabninger, som De antydede —

LEISTNER.

Men det var jo ikke min Mening — det ene Ord tog det andet — De er nu overrasket — men und Dem i alt Fald Tid — —

ELLA.

Jeg taler ikke i Overilelse — jeg veed hvad jeg siger, hvad jeg maa sige: de kan aldrig gaa i Opfyldelse — aldrig. (ud tilhøire.)

FJERDE OPTRIN.

Leistner, ene. — Derefter Rudolph.

LEISTNER.

Hvad skal det sige? Hvorfra denne pludselige Sikkerhed? . . . Er jeg hende da saa utaalelig? Nei, det var Hemmeligheden — Døren sprang op . . . Ja, det er intet Spøgelse, ingen Erindringsskygge, der staar imellem os — her er en levende Hindring . . . Men Rudolph, kunde han se paa det? — rigtignok er hans Anskuelser meget fri . . . eller — — hans Fader! skulde det være muligt — — saa mange Aar! . . . (Ser med et Smil hen til Lampen paa Skrivebordet.) Det lykkedes godt! du var mig længe mistænkelig — jeg kjender dog ogsaa min »Tristan og Isolde« . . . Ja, hvis han nogensinde kommer,

kommer han iaften. Hvem min Medbeiler er, skal jeg snart faa at vide.

RUDOLPH
(kommer ind fra høire med et Ark Papir i Haanden).

Her er Artiklen. Jeg har været saa mild, som det var muligt.

LEISTNER.

Det er godt, jeg vil strax give den i Trykkeriet. — Apropos: jeg talte før om en Bro hidover og didover; du veed jo nok, hvor vigtigt for mig og for hele vort Parti mit nye Lovforslag er —

RUDOLPH.

Om de uægte Børns Stilling?

LEISTNER.

Ja vel — hvis du altsaa kunde skaffe mig at vide — selvfølgelig uden paa nogen Maade at krænke dine Sekretærpligter —

RUDOLPH.

Naa —?

LEISTNER.

Om Ministeren vil tale imod det.

RUDOLPH.

Det vil han sikkert ikke.

LEISTNER.

Hvad for Noget!

RUDOLPH.

Men vel heller ikke for det.

LEISTNER.

Det manglede blot! nei — men — —

RUDOLPH.

Er det dig da saa magtpaaliggende, at han tier?

LEISTNER.

Fremfor alt andet . . . Han er den Eneste, som jeg overhovedet frygter. Han kan slaa Forslaget ned, og han alene kan det, det veed jeg.

RUDOLPH.

Saa kan du være rolig.

LEISTNER.

Men, kjære Ven! har han da sagt dig det?

RUDOLPH.

Mig —? nei, hvordan skulde han komme til at sige det til mig?

LEISTNER.

Det er sandt — nei naturligvis . . . Men — hvorfra veed du det da?

RUDOLPH.

Ja, det kan jeg virkelig ikke sige dig.

LEISTNER.

Ja, ja — jeg vil naturligvis ikke trænge ind paa dig . . . Det er jo ogsaa ligegyldigt, naar du virkelig veed det.

RUDOLPH.

Ja, jeg troer nok, jeg tør indestaa for det.

LEISTNER.

Det væltede virkelig en Sten fra mit Hjerte.

RUDOLPH.

Men jeg maa dog bede dig —

LEISTNNR.

Ikke en Stavelse siger jeg, det forstaar sig... Og nu anbefaler jeg mig til din Moder. Farvel, Rudolph!

RUDOLPH.

Ja, jeg følger dig ned; jeg maa jo lukke dig ud. (ud tilhøire.)

FEMTE OPTRIN.

Ella, ene. — Siden Rudolph.

ELLA

(træder ind fra Baggrunden).

Endelig — Gud ske Lov! (Aander dybt og befriet; gaar et Skridt frem, bliver staaende i Tanker ved Bordet.) Stakkels Fyr, han saae virkelig ganske — — aa, det kommer han saamænd snart ud over. (Hun smiler, begynder at le ganske sagte og ler bestandig kaadere.) Nei, at det endnu skulde hændes mig! (Løber hen til Speilet (mellem Fløidøren og Kakkelovnen) og betragter sig opmærksomt i det, af og til afbrudt af et lille Latteranfald; skjærer tilsidst en Grimace. Vender sig og gaar hen til Skrivebordet.) Og nu — (nynner.)

O, sluk nu kun Lyset ud!
sluk det skuffende Skin,
luk min Elskte ind!

(Hun slukker Lampen, sætter sig ved Claveret, spiller det paagjældende Sted af »Tristan og Isolde« og gaar med en fri Overgang over til Introduktionen til anden Akt.)

RUDOLPH

(kommer ind fra høire, lytter, nikker med et Smil og sætter sig i en Lænestol).

Tristan ventes — forhaabentlig er der ingen Melôt i Nærheden.

ELLA

(bestandig spillende under de følgende Replikker).

Gud, hvor jeg blev angst, da jeg kom ind og saae, at han slukkede Lampen.

RUDOLPH.

Aa, jeg skulde nok have passet paa, hvis Fader virkelig var kommen.

ELLA.

Og derude tænkte jeg hele Tiden: vil han da ikke gaa? naar jeg nu gaar ind, bliver han. Og saa tilsidst tænkte jeg: hvis jeg ikke gaar ind til dem, saa bliver han maaske netop.

RUDOLPH.

Det havde du vist Ret i.

ELLA
(ler).

Se en Gang paa mig, Rudolph!

RUDOLPH.

Ja; er der noget Særligt at se?

ELLA.

Naa, det skulde jeg mene.

RUDOLPH.

Du ser rigtig oprømt ud.

ELLA.

Troer du, at man endnu kan forelske sig i mig

RUDOLPH.

Hvorfor ikke?

ELLA.

Man har nemlig forelsket sig i mig.

RUDOLPH.

Hvem?

ELLA.

Gjæt en Gang.

RUDOLPH.

Leistner?

ELLA
(nikker).

RUDOLPH.

Har han sagt dig det?

ELLA.

Ja vel — rigtig og formelig friet og ogsaa hentet sig en rigtig og formelig Kurv.

RUDOLPH.

Hm. Det gjør mig dog ondt.

ELLA

(hører op at spille og dreier sig om).

Mig ikke! jeg er saa glad; jeg kunde synge og dandse.

RUDOLPH.

Men Moder!

ELLA.

Aa ja, det er jeg — det vil jeg være. For naar han forelsker sig i mig, saa kan jeg ikke se saa gammel og hæslig ud, som jeg troede... Jeg har set mig i Speilet, jeg kan ikke forstaa det, men forelsket sig har han, og saa kan ogsaa Fader elske mig.

RUDOLPH.

Hvor kan du dog tale saadan, som om Fader —

ELLA.

Jeg veed det, jeg veed alt hvad du vil sige. Men det er jo ikke Frygt eller Mistro, saa maatte jeg skamme mig! Jeg vilde blot saa gjerne være Alt for ham, rigtig kunne glæde ham! jeg vilde have, at han ikke skulde elske mig af Troskab og Vane, men at han hver Gang paa ny kunde forelske sig i mig!

RUDOLPH
(uvillig).

Du skulde være fornuftig! Troer du, at Fru Excellencen plager sig med saadanne Tanker?

ELLA.

Fru Excellencen — — Det er vist ogsaa, fordi jeg traf hende idag. Man kan ikke nægte, at hun ser statelig ud.

RUDOLPH.

Du begynder da ikke at blive skinsyg paa hende? det er virkelig noget sent.

ELLA.

Hun har egentlig et temmelig regelmæssigt Ansigt.

RUDOLPH.

Ja kjedeligt.

ELLA.

Ja men, veed du hvad: jeg troer, at den Slags Ansigter holder sig bedre med Aarene end saadan et livligt Fjæs som mit. Men det er jo ikke for min Skyld — jeg veed godt, at han vil holde lige meget af mig: det er for hans Skyld . . . Og derfor er jeg saa ustyrlig

glad; hvis den gode Leistner anede, hvilken prægtig Fødselsdagsgave han har givet mig —

RUDOLPH
(der har reist sig, omfavner hende).

Du er og bliver et Barn!

SJETTE OPTRIN.

De Forrige. Ministeren træder ind fra høire, med Overfrakke og Hat.

ELLA
(river sig løs og farer ham om Halsen).

Herbert! — endelig!

MINISTEREN.

Har du ventet mig før, Sødeste?

RUDOLPH.

Nei, vi vidste jo, at du var hos Borgmesteren.

ELLA.

Men det er saa længe siden, jeg har kysset dig.

MINISTEREN.

Ja, Stakkel! I Formiddags var det et kjøligt Møde.

ELLA.

Ja men jeg saae dig dog, og du har hørt mig — ikke sandt?

MINISTEREN.

Baade hørt og forstaaet . . . Vandrerfantasien førte min Fantasi paa Vandring, langt bort: til Florents, og tilbage gjennem nitten Aar til din tyveaarig Fødselsdag; og for al den Tid har jeg inderlig takket dig.

ELLA.

Min kjære Mand!

MINISTEREN.

Og nu kan jeg da rigtig ønske dig til Lykke i det nye Aar. Gid vi blot hver Dag i det kunde ses og tale sammen som paa den første.

ELLA.

Ja, saa trængte jeg ikke til mer. Men jeg vil ogsaa nøies med mindre. Naar jeg blot veed, at du holder af mig.

MINISTEREN.

Jeg troer det næsten. (Rækker Rudolph Haanden.) Naa, og han som du den Gang bar under dit Hjerte, da vi drak hinanden til i Asti spumante,

han er nu bleven en stor Knægt, der gjør sin Fader Knuder med oprørske Artikler!

ELLA.

Ja, det er sandt — aa, det har vist gjort dig meget Bryderi. —

MINISTEREN.

Aa, det gik an. Naa, Sekretær, hjælp mig nu Frakken af, hos jer fryser man ikke.

ELLA.

Her er da ikke for varmt?

MINISTERER.

Deiligt er her — derude var det lidt frisk.

(Rudolph har hjulpet ham Frakken af — han staar i fuld Galla med Ordensbaand over Brystet og mange Ordner paa Kjolen.)

ELLA.

Nei, sikken Pragt!

MINISTEREN.

Ja, ser du, saadan ser man ud, naar man kommer fra en kjedelig, officiel Diner.

RUDOLPH

(betragtende ham med Beundring).

Slet ikke saa ilde endda.

(Han gaar med Overfrakken paa Armen ud til høire.)

ELLA.

Og den fornemme Herre er virkelig min Herbert? jeg maa kalde ham min Skat, og trække ham ved Øreflippen — nei?

MINISTEREN.

Prøv blot, om det gaar an.

ELLA.

Ganske som Egmont i den Scene, du veed nok . . . men det er rigtignok en gammel Clärchen!

MINISTEREN.

Begynder du paa den Vise? Saa er det vel bedst, man ser at finde en eller anden Smaating at trøste Barnet med.

(Han tager en lille Pakke op af Lommen.)

ELLA

(modtager den).

Saa lille — aa, det er vist noget meget fint. (pakker en Brillantring ud.) Aa, Herbert!

MINISTEREN.

Lad mig — jeg vil sætte den paa din Finger — paa denne, ved Siden af den glatte — for dette er ogsaa en Forlovelsesring: — med den trolover Ministeren sig med dig.

ELLA.

Nei, nei! Ministeren vil jeg ikke vide noget af — kun af min egen, kjære Herbert.

MINISTEREN.

Ja, det gaar ikke, mit Barn. Man kan ikke saadan fornægte sine egne Skabninger. For ser du, sædvanlig er Ministre Fyrste-Creaturer eller Creaturer af andre Ministre: men denne Minister er din Skabning, og han vil aldrig glemme det.

ELLA.

Det maa du slet ikke sige. Din Begavelse og din Flid har du at takke for, at du staar saa høit.

MINISTEREN.

Virkelig dem alene! og ikke din modige, selvforsagende Kjærlighed? ikke det Livsoffer, som du har bragt mig?

ELLA.

Ak, Herbert — jeg har jo blot ikke været dig nogen Hindring.

MINISTEREN.

Nei, Ella, saadan maa du ikke nedsætte din Selvfornægtelse. Havde du ikke Kjærlig-

hedens fulde Ret til en fri aabenlys Lykke, til et fortroligt Samliv, til Ægtehustruens sikre Stilling i Samfundet og Selskabet? — alt det har du givet Afkald paa for min Skyld, og det kalder du blot ikke at have været nogen Hindring!

ELLA.

Lad mig kalde det, hvad jeg vil, naar det blot har bidraget til at gjøre dig lykkelig.

(Hun sætter sig paa en lille Chaiselongue tilvenstre under en Palme og han tager Plads ved Siden af hende.)

Er du nu ogsaa lykkelig, for nu har du jo dog naaet, hvad du vilde?

MINISTEREN.

Nu — lykkelig!

ELLA
(forskrækket).

Hvad! du tør ikke sige det? Saa har jeg heller ikke opnaaet det.

MINISTEREN.

Vist saa, min Ven! Men hvad man kalder Lykke, det er Noget, der ikke ligger for mig — dertil hører der ganske andre Naturer — ikke udadvendte som min — bedre, ædlere Naturer, det indrømmer jeg; de kan blive helt lykkelige eller helt ulykkelige. Du er saadan en Sjæl. Ak, helt lykkelig har jeg ikke kunnet

gjøre dig — men dog heller ikke helt ulykkelig — ikke sandt, Ella?

ELLA.

Aa, hvor kan du tale saadan? Jeg har dog saa uendelig meget.

MINISTEREN.

Men mig var der kun sørget for, naar jeg havde en vid Mark for min Virksomhed, naar jeg fik Magt, og jeg har jo snart faaet saa megen, som man kan faa i vor Stat.

ELLA.

Og det er dig vel ikke nok?

MINISTEREN.

Nei — men man maa jo begrændse sig. Ogsaa saaledes kan jeg vel naa Noget — sætte nogle Ideer igjennem og forberede andre.

ELLA.

Sig mig en Gang Noget, Herbert.

MINISTEREN.

Ja —?

ELLA.

Men du maa ikke blive vred! jeg spørger om saa meget idag.

MINISTEREN.

Spørg blot! det er jo saa sjelden, at vi kan tale rigtig ud sammen.

ELLA.

Ja, ser du, Herbert — jeg er jo dum —

MINISTEREN
(ler).

Ja, det veed jeg nok. Det har du saa tidt forsikret mig, og saa ser du endda saa troskyldig ud, saa man ikke engang tør tro, at du lyver.

ELLA.

Ja men, for Alvor: Politik har jeg da heller ikke det mindste Begreb om. Jeg har saamænd forsøgt, men det gaar ikke.

MINISTEREN.

Nei, lad det blot være, mit Barn! Du har valgt den bedre Del — og i den Del lever jeg med dig. Derude har de politiske Dæmoner mig; her er mit Asyl: over denne Tærskel tør de ikke komme.

ELLA.

Ja, Gud ske Lov, at jeg er nok for dig, som jeg er. Men siden Rudolph er bleven voxen, har jeg dog tidt maattet høre Politik og læse derom i Aviserne undertiden, og saa

har det tidt bittert krænket mig, at dine Modstandere beskylder dig for at have forraadt dine Idealer for selv at komme til Veirs.

MINISTEREN

(klapper hende paa Hovedet).

At det ogsaa skulde komme og plage dig, du gode, rene Sjæl!

ELLA.

Nylig har jeg grædt saa meget, fordi Rudolph sagde til mig, da jeg formanede ham, at han dog ikke maatte skrive altfor hensynsløst: Vil du maaske have, at jeg skal blive en Renegat som Fader.

MINISTEREN

(opfarende).

Den dumme Dreng!

ELLA.

Aa, vær ikke vred paa ham, Herbert! du kjender jo hans heftige Maade. Det var vist Leistner, der havde sat det i ham.

MINISTEREN.

Leistner! ja hvis han anede, hvilken Streg han spillede mig, da han fangede Drengen i sine Garn! . . . Naa, det kan endnu blive en daarlig Fangst for ham.

ELLA.

Men ikke sandt, du vil nok sige mig, hvordan det hænger sammen, jeg skal gjøre mig Umage.

MINISTEREN.

Det vil du næppe behøve! — Ser du, den Gang, da jeg ægtede Helene, og hele Familien von Mangold, efter at den første Forargelse havde lagt sig, gav sig til at protegere mig — som jeg rigtig havde forudset — den Gang vidste jeg jo meget godt, at Sagen ikke vilde gaa af uden nogle Concessioner fra min Side. Jeg havde hidtil kun været kjendt som en radikal juridisk Skribent, hvis Pen man frygtede i de konservative Kredse. Nu skulde jeg naturligvis, efterat jeg tilfældigvis var bleven fanget af den uskyldige Helene, tæmmes ordentlig og spændes i Aaget som en dygtig Kraft.

ELLA.

Men du tænkte, at du var klogere end de.

MINISTEREN.

Det var jeg ogsaa, — men alligevel — —

ELLA.

Du har vel maattet give mere efter, end du først troede?

MINISTEREN.

Maaske mere end jeg burde.

ELLA.

Det kan jeg nu ikke rigtig forstaa.

MINISTEREN.

Den ene Indrømmelse fører til den anden, for ikke at tabe den tilkjæmpede Stilling. Og tabe maa man ikke; — kun i Seiren ligger Retfærdiggjørelsen. Saaledes gjør man bestandig ny Gjæld i Tillid til endelig at faa den store Gevinst, hvormed det altsammen og endnu meget mer betales.

ELLA.

Og det vil du altsaa nu — for nu har du den da.

MINISTEREN.

Ja Ella, og det i en Alder, da jeg endnu ikke er forbrusket og forbenet som alle de andre, — da jeg kan virke med friske Mandskræfter — og det takker jeg dig for — ikke for dette Ordenskram eller Ære og Titel — for Magten, for Friheden til nu at begynde —

RUDOLPH
(der lige er traadt ind).

Ja nu — ikke sandt, Fader! nu vil du kaste Masken?

MINISTEREN
(smiler).

Masken? Du troer vel, at jeg er saadan en Brutus. (Reiser sig.)

RUDOLPH.

Ja netop — saadan forstaar jeg dig — en Brutus . . . Du har narret dem Alle; de har givet dig Magten for at føre deres Ideer igjennem, og nu — nu fører du vore Ideer igjennem.

MINISTEREN.

»Vore Ideer,« Dreng? Mine Ideer.

RUDOLPH.

Ja men, jeg mener blot, dem som du den Gang —

MINISTEREN.

— da jeg selv var en Dreng — nei! modne Mandstanker vil jeg virkeliggjøre — betænksomt vil jeg gaa min egen Vei — reformere — ikke styrte over Ende og ikke selv styrte.

RUDOLPH.

Men siig mig blot f. Ex., naar nu Leistners nye Lovforslag — —

ELLA
(der er traadt imellem dem, lægger Haanden paa hans Mund).

Prrr—r! Ingen Politik her, i alt Fald ikke i Detailler, og allermindst idag.

MINISTEREN.

Ja, du har Ret, Ella! Iaften vil vi kun have det rigtig gemytligt sammen. (Sætter sig i en Lænestol.) Ah, hvor her er rart at være, saa lunt og behageligt — og saa mange Farver — et ægte Kunstnerhjem.

RUDOLPH.

Ja, det ligner rigtignok ikke din Ministerbolig.

ELLA.

Nei hvor der er koldt og livløst, Herbert. Jeg synes dog i alt Fald, du kunde have indrettet dit eget Værelse lidt hyggeligere. Hvis ikke det Photographi af Florents havde været der —

MINISTEREN.

Ja, det er ogsaa en Inkonsekvens, der burde slet intet Menneskeligt være der. Jeg har jo nu en Gang halveret mit Liv: — her lever mit Hjerte og har indrettet sig en Rede rigtig *con amore* — der virker min Aand. Jeg har altid holdt disse Kredse strengt ude fra hinanden lige til de sidste Uger.

RUDOLPH.

Ja, nu er vi rigtignok brudt ind i din anden Verden.

ELLA.

Aa, derfor havde du saa megen Betænkelighed!

MINISTEREN.

Ja, det var en Anelse om, at det ikke var godt at gjøre Brud paa mit Isoleringsprincip.

ELLA.

Og for mig var det ligesom et Fingerpeg, at jeg i Bayreuth lærte din Fanny at kjende, og at hun fik den Idee at tage Undervisning hos mig . . . Nu kan jeg dog ellers saa sjelden se dig, og saadan er jeg da i det mindste en Smule i Nærheden af dig.

MINISTEREN.

Ja ja, du har Ret, Ella! Jeg har ogsaa idag følt, at det dog gjør godt, naar man ikke altid er for konsekvent. Hvor har ikke din melodieuse Morgenhilsen glædet mig!

ELLA.

Ikke sandt, Kjære! Og saa er det dog ogsaa saa rart, at du kan have Rudolph om dig.

MINISTEREN.

Vist saa, det er bedre saadan.

ELLA.

Men hvad mener du, Herbert — jeg saae

nok, at du blev overrasket, da din Hustru inviterede os.

MINISTEREN.

Naa, naar det skal være Gilde — i Guds Navn da! Saa har jeg ogsaa en Fornøielse, og min Hustru har den Fordel, at der bliver muciceret for Gjæsterne, for det er derfor at du bliver indbudt.

ELLA.

Selvfølgelig, og jeg vil saamænd ogsaa gjerne spille — for dig vil jeg spille.

MINISTEREN.

Ja men det vil vi ikke vente med til paa Fredag.

ELLA.

Jeg skal spille saa meget du vil, men først skal vi spise — se, Bordet er færdigt.

Hun lukker Fløidøren op. Man ser ind i den festlig oplyste lille Spisestue med det dækkede Bord (Blomster, Vinglas, italienske Foglietter.)

MINISTEREN.

Lukullisk Opdækning!

RUDOLPH.

Hør! (En elektrisk Klokke ringer.)

MINISTEREN
(standser i Døren).

Der er Nogen, der ringer.

ELLA
(gaar ind i Spisestuen).

Nogen, der gaar feil — det kommer ikke os ved.

RUDOLPH.

Til Bords!

MINISTEREN
(sætter sig).

A ha, dette er noget Andet end en Borgmesterdiner.

ELLA.

Men Pigen er bleven syg — med Opvartningen maa I tage til Takke. (Ud.)

RUDOLPH.

Jeg haaber, du har gjemt nogen Appetit. Jeg er sulten som en Ulv. (Det ringer.)

MINISTEREN.

Nu ringer det virkelig igjen.

RUDOLPH.

Skal jeg jage ham væk?

MINISTEREN.

Nei lad os dog bare ikke bryde os om det.

ELLA
(kommer ind med et Fad og reciterer med lystig Pathos:)

Mange sjeldne Retter frembares der paa Stand,
dem lod de gjæve Helte sig smage vel forsand.

MINISTEREN.

Bravo! og hvad ser jeg? Risotto! det er ganske vist ikke Nibelungenstil.

ELLA.

Nei, men florentisk! — Macarogni kommer der ogsaa til Skinken, og Chianti og Asti spumante har jeg faaet fat i. (Retter an.)

MINISTEREN.

Naa, det kalder jeg en Coena!

(Ringen.)

RUDOLPH.

Igjen den Kimen!

ELLA.

Det er nok en eller anden Gadedreng. der morer sig.

MINISTEREN
(spisende).

Brillant! Vi har ikke spist den bedre hos Gilli e Letta.

ELLA
(ligeledes).

Ja, mig smager det, jeg er bleven sulten. Men du har jo nylig spist.

MINISTEREN.

Næsten ingenting. Jeg sagde, jeg var util-

pas — nei, jeg lader mig ikke snyde for din Aftensmad.

ELLA.

Det var kjønt af dig; jeg har ogsaa glædet mig saadan dertil. (Ringen). Nok engang! jeg troede, han var bleven kjed af det.

RUDOLPH.

Det er dog aabenbart En, der vil ind.

MINISTEREN.

Ja, hvem skulde det da være?

ELLA.

Har du lukket Jalousierne?

RUDOLPH.

Ja strax, da Fader kom. Ingen kan se, at ikke hele Huset sover.

ELLA.

Nei, det er dog en Uforskammethed.

RUDOLPH.

Vi maa henvende os til den høie Justits, for at Husfreden kan blive bedre beskyttet.

ELLA.

Ja, vi har den jo paa første Haand.

MINISTEREN.

Nei, iaften er jeg ikke Justitsminister, men Husfader, og nu vil vi drikke paa din Sundhed, min egen elskede Ella! Fødselsdagsbarn kaldes du idag: Gud give, at Barnet i dig aldrig maa blive gammelt, hvor tidt du ogsaa kaldes saadan.

(De klinke — det ringer rasende.)

ELLA.

Nei, nu er det dog for galt!

MINISTEREN.

Maaske et Telegrafbud — de skal ind.

RUDOLPH.

Eller Skorstensild — jeg vil i alt Fald se efter. (Ud.)

ELLA.

Skorstensild! det manglede blot, at denne Aften skulde blive saadan ødelagt for os.

MINISTEREN.

Bliv blot ikke ængstelig!

ELLA.

Nei, jeg vil benytte Tiden til at kysse dig rigtig.

(De staa et Par Sekunder i øm Omfavnelse.)

ELLA.

Er det dog ikke en underlig Tanke, at

hvis Andre saae dig nu, saa vilde de falde over dig med sædelig Forargelse, fordi de havde set det Bedste af dig.

MINISTEREN.

Ja, du har Ret, naar du kalder min Kjærlighed til dig det Bedste af mig, og derfor være den skjult for Alle!

ELLA.

(lyttende).

Tys!

MINISTEREN.

Der kommer dog vel Ingen med ham?

ELLA.

Nei, nei.

Rudolph kommer ind i Forgrunden tilhøire med en Billet, som han nu aabner og læser. Ministeren og Ella træde ind i Dagligstuen.

RUDOLPH.

Det var underligt!

ELLA.

Et Brev?

RUDOLPH.

Ja, der var et Bybud med det . . . Det er fra Leistner.

MINISTEREN.

Aa, Sammensværgelses-Hemmeligheder.

RUDOLPH.

Nei, det angaar dig.

MINISTEREN.

Mig!

RUDOLPH.

Han skriver: »Da du allerede staar paa saa fortrolig en Fod med Hs. Excellence, at han opsøger dig saa sent om Aftenen« — —

Ella og Ministeren fare sammen med et lille Skrig.

RUDOLPH.

— »beder jeg dig anvende din Indflydelse for at skaffe mig en Samtale med ham imorgen.«

MINISTEREN.

Han er paa Spor efter mit Livs Hemmelighed — Leistner, min farligste Modstander!

RUDOLPH.

Aa nei, det troer jeg ikke Fader. Det er kun angaaende hans Lovforslag.

ELLA.

Har du da mødt ham?

MINISTEREN

(ryster paa Hovedet).

Var han her?

ELLA.

Ja, men han var dog gaaet for længe siden.

RUDOLPH.

Naa, saa længe siden —!

ELLA.

Jeg synes, jeg ventede saa længe.

MINISTEREN.

Jeg var saa forsigtig, som jeg nogensinde har været. Der var ikke et Menneske paa Villaveien.

ELLA.

Saa har han stillet sig paa Lur!

RUDOLPH.

Saadan et Indfald!

MINISTEREN.

Paa Lur — hvorfor?

ELLA.

Aa nei, det er jo noget Vrøvl! . . . Vi vil ikke tænke mer paa den dumme Redaktør, vi vil drikke rød Chianti og hvid Asti og være glade sammen — kom!

Hun trækker Ministeren ind i Spiseværelset. Rudolph følger.

Tæppet falder.

TREDJE HANDLING.

Have ved Ministerens Palai.

FØRSTE OPTRIN.

Arndt paa en Bænk. **Fanny** træder ind fra venstre.

FANNY
(overrasket).

Ah — god Dag, Hr. Departementchef!

ARNDT
(reiser sig).

God Morgen, Frøken! Jeg søgte forgjæves hans Excellence og tillod mig i Ventetiden at nyde Havens Efteraarsskjønhed.

FANNY.

Fader kommer vist snart; jeg hørte ham sige til Sekretæren, at han vilde være hjemme før tolv.

ARNDT.

Jeg haaber, at Damerne er komne godt hjem fra Theatret igaaraftes.

FANNY.

Jo, mærkelig nok blev Vognen ikke overfaldet af sicilianske Røvere.

ARNDT.

Frøkenen skulde ikke spotte over mit banale Spørgsmaal —

FANNY.

Det var uartigt af mig — tilgiv!

ARNDT.

Aa, jeg beder — men jeg mener, det fortjener det ikke, fordi en levende Fantasi, naar det dreier sig om to dyrebare Væsener, vel ogsaa kan se Farer der, hvor der maaske i Virkeligheden Intet er at befrygte, skjøndt man virkelig snart i vore Dage —

FANNY.

Ak ja, Hr. Departementchef, det er gyseligt Alt hvad man læser i Aviserne.

ARNDT.

Lad os være glade over, at vi i Spidsen for vor Justits har en saa energisk Kraft, som

Deres Hr. Fader. Det vil sikkert lykkes ham at holde alt anarkistisk Uvæsen borte fra vort Land.

FANNY

(straalende).

Aa, De veed ikke, hvordan det glæder mig, naar jeg hører Fader omtale med saa megen Tillid. Og De vil være ham en trofast Medhjælper ved hans Arbeide —

ARNDT.

Saa vidt mine Kræfter rækker — men de er kun ringe.

FANNY.

Det maa De slet ikke sige, det mener De saamænd heller ikke.

ARNDT.

Tiltroer De mig ikke saa megen Beskedenhed?

FANNY.

Jeg tiltroer Dem berettiget Selvtillid, Hr. Departementchef.

ARNDT.

Naa, i Sammenligning med Deres Hr. Fader —!

FANNY.

Aa, han sætter netop megen Pris paa Dem; han mener, at De vil bringe det vidt.

ARNDT.

Det glæder mig uendelig meget at høre — og navnlig at høre det af Dem. Det er mig virkelig som en Forjættelse.

FANNY
(sætter sig).

Hvordan er det, Hr. Departementchef, vi ser Dem dog paa Fredag hos os?

ARNDT.

Det er sandt, jeg blev imorges høist glædelig overrasket ved Indbydelsen. Desværre er jeg bange for, at der netop paa Fredag vil blive saa meget at gjøre i Ministeriet, at jeg ikke kan naa at komme til selve Dineren —

FANNY.

Det var da Skade, saa gaar jeg glip af min Bordkavaler.

ARNDT.

Er det muligt! den Ære var mig virkelig tiltænkt?

FANNY.

Det var den.

ARNDT.

Saa maa jeg for enhver Pris gjøre mig fri.

FANNY.

Nei, De maa paa ingen Maade for min Skyld forsømme Deres alvorlige Pligter —

ARNDT.

For Deres Skyld, Frøken, som om jeg turde smigre mig med —

FANNY.

Jeg vilde være en daarlig Ministerdatter, hvis jeg opfordrede Dem til det. Nei, jeg maa finde en anden — Hr. Martens f. Ex.

ARNDT.

Sekretæren — kommer han ogsaa?

FANNY.

Ja, med Deres Tilladelse. (hun ler.)

ARNDT.

De ler, Frøken?

FANNY.

De ser pludselig saa mørk ud, at man næsten skulde tro —

ARNDT.

Hvad skulde man tro?

FANNY
(forlegen).

Aa ikke Noget: jeg havde nær fortalt mig.

ARNDT.

Og sagt: man skulde tro, at jeg var skinsyg.

FANNY.

Nei, hvor kunde saadan Noget falde mig ind!

ARNDT.

Man vilde heller ikke have ganske Uret.

FANNY
(ler overgiven).

Gud bevares! det maa man rigtignok tage Forholdsregler imod! Saa bliver det vel bedst at lade en Stol ved Siden af mig staa tom, som Banquos i »Macbeth«, og hvis En af en Feiltagelse vil indtage den, vil han med Rædsel se Deres Aand sidde paa den — nei det er vel

umuligt, siden De ikke er myrdet, men sidder velbeholden i Ministeriet.

ARNDT.

Hvis det virkelig er sandt, at man undertiden i en Tilstand af meget heftig Længsel formaar at sende sin Doppeltgænger derhen, hvor man selv ønsker at være, — hvorfor skulde det saa ikke ved denne Leilighed lykkes for mig? Ganske vist maa jeg saa være betænkt paa at lade ham indfinde sig i sømmelig Paaklædning — altsaa i fuld Galla — (spøgende) med alle mine mange Ordner.

FANNY.

Navnlig dem, som De gjerne vilde have — jeg er overbevist om, at Deres Længsel efter dem er saa stærk, at det let vil lykkes Dem at fremtrylle dem allesammen paa Spøgelseskjolen; det vil vist endogsaa blive den letteste Del af hele Kunststykket.

ARNDT.

Der overvurderer Frøkenen dog min Ærgjerrighed og undervurderer den Længsel, der drager mig —

FANNY.

— til Dineren.

ARNDT.

Frøken, De er ubarmhjertig.

FANNY.

Den bliver ellers ikke saa overdaadig; det er overhovedet ikke noget stort Selskab, men hvad man kalder en snevrere Kreds.

ARNDT.

Og den hører Hr. Martens allerede til? Han er steget hurtig.

FANNY.

Ja, han bliver ogsaa protegeret af Moder.

ARNDT.

Såa? maaske en Slægtning langt ude?

FANNY.

Nei; vi lærte saamænd først i Sommer ham og hans Moder at kjende. Jeg troer endogsaa, at det var Moders Idé, at han vilde egne sig godt til Sekretær.

ARNDT.

Deres Fru Moder har derved vist politisk Blik, for Hans Excellence er vist overordentlig tilfreds med sin nye Sekretær.

FANNY.

Naa!

ARNDT.

I alt Fald har han overfor mig udtalt sig saadan.

FANNY.

Jeg veed dog een Leilighed, ved hvilken han vel neppe har været saa tilfreds.

ARNDT.

De gjør mig virkelig ganske nysgjerrig.

FANNY.

Kjender De en Artikkel i »Folket« med Overskrift »Alter og Throne«.

ARNDT.

Naturligvis! der var jo endogsaa stærkt Tale om at anklage Bladet.

FANNY.

Jeg veed det nok.

ARNDT.

Naa, og den — den var dog vel ikke af Hr. Martens?

FANNY.

Netop.

ARNDT.

Ja saa! — — naa, saa forstaar jeg bedre —

FANNY.

Men: hys—ss!

ARNDT.

Selvfølgelig — som Graven!

FANNY.

Ogsaa naar De taler med Moder — hun veed ikke Noget derom. Det gaar ikke an at betro hende saadan Noget. Hun har jo de bedste Hensigter, veed De nok, men hun snakker saa meget, og saa — inden hun veed af det, saa er det ude.

ARNDT.

Saa er det meget smigrende for mig, at De betroer mig saadanne Statshemmeligheder.

FANNY.

Aa, med Dem er det noget Andet, De er Diplomat. De forstaar at tie.

ARNDT.

Jeg frygter, at De gjør mig for megen Ære, Frøken, naar De kalder mig en Diplomat. Ganske vist er Tavshed en nødvendig Egenskab hos Diplomaten; men endnu mere charakteristisk er det dog vel, at han forstaar at tale: at der i det afgjørende Øieblik og i den vigtigste Sag staar veltalende Ord til hans Raadighed.

FANNY.

Aa, det tvivler jeg ikke om er Tilfældet med Dem.

ARNDT.

Jeg skatter Deres Tillid meget høit, Frøken, men desværre føler jeg netop i dette Øieblik kun altfor levende, at jeg mangler denne Diplomategenskab.

FANNY.

Aa, De har vel noget meget Vigtigt at forebringe for Fader, og saa sidder jeg her og forstyrrer Deres Tanker med min enfoldige Snak. (reiser sig.)

ARNDT.

Nei, slet ikke! hvor kan De dog misforstaa mig saaledes, Frøken.

FANNY.

Jo naturligvis — De maa være alene for at kunne samle Dem, jeg vil ikke paa nogen Maade forstyrre Dem. (begynder at gaa.) Paa Gjensyn!

ARNDT.
(følger efter).

Nei, Frøken! det er ikke Deres Hr. Fader, det er Dem selv, jeg har noget Vigtigt at sige.

FANNY.

Mig? men, Hr. Departementchef —

ARNDT.

Deres Fru Moder kommer derhenne med Sekretæren — maa jeg følges med Dem ned ad Alléen —?

FANNY.

Ja gjerne — men De gjør mig virkelig ganske ængstelig.

(De gaa ud tilvenstre.)

ANDET OPTRIN.

Helene og Rudolph komme ind fra Baggrunden.

HELENE.

Jo, De har Noget paa Hjertet, Hr. Martens, Noget der trykker Dem.

RUDOLPH.

Jeg forsikkrer Dem, Deres Naade —

HELENE.

Jo, vist saa — det mærker vi Kvinder strax. Ak ja, den skjønne Ungdomstid — den har ogsaa sine Sorger.

RUDOLPH.

Hvis det virkelig er Tilfældet med mig, Deres Naade, saa haaber jeg i alt Fald, at Hans Excellence ikke skal kunne spore det i mit Arbejde.

HELENE.

Det vil han vist ikke kunne — for Kvindeblikket kan saadan Noget ganske vist ikke skjules! Men De kan være ganske rolig — jeg er diskret.

RUDOLPH.

Det tvivler jeg ikke om, men jeg haaber, at jeg ikke kommer til at sætte Deres Naades Diskretion paa Prøve.

HELENE.

Hvorfor ikke? Det gjør det ungdommelige Hjerte godt at kunne udøse sig for en Ven-

inde — en moderlig Veninde, og jeg haaber, at De vil betragte mig som en saadan.

RUDOLPH.

Deres Naade er altfor venlig.

HELENE.

Fremfor alt maa De søge Adspredelse, Hr. Martens. Jeg havde ventet at se Dem i Foyeren igaaraftes. De gaar dog tidt i Operaen?

RUDOLPH.

Aa ja — igaar? — naa, det var vel »Traviata«.

HELENE.

Ja, jeg glemte, at De vel er en altfor ivrig Wagnerianer til at goutere Verdi.

RUDOLPH.

Aa, jeg er ikke saa exclusiv, skjøndt jeg tilstaar —

HELENE.

Det er sandt — apropos Wagner — De kunde gjøre mig en Tjeneste.

RUDOLPH.

Med største Fornøielse.

HELENE.

De er vist meget bevandret i Wagners og Liszts Brevvexling.

RUDOLPH.

Jeg har ganske vist læst den et Par Gange og ogsaa anmeldt den.

HELENE.

Saa kunde De dog være saa venlig at skrive de Steder op til mig, som man især maa læse.

RUDOLPH.

Ja, meget gjerne, naar jeg blot — —

HELENE.

Aa, det finder De saamænd nok ud af — blot ikke altfor meget, for min Tid er jo stærkt optaget, og paa den anden Side — der er altid saa megen Tale om disse Breve, fordi min Mand læser dem nu, og der kommer jo mange musikalske Folk hos os — saa vil man dog ogsaa gjerne kunne tale noget med — ikke sandt. —

RUDOLPH.

Naturligvis. Ja, Deres Naade, jeg skal forsøge at gjøre et passende Udvalg.

HELENE.

Der kommer en fremmed Herre — maaske i Forretninger — saa jeg tør ikke opholde Dem længer.

(Tager Afsked med Rudolph med en meget velvillig Hilsen og gaar tilvenstre videre ind i Haven. Rudolph bukker dybt og vender sig derpaa mod Leistner, som træder ind fra høire.)

TREDIE OPTRIN.

Rudolph. Leistner.

RUDOLPH.

Naa, kommer du endelig?

LEISTNER.

For tidlig, som det synes, siden jeg afbryder din tête à tête med en meget statelig Dame.

RUDOLPH.

Hendes Naade.

LEISTNER.

Som du gjør Kur til — meget fornuftigt.

RUDOLPH.

Jeg troer snarere hun ønsker, at jeg skal gjøre det.

LEISTNER.

Endnu bedre — saa er din Vei jo ganske banet. (Smaaleende.) En ret eiendommelig Situation forresten.

RUDOLPH.

Hvordan mener du?

LEITNER
(undvigende).

Aa, det er dog ganske komisk at tænke sig dig som *Cavaliere servente* hos en Ministerfrue. — Naa, jeg opnaar altsaa virkelig en Audiens hos Hans Excellence idag?

RUDOLPH.

Ministeren kommer snart hjem, og han vil temmelig sikkert gaa gjennem Haven. Han vil se dig — naturligvis har du søgt mig her — I hilser paa hinanden — maaske kommer I ogsaa i Samtale sammen. —

LEISTNER.

Her?

RUDOLPH.

Synes du ikke om Stedet

LEISTNER.

Aa jo, men hvorfor alle de Omstændigheder? Hvorfor melder du mig ikke ganske simpelt?

RUDOLPH.

Aa, det er bedre saadan. Du har aldrig gjort hans Excellence din Opvartning, og han har aldrig modtaget dig. Maaske I senere begge to vil være ret tilfreds med det. Et tilfældigt Møde, som der har knyttet sig en tilfældig Samtale til —

LEISTNER.

Nei, det maa jeg sige: du imponerer mig, Rudolph! saadan en Diplomat!

RUDOLPH.

Naa, man perfektionerer sig.

LEISTNER.

Men sig mig blot: hvad i al Verden havde du nu gjort, naar det havde øsregnet?

RUDOLPH.

Naa, saa havde man fundet paa noget Andet.

LEISTNER.

Og endnu et: — hvis nu hans Excellence simpelthen hilser og gaar forbi — hvad saa?

jeg kan dog ikke holde ham tilbage ved Frakkeskjødet.

RUDOLPH.

Saa havde han saamænd heller ikke taget mod dig, hvis jeg havde meldt dig; i saa Fald ønsker han overhovedet ingen Samtale med dig.

LEISTNER.

Hm. Til syvende og sidst er det vel Hans Excellence selv, der —

RUDOLPH.

Til det syvende og sidste er du endnu ikke naaet — men til Begyndelsen — for der kommer Hans Excellence.

FJERDE OPTRIN.

De Forrige. Ministeren fra høire.

MINISTEREN

(bliver staaende og hilser paa Leistner, — formelt og tilsyneladende overrasket, men høflig).

RUDOLPH.

Deres Excellence maa undskylde — Dr. Leistner søgte mig i et presserende Redaktions-

anliggende, og jeg tog mig den Frihed at tale med ham derom her i Haven.

MINISTEREN.

Det har jeg Intet imod, forudsat at det ikke varer for længe, for der er meget at gjøre idag.

LEISTNER.

Vor Samtale var egentlig allerede tilende, Deres Excellence.

RUDOLPH.

Jeg skal strax igjen være ved mine Sekretærpligter. (ud mod Baggrunden.)

MINISTEREN.

Jeg forudsætter ganske vist ogsaa, Hr. Redaktør, at det ikke dreier sig om en saadan Brandartikel som den, der fornylig nær havde sat Statsadvokaten i Bevægelse.

LEISTNER.

Nei, Deres Excellence, den hørte til Musikkens neutrale Gebet, paa hvilken jeg endogsaa tør tro, at vi kan glæde os ved Deres Excellences Bifald.

MINISTEREN.

Ja, jeg indrømmer gjerne, at Deres Blad er det eneste, hvis musikalske Del jeg altid har læst med virkelig Tilfredsstillelse. Undertiden har det i rette Tid sagt det rette Ord for at afværge Modeforvildelser i Smagen.

LEISTNER.

En saadan Ros er dobbelt vægtig, naar den kommer fra en Kjender som Deres Excellence. Og endnu mere vilde det glæde mig, hvis Deres Excellence udtalte en lignende Ros over mindre neutrale Gebeter af mit Blad.

MINISTEREN.

Ja, Hr. Doktor, ogsaa mig vilde det jo være meget kjært, hvis jeg kunde gjøre det, men det vilde dog vel være for meget forlangt.

LEISTNER.

Jeg veed dog ikke, Deres Excellence. Om vi end er Modstandere, kunde der vel findes Berøringspunkter.

MINISTEREN.

Stedse dog periferiske, frygter jeg.

LÉISTNER.

Hvorfor egentlig? Vi Liberale maa i alt Fald kunne glæde os over, at Jurisprudensen i

dette ellers yderst konservative Ministerium repræsenteres af en Mand, der maa siges at have Forstaaelse af liberale Idéer.

MINISTEREN.

Det glæder mig naturligvis at høre denne Udtalelse af Dem, Hr. Doktor — vilde ganske vist glæde mig endnu mere, hvis De ikke indskrænkede Deres Forkjærlighed for mit Ministerium til et saa platonisk, indadvendt Liv.

LEISTNER.

Deres Excellence maa betænke, at vi overfor den nye Minister foreløbig maa forholde os afventende.

MINISTEREN.

Og mistroisk.

LEISTNER.

Det ligger allerede i selve Afventningspositionen.

MINISTEREN.

Som jeg ogsaa befinder mig i.

LEISTNER.

Maaske det netop derfor var et passende Tidspunkt for en Tilnærmelse, Deres Excellence.

MINISTEREN.

Utvivlsomt er Tidspunktet gunstigt, og hvis der skulde vise sig en Leilighed — —

LEISTNER.

Det er jo netop Sagen, Deres Excellence. Ved mit nye Lovforslag troer jeg at kunne regne paa Deres Excellences Sympathi.

MINISTEREN.

Hvad De formodentlig slutter deraf, at jeg i yngre Dage har plæderet for de uægte Børn.

LEISTNER.

Hvorfor jeg paa dette Punkt betragter mig som Deres Excellences Discipel.

MINISTEREN.

Jeg var den Gang ikke Excellence.

LEISTNER.

Nei, desværre.

MINISTEREN.

Nu har De imidlertid oftere fremhævet Uoverensstemmelser mellem mine Udtalelser den Gang og mine Handlinger nu — jeg veed derfor ikke, hvorfor De ved denne Leilighed regner paa Overensstemmelse.

LEISTNER

(betydningsfuldt).

Jeg mente, at her muligvis særlige Omstændigheder kom i Betragtning.

MINISTEREN

(tørt).

Ikke det jeg veed af, Hr. Doktor.

LEISTNER.

Jeg maa altsaa vente, at Deres Excellence ved Landdagsforhandlingen vil lægge Deres store Autoritet i Vægtskaalen imod mit Lovforslag.

MINISTEREN.

Ja, Hr. Doktor, jeg beklager ikke at kunne give Dem nogen Meddelelse herom.

LEISTNER.

Hm — Deres Excellence! denne Sag ligger mig meget paa Hjerte, og da Tilfældet har ført til en Samtale mellem — ja jeg tør vel sige mellem de to Høvdinger — saa tillader De mig maaske at belyse Spørgsmaalet noget nærmere.

MINISTEREN.

Som De ønsker — vil De ikke tage Plads?

(De sætte sig.)

LEISTNER.

Jeg tilstaar gjerne, at jeg ikke har gjort mig synderlig Haab om, at Deres Excellence positivt skulde understøtte mit Lovforslag; men allerede en velvillig Neutralitet fra Deres Excellences Side vilde være af stor Betydning for mig.

MINISTEREN
(nikker).

Indlysende.

LEISTNER.

I dette Tilfælde er det altsaa, at vort Organ vilde komme under Indflydelse af en stærk sympathetisk Drift i Retning af Deres Excellence.

MINISTEREN.

Hm — af en Modstander at være.

LEISTNER.

Ganske vist, men jeg behøver ikke at udvikle for Deres Excellence, at et Blad netop i denne Stilling kan gjøre en Minister Tjenester, som er incomensurable med dem, der ydes af Partifæller, og derfor heller ikke kan erstattes af saadanne.

MINISTEREN.

Det er unægtelig et meget ønskeligt Forhold, De der stiller mig i Udsigt.

LEISTNER.

Og for at realisere det behøver Deres Excellence ikke at gjøre store Anstrengelser; Deres Tavshed er tilstrækkelig. I saa Tilfælde har jeg Intet at tilføie.

MINISTEREN.

I modsat Fald?

LEISTNER.

Ganske vist noget meget Vigtigt; men behageligere vilde det være for mig og for Dem selv, Deres Excellence, hvis jeg kunde undgaa det.

MINISTEREN.

Da jeg desværre ogsaa efter de Meddelelser, som De har været saa venlig at gjøre mig, endnu bestandig ikke ser mig i Stand til at give Dem en saadan Tilsikring, maa jeg bede Dem gaa videre, hvis Sagen virkelig, som De siger, ligger Dem saa meget paa Hjerte.

LEISTNER.

Altsaa jeg gaar nu ud fra den Forudsætning, at Deres Excellence taler imod mit Lovforslag.

MINISTEREN.

Bestandig kun en Forudsætning.

LEISTNER.

Deres Excellence vilde træde i Skranken med stor Veltalenhed og med endnu større moralsk Autoritet, en Autoritet, der beroer paa den Agtelse, som ogsaa Deres Excellences Modstandere altid villig har ydet Deres Privatliv.

MINISTEREN.

Jeg maa anerkjende, at De, Hr. Doktor, paa en næsten ostentativ Maade har baaret

denne Agtelse til Skue — maaske for saa meget skarpere at kunne angribe mig som Politiker.

LEISTNER.

Hvad der end maatte have været mit Motiv — hvorfor iøvrig søge et saadant? — saa har jeg rigelig bidraget mit til den Legende, der har dannet sig om Deres Excellences Familieliv; og det er jo, som Deres Excellence veed, denne Glorie, der gjør Dem saa uimodstaaelig, naar De optræder som Moralens Vogter og som Paladin for Ægteskabets Hellighed.

MINISTEREN
(med let Spydighed).

Jeg skylder Dem altsaa særlig Taknemlighed.

LEISTNER.

Men hvad nu, Excellence, naar i det afgjørende Øjeblik, da alle Øren hænge ved Deres Læber og paa Deres Læber allerede de tilintetgjørende Ord svæver — naar der da raabes paa Gader og Stræder, at hele denne Autoritet beroer paa en uhyre Mystification, som Deres Excellence har drevet med os Alle.

MINISTEREN
(reiser sig halvt — med Værdighed).

— Hr. Doktor!

LEISTNER.

Deres Excellence vil velvilligst betænke, at jeg kun beder Dem tage en Eventualitet i Betragtning.

MINISTEREN.

Jeg ser ingen Grund til at tage chimæriske Eventualiteter i Betragtning.

LEISTNER.

Ikke chimæriske, men vel en hypothetisk.

MINISTEREN.

De synes altsaa at mene, at naar De i Deres Avis risikerede nogle Mistænkeliggjørelser —

LEISTNER.

Nei, men den bestemte Paastand, at Deres Excellence selv har uægte Børn — eller maaske kun eet — som har fuldt Krav paa de Rettigheder, som Deres Excellence beredte sig til at slaa ned med Vægten af sin Anseelse som dadelfri Ægtefælle og Privatmand. — Og naar denne Eventualitet indtraadte — hvad saa?

MINISTEREN.

Ja, jeg vil ikke nægte, at en saadan Artikel vilde vække stor Opsigt. Hvad der dernæst

vilde ske, kan jeg ogsaa sige Dem: Regeringsbladet vilde strax meddele, at hans Excellence Justitsministeren havde lagt Sag an imod Dem for Bagvadskelse, og dermed var hele Deres Effektnummer gaaet i Vadsken.

LEISTNER.

Det maa jeg dog betvivle.

MINISTEREN.

Saa? Ja hvem er da De, og hvem er jeg, at De troer at kunne stille Deres Ord op imod mit? Mener De virkelig, at min moralske Autoritet, som De taler saa meget om, ikke vilde strække til for at afkræfte en Journalists Smædeartikel? Tvivler De virkelig om, at naar jeg efter et saadant Angreb og en saadan Dementi reiser mig ved Ministerbordet — at jeg saa vil blive modtaget af en Bifaldsstorm?

LEISTNER.

Men saa vilde Efterspillet komme.

MINISTEREN.

Deres Lovforslag vilde d e t i alt Fald ikke mer kunne redde. Og hvad vilde De overhovedet naa derved? I gunstigste Fald, at jeg maatte tage min Afsked. Men nu har De lige

selv bemærket, at det er fordelagtigere for Deres Parti, at jeg er ved Roret end en stokreaktionær Paryk, som De meget godt veed vilde komme til at afløse mig.

LEISTNER.

Fuldkommen rigtigt. Det kan ikke være mit Ønske at styrte Dem som Minister.

MINISTEREN.

Foreløbig i alt Fald ikke.

LEISTNER.

Derimod kan jeg haabe, at Deres Excellence vil foretrække Freden, naar Krigen truer for Alvor.

MINISTEREN.

Med andre Ord: De vil intimidere; og hvis jeg ikke havde en ren Samvittighed, kunde det vel ogsaa lykkes Dem. Skjøndt selv i saa Fald — jeg troer, at De overhovedet forregner Dem. De har meget rigtig indset, at en saadan Afsløring vilde være dødbringende for en Politiker, der netop beredte sig til at føre et Hovedslag mod Deres Lov. Men det er ogsaa kun i denne Sammenhæng, at det Dødbringende ligger, fordi her det Odiøse forbinder sig med det

LEISTNER.

Det kan jeg egentlig ikke sige . . . Du synes forresten ikke at være altfor vel underrettet om hans Excellences Hensigter: — han vil tale mod mit Lovforslag.

RUDOLPH.

Hvad for Noget! Har han sagt det?

LEISTNER.

Ja, rent ud, og det er allerede Noget, at jeg veed det . . . Det undrer dig nok meget?

RUDOLPH.

Ja, ganske vist; — jeg troede saa sikkert — men jeg har altsaa taget feil.

LEISTNER.

Forresten vil jeg godt tro, at du har Ret i, at han meget nødig gaar til det. Egentlig skulde nok v. Burg have talt —

RUDOLPH.

v. Burg —? men han har jo et Par uægte Sønner.

LEISTNER.

Netop, og de tillader ham det ikke, de truer med at bryde med ham, reise bort — og nu holder han nok meget af dem —

RUDOLPH

(ser ned i stærk Bevægelse).

LEISTNER.

Jeg kan heller ikke fortænke dem deri, for deres Existens kunde ved den Leilighed let komme paa Tale, og hvis saa Faderen blev nødt til at nægte, at han havde uægte Børn —

RUDOLPH.

Det kunde han umuligt gjøre!

LEISTNER.

Ja, jeg veed saamænd ikke, om det er saa let at bevise, at de er hans Sønner — der er rigtignok Ingen, som tvivler derom —

RUDOLPH.

Nei nei, naar det først en Gang var kommet offentlig frem, saa at nægte det — bringe sine Børn i Folkemunde og saa offentlig fornægte dem, det kan en Fader ikke gjøre!

LEISTNER.

Naa, i alt Fald har de handlet klogt ved ikke at lade det komme saa vidt. Og nu maa Hans Excellence til det, om hvem man forresten, snurrig nok, paastaar det samme.

RUDOLPH
(farer forfærdet sammen).

Om Hans Excellence!

LEISTRER.

Ja, officielt gjælder han ganske vist endnu for Mønsterborgeren, men i Krogene hviskes der ganske anderledes. Jeg har ogsaa forsøgt at kyse ham lidt dermed, men maa tilstaa, at han afviste det med megen Værdighed og fortræffelig spillede Manden med den rene Samvittighed.

RUDOLPH.

At »spille« behøver han vist ikke.

LEISTNER.

Det troer jeg næsten selv. Imidlertid vil jeg dog forfølge mit Spor.

RUDOLPH.

Du skulde forsmaa den Slags Veie.

LEISTNER.

I Politiken maa man ikke være for kræsen. Nu takker jeg dig, fordi du skaffede mig denne Samtale. Naar ses vi? Vi skulde da benytte det smukke Veir til en Spadseretur; jeg er saa ophidset i disse Dage, at det vilde gjøre mig godt.

RUDOLPH.

Jeg kan gaa med hver Dag — nei paa Fredag er vi indbudt til Hans Excellence.

LEISTNER.

Saa — stor Diner?

RUDOLPH.

Aa ja — i alt Fald efter vore Begreber.

LEISTNER.

Dagen før Slaget! nei, den Mand maa have en god Samvittighed. Naa, saa venter jeg dig imorgen. Farvel, den ministerielle Jordbund begynder at brænde mig under Fødderne.

(Ud tilhøire.)

SJETTE OPTRIN.

Rudolph, strax efter Ministeren.

RUDOLPH

(kaster sig paa Bænken).

Hvis han havde kunnet ane, hvordan hans Ord borede sig ind i mig — som en Torn — længer og længer ind, til den ikke kan trækkes ud igjen . . . De tillader ikke deres Fader at tale — og jeg? maa jeg da gjøre det? — er jeg saa magtesløs, maa jeg da finde mig i Alt? . . .

Lad være, at deres Stilling er anderledes, fordi det er saa bekjendt, at de er hans Sønner — er det derfor ikke ligefuldt en Beskjæmmelse!

(Ministeren kommer fra Baggrunden.)

MINISTEREN.

Naa, det maa jeg sige, det er en net Ven, du der har!

RUDOLPH

(springer op).

Fader! er det sandt —?

MINISTEREN

(med en afværgende Gestus).

Nei, nei — vi er ikke i Villaen hos Moder, vi er hos Ministeren.

RUDOLPH.

Aa, i dette Øieblik kan jeg ikke føie mig i den Tvang. Der er Ingen, der ser os her, og jeg maa tale med min Fader. Er det sandt, at du vil tale mod Leistners Lov?

MINISTEREN.

Ja, Rudolph, det er sandt.

RUDOLPH.

Og det siger du mig saaledes! Jeg maa opleve, at min egen Fader bekjæmper mine Rettigheder.

MINISTEREN.

Jeg gjør det nødtvungen.

RUDOLPH.

Mange Indrømmelser har du allerede gjort, men denne kan du ikke gjøre.

MINISTEREN.

Jeg maa.

RUDOLPH.

Hvad skal det sige »du maa«? . . . Din Stilling vil det dog ikke koste dig.

MINISTEREN.

Den vilde alt Fald lige i Begyndelsen blive stærkt rystet. Jeg har endnu ikke haft Leilighed til at tilfredsstille de Forventninger, der kaldte mig til Tabouretten. Nu venter man en Seir af mig, som jeg kan tilfægte mig, og jeg skulde tavs lade os lide et Nederlag?

RUDOLPH.

»Os«! du identificerer dig allerede med Reaktionen!

MINISTEREN.

Jeg skal vide i rette Tid at markere Afstanden.

RUDOLPH.

Saa gad jeg vide, naar du vil finde en bedre Leilighed! Føler du da ikke, at du med en saadan Tale forhaaner dig selv — ikke blot hvad du har skrevet som Yngling, men hvad du har levet som Mand? — om min Moder og mig — om vore Følelser vil jeg ikke engang tale.

MINISTEREN.

Nei, Rudolph! det føler jeg ikke, fordi jeg under ingen Omstændigheder vilde stemme for denne Lov, der feiler ligesaa meget tilvenstre, som den bestaaende Retstilstand tilhøire, og er ligesaa uretfærdig.

RUDOLPH.

Uretfærdig — fordi den giver Ligeberettigelse? Du anseer mig vel ikke for at være værdig til Ligeberettigelse med Fanny.

MINISTEREN.

Du synes at kræve Ligeberettigelse med hende til at se kvindagtig og subjektivt paa Forholdene. — Naar en Mand vælger en Kvinde til Hustru og en anden til Elskerinde, saa ligger der deri en som oftest rigtig Værdsættelse.

RUDOLPH.

Og det siger du — du der selv —

MINISTEREN.

Er en Undtagelse — med dem har Lovgiveren ikke at regne . . . Jeg er kommen til den Anskuelse, at denne Værdsættelse gjennem den psychologiske og moralske Arvelighed ogsaa faar Betydning for Arveloven, og at den i alt Fald til en vis Grad maa respekteres. — Dertil kommer, at Leistners Lov allerede ved sin abstrakte Radikalisme staar i en usund Modsætning til den offentlige Bevidsthed og vil støde yderligere an ved at blive ført igjennem af ham og hans. Jeg haaber at det vil være mig selv forbeholdt senere at finde den rette Middelvei og føre en virkelig tilfredsstillende Reform igjennem.

RUDOLPH.

Jeg forstaar dig ikke. I dine Handlinger er der altid saa mange Hensyn blandede.

MINISTEREN.

Nu vel, du forstaar mig ikke, men det begynder i alt Fald at blive dig klart, at man

overfor mig ikke kommer ud af det med din billige Kategori »Renegat«.

RUDOLPH

(ser beskjæmmet ned).

Jeg mente det jo ikke saadan, Fader! det var et Øjebliks Udbrud —

MINISTEREN

(rækker ham Haanden).

Min Søn! hav Tillid til mig, og du skal blive ikke blot Vidne, men Medhjælper ved meget velsignelsesrigt Arbeide.

RUDOLPH.

Aa, jeg vil jo saa gjerne! Og naar der er Noget, som jeg ikke kan billige, saa haaber jeg altid, at du har dine Grunde, som jeg ikke kjender eller forstaar.

MINISTEREN.

Det gjør du Ret i. Og indprent dig saa en Gang for alle følgende Navigationsregel: Man kommer ogsaa frem, naar man krydser, men ikke, naar man styrer lige mod Vinden, for saa bliver man drevet tilbage, og allermindst, naar man kæntrer, for saa er det ude med Seiladsen . . . Men siig mig nu, har du ikke været uforsigtig overfor Dr. Leistner, saa at han kunde faa en Anelse om vort sande Forhold?

RUDOLPH.

Jeg? — nei hvordan —

MINISTEREN.

Jeg spørger dig ikke derom for at gaa i Rette med dig, men blot for at vide, hvor jeg egentlig har ham. For han havde den Frækhed at sige mig, at han var overbevist om, at jeg havde uægte Børn.

RUDOLPH.

Jeg veed det nok.

MINISTEREN.

Hvad, ogsaa til dig har han sagt det?

RUDOLPH.

I dette Øieblik. Han vilde intimidere dig. . . . Hvorfra han havde faaet den Idee, veed jeg ikke; han havde hørt det, sagde han. Forresten troede han det neppe engang selv.

MINISTEREN.

»Hørt det«? det troer jeg ikke rigtig paa. Jeg kan ikke tænke mig andet, end at han slutter det af mit Besøg hos jer igaar. Rigtignok er det paafaldende, at jeg saa sent om Aftenen besøger min Sekretær, men det tillader dog endnu andre Forklaringer — lad ham være personlig overbevist, Beviser har han ikke.

RUDOLPH.

Nei nei, det kan ikke være det — ganske sikkert ikke det — han aner Intet om os.

MINISTEREN.

Ja, hvad det end er, saa vil han nu opbyde al sin Støversands.

RUDOLPH.

Lad ham kun det: enten fører den ham rent vild, eller, hvis den fører ham til Maalet, saa vil han slet ikke kunne benytte sin Opdagelse.

MINISTEREN.

Du mener af Hensyn til dig?

RUDOLPH.

Nei, af Hensyn til Moder — som han elsker.

MINISTEREN.

Hvad siger du?

RUDOLPH.

En Kvinde, som han elsker, kan han da ikke forraade — sætte i Gabestokken — saameget kjender jeg Leistner —

MINISTEREN

(der ser Helene nærme sig fra Baggrunden).

Ikke saa ivrig, ikke saa ivrig, vi er ikke længer alene . . . Det er ganske vist et vigtigt Moment, som gjør Sagen mere kompliceret . . . Saa troer jeg næsten, du har Ret, og at han flakker om paa en tilfældig Mistanke uden at ane, hvor nær han er ved det, han søger. (Idet Helene træder hen til dem.) Ja, Hr. Martens, De veed jo Besked med Brevene, at de endelig bliver expederet før Middag.

RUDOLPH.

Det skal ske, Deres Excellence.

(Ud mod Baggrunden.)

SYVENDE OPTRIN.

Ministeren. Helene.

HELENE.

God Morgen, Herbert! du var allerede gaaet ud, da jeg spiste Frokost, og du kom vel dog lidt sent hjem igaar Aftes.

MINISTEREN.

Aa, det gik an.

HELENE.

Men du ser anstrengt ud — eller du er ikke i rigtig godt Humør.

MINISTEREN.

Aa jo.

HELENE.

Nei — din Pande er ikke glat — saadan Noget ser jeg strax.

MINISTEREN.

Saa er det i alt Fald Ministersorger, som jeg ikke vil plage dig med.

HELENE.

Aa, hvor det var Skade!

MINISTEREN.

Naa, det maa jeg vænne mig til, og forhaabentlig skal jeg kunne undgaa at bringe dem med ind til min Familie.

HELENE.

Det er netop Sagen! jeg havde saa gjerne truffet dig i rigtigt Perlehumeur, for jeg kommer jo netop i et Familieanliggende. Departementchef Arndt —

MINISTEREN

(hurtig).

Han er dog vel ikke gaaet! jeg har noget Vigtigt at tale med ham om, og jeg sagde udtrykkelig —

HELENE.

Nei, vi har saamænd holdt godt paa ham; eller egentlig er det da Fanny —

MINISTEREN.

Fanny — hvad skal det sige?

HELENE.

Ja, kjære Herbert! de mødte mig i Alleen og tilstod mig deres Kjærlighed og bad mig tale deres Sag hos dig.

MINISTEREN.

Altsaa dog!

HELENE.

Ja, vi har jo talt en Gang om det; og jeg veed nok, du er ikke rigtig for det, men jeg troer ganske sikkert, du gjør ham Uret —

MINISTEREN.

Ja, Kjære! det kan jo ikke nytte Noget, vi har nu en Gang et forskjelligt Indtryk.

HELENE.

Nei, Herbert — nei, jeg vil jo indrømme dig — lad der ogsaa være en Del Beregning med i Spillet, det er saamænd tidt det aller Solideste.

MINISTEREN.

Ja, naar du ser det paa den Maade; men jeg troer neppe, at Fanny vil tilegne sig det Syn paa Sagen.

HELENE.

Aa, Fanny, det er saamænd en rigtig fornuftig Pige — —. Du tager feil af hende, min Ven . . . hvis du kjendte hende saadan, som jeg . . . Hos hende er det heller ikke saadan en Sværmen i det Blaa — hun veed saamænd nok, hvad han duer til, og hun vil ogsaa gjerne ende som Ministerfrue.

MINISTEREN.

Ja, hvis det er hendes Maal —

HELENE.

Naturligvis er det hendes Maal — aa, jeg ser lige lukt igjennem hende, som om det var mig selv. Vi v. Mangolder er ogsaa ærgjerrige, du! Jo, du kan tro, de passer rigtig sammen, som du og jeg.

MINISTEREN.

Ja, saa maa det jo endelig være godt!

HELENE
(indsmigrende).

Ikke sandt!

MINISTEREN.

Naa — ja! saa lad os da tage det som et gunstigt Varsel.

HELENE.

Hvordan mener du?

MINISTEREN.

Han er af dem, der har Lykken med sig. Hvor han med sit Instinkt sætter sig fast, der kan der ingen Fare være.

HELENE

(forskrækket).

Fare! men Gud, Herbert — !

MINISTEREN.

Vær ikke bange! som sagt med saadan en Svigersøn — !

HELENE.

Du giver altsaa dit Minde?

MINISTEREN.

Jeg faar vel gjøre det.

HELENE.

Hvor du er god! Nei, jeg faar en Idée — veed du hvad, vi deklarerer det paa Fredag ved Aftensbordet — det giver det Hele mere Glands . . . Men maaske synes du, det er for tidligt?

MINISTEREN.

Aa nei, lad os bare deklarere.

HELENE.

Hvor du er føielig! det er det jeg siger, du er et Mønster af en Ægtemand . . . Men kom nu, kom, de sidder henne ved Springvandet og er lige ved at dø af Angst.

(Begge ud tilvenstre.)

Tæppet falder.

FJERDE HANDLING.

Cabinet hos Ministeren. I begge Hjørner Portiereindgange til andre Værelser, af hvilke man kun ser et mindre Snit, begge stærkt oplyste, medens Hovedscenen (Cabinettet) er halvt mørkt, belyst af Kamin-Ilden. I Værelset tilhøire (Spilleværelset) ses et Spillebord, ved hvilket Tjeneren staar i Begreb med at tænde Lysene, hvorpaa han lægger Kortene, Jettonskasse, Papir etc. tilrette. I Værelset tilvenstre (Dagligstuen) et mindre Bord med Kaffeservice, som Stuepigen ordner. Tilvenstre for Dagligstuen befinder Musiksalonen sig.

Cabinettets Udstyrelse: Marmorkamin midt paa Bagvæggen, udfyldende Rummet mellem Portiereindgangene. Paa Sidevæggen tilhøire, lige ved Portiereindgangen til Spilleværelset og adskilt fra denne ved et mindre Møbel, Fløidør til Spisestuen (lukket); mellem denne Dør og Rampen en lille Sopha. Ved Sidevæggen tilvenstre, udfyldende næsten hele Rummet mellem Portiereindgangen til Dagligstuen og Rampen, større krummet Sopha med rundt Bord og et Par lave Lænestole. (Fint Magasin-Meublement.) Naar Tæppet gaar op, høres fra Spisestuen Tale og Latter af mange Stemmer mellem hinanden; der paa indtræder Tavshed og en enkelt Stemme begynder at tale.

FØRSTE OPTRIN.

Tjener og Stuepige, senere Frants.

TJENEREN.

(gaar fra Spilleværelset (tilhøire) ind i Cabinettet, trykker paa en Knap ved Døren, hvorved en Ampel i Loftet tændes, og paa en anden Knap ved en anden Dør, hvorved en mindre elektrisk Lampe paa Bordet tændes, gaar derpaa hen til Spisestuedøren og lytter; — til Stuepigen, der i Dagligstuen rasler med Kopperne).

Aa, lille Jomfru Bøhme, hvis De kunde gjøre lidt mindre Spektakel —

PIGEN.

Naa, troer De maaske, jeg gjør det for min Fornøielse Skyld? Det maa da altsammen være i Orden.

TJENEREN.

Det haster jo ikke saa farlig.

PIGEN.

Hvad er der da?

TJENEREN.

Jeg vilde saa gjerne høre, hvad der bliver talt derinde.

PIGEN.

Hm! det er vist noget deiligt Noget!

(Hun kommer frem i Portiereindgangen; Tjeneren lytter; man hører en gammel, snøvlende Stemme harangere i pathetisk Tone.)

PIGEN.

Naa, kan De saa høre Noget? Jeg er da saa stille som en Mus.

TJENEREN.

Jo, høre kan jeg da nok.

PIGEN.

Men De kan vel ikke forstaa det.

TJENEREN.

Hm! Pokker maa vide hvad »Moralens Bronceklippe« er.

PIGEN.

Hvad det er? noget Vrøvl er det.

TJENEREN
(ryster paa Hovedet).

Det er da vel om Ægteskabet, han taler.

PIGEN.

Saa passer det jo.

TJENEREN.

Hvordan mener De det, Jomfru Bøhme?

PIGEN.

Ægteskab er noget Vrøvl, det har jeg jo tidt sagt Dem; De maa da ikke tro, at jeg gaar hen og gifter mig.

TJENEREN

(et Par Skridt nærmere).

Aa, det bliver da vel ikke Deres sidste Ord, Jomfru Bøhme.

PIGEN.

Naa, naa! bilv De bare ved Deres Dør. (ser til Kaminen.) Ilden er saamænd paa gode Veie til at gaa ud. Naar man ikke bestandig tænkte for Dem —! (kaster et Par Stykker Brænde paa Ilden.)

TJENEREN

(indsmigrende).

Naar De bestandig tænker for mig, saa tænker De ogsaa nok undertiden lidt paa mig, og —

PIGEN.

Naa, hvad siger han saa derinde? Det er vel Geheimeraadinden — han mækkrer jo som en gammel Gjedebuk.

TJENEREN

(lytter).

Ja gu er det ham. — Hm — det er lige høibenet nok!

PIGEN.

Naa, De kan da ogsaa gjerne fortælle En Noget!

TJENEREN
(gaar bort fra Døren).

Ja, det er nu ikke saadan lige til. (Med Anstrengelse:) Ligesom Folket med Ærefrygt ser op til dette Hus' Arbeidsværelse, af hvis Dør Lovene udgaar — Lovene udgaar, ja — —

PIGEN.

Saaledes —

TJENEREN.

Rigtig: — saaledes ser — nei — hviler dets Blik med Andagt paa Dagligstuen, hvorfra et velgjørende Lys af lykkelig — nei af huslig Lykke — hm —

PIGEN.

Udstraaler.

TJE

Ja!

N.

Ja — c ılt paa Spisestuen, hvorfra det dufte od Diner.

TJENEREN
(indigneret).

mfru Bøhme! jeg troer ved Gud, De holder med Socialisterne. Saadan er det akkurat

de skriver i deres Blade . . . Det er bestemt det Flødeskjæg, Frants, han saae mig strax fordægtig ud, og jeg veed ogsaa godt, at han gjør Haneben for Dem — han har smittet Dem med saadan Anskuelser —

PIGEN.

De er vist ikke rigtig klog — Socialist! det har man da faaet for god en Opdragelse til . . . Hvad siger han nu?

TJENEREN
(lyttende).

»Et ophøiet Exempel paa ægte germansk Sædelighed« — det er Hans Excellence, forstaar De nok.

PIGEN.

Ja, Tak! jeg er ikke født igaar! —

TJENEREN
(indsmigrende).

Nei, Gud ske Lov da!

PIGEN.

Aa, De skal ogsaa altid — — —. Men vist og sandt er det, at Herskabet lever pænt sammen; det er ligefrem kjedeligt, jeg har aldrig Noget at fortælle de andre Piger. Jøsses, hvad

man altsammen faar at høre om de bedste Herskaber — og saa skulde man ikke miste Lysten til at gifte sig!

TJENEREN
(nærmer sig).

Ja, men De maa dog betænke Jomfru Böhme, at jeg i saa lang Tid daglig har haft dette ophøiede Exempel for Øie — — (man hører Klinken af Glas) — saa, nu lader de Herskabet leve — vi har ingen Glas, men — —

(Han vil omfavne hende.)

PIGEN
(værgende sig).

Lad mig være — ja, hvis Exemplet gjorde det —!

TJENEREN.

Aa, man siger dog, som Herren —

(kysser hende.)

(Tjeneren Frants kommer ind med en Bakke, hvorpaa et Brev og en Avis).

PIGEN
(river sig løs).

Uh!

TJENEREN.

Hvor kan det falde Dem ind at komme saadan listende, Müller! hvad skal det betyde?

FRANTS.

Jeg bringer blot et Brev og en Avis.

TJENEREN.

Ja — veed De da ikke endnu hvor Bibliotheket er?

FRANTS.

Det er til hendes Naade, og der staar »haster«.

TJENEREN.

Aa, saa vil De vel løbe ind til Bordet med det?

PIGEN.

Han vil putte det i Overflødighedshornet!

(Tjeneren ler.)

FRANTS.

Jeg vil lægge det ind i hendes Naades Kabinet.

TJENEREN.

Hm — det var slet ikke heller nødvendig . . . Naa, kom herhen og lad mig se, hvad det er for Tøieri. (Frants rækker ham Bakken.) »Folket« — he, der har vi det! et socialistisk Blad.

FRANTS.

»Folket« er ikke noget socialistisk Blad, Hr. Lehmann.

TJENEREN.

Ikke det? A ha — De vil vel vide bedre Besked om Politik end jeg, der har tjent fem Aar hos Hans Excellence! (til Pigen.) Har jeg maaske ikke lige sagt, Frøken Böhme, man kan se paa Hr. Möller, at han er inde i den socialistiske Bevægelse? . . . Naa ja, for min Skyld gjerne, læg De saa Bladet derind — men paa Deres Ansvar.

(Frants gaar ind gjennem Spillestuen. Pigen gaar ind i Dagligstuen, hvor hun sysler lidt ved Kaffebordet og hilser paa Arndt, der træder ind. — Pigen gaar kort efter.)

ANDET OPTRIN.

Arndt. Tjeneren.

TJENEREN.

Vil Hr. Departementchefen ikke træde ind?

(Gaar hen til Spisestuedøren for at lukke op.)

ARNDT.

Tak, jeg vil ikke forstyrre.

TJENEREN.

Hendes Naade mente, at Hr. Departementchefen endnu kom tidsnok — i det mindste til Deserten —

ARNDT.

Jeg vil heller blive herinde.

TJENEREN.

Det kan ganske vist ikke vare længe, de vil vist snart reise sig.

ARNDT.

Godt.

TJENEREN.

Maaske maa jeg bringe Hr. Departementchefen Aviserne?

ARNDT.

Nei, Tak.

(Tjeneren ud tilvenstre — gjennem Dagligstuen.)

ARNDT
(ene).

Nei, Aviser har jeg saamænd faaet nok af for idag. (Gaar frem og tilbage.) Det er godt, jeg faar Tid til at samle mig lidt; jeg maa vist se ganske ophidset ud. (Stiller sig foran Speilet, ordner sit Halstørklæde — gaar atter frem og tilbage og standser pludselig.) Der sidder de nu inde og pokulerer og sluger Is og Bonbons — Velbekomme! (tager en Avis op af Brystlommen.) Ja, naar blot ikke denne store Knaldbonbon med sin infame Devise »Minister og

Familiefader« — naar den blot ikke ved sin Effekt kommer til at skade Fordøielsen og sætte ondt Blod! (Sætter sig i en Lænestol, folder Avisen ud — man ser Titlen »Folket« — læser, ryster betænkelig paa Hovedet — fra Spisestuen hører man Larm af skrabende Stole — Arndt farer sammen og stikker hurtig Avisen i Lommen; med et Smil:) Jeg er saa nervøs, som om jeg var ved at blive overrasket med en Dynamitbombe i Haanden . . . Ja, hvis det var sandt —! Og med dette Hus har jeg allieret mig, er saa godt som Medlem af det!

TREDIE OPTRIN.

Arndt. Fra Spisestuen kommer Helene med Geheimeraaden, Ministeren med Ella og flere Gjæster, blandt hvilke Rudolph, tilsidst Fanny.

HELENE.

Ah, min kjære Hr. Departementchef, velkommen! De kan ikke tænke Dem, hvor vi har beklaget, at De maatte komme saa sent.

ARNDT.

Jeg selv sandelig mest af Alle, Deres Naade.

HELENE.

Endnu til allersidst havde jeg et lille Haab om at se Dem ved Bordet, og hvis jeg havde anet, at De allerede — men jeg havde da forresten sagt til Tjeneren —

ARNDT.

Jeg er først kommet i dette Øjeblik; det var mig desværre ikke muligt at komme før, der var altfor meget at gjøre i Ministeriet.

MINISTEREN
(til Geheimeraaden).

Og saa taler du endda om en Ministers tunge Arbeide — der ser du selv: naar man har saadan en Departementchef.

GEHEIMERAADEN
(ryster Arndts Haand).

Ja, det har jeg altid sagt: Departementchef Arndt er en Aqvisition, sagde jeg strax — en Aq—qvi—si—tion.

ARNDT.

Altfor venlig, Hr. Geheimeraad.

GEHEIMERAADEN.

Nei, nei — nei, nei — Ære den hvem Ære bør, det har nu altid været mit Valgsprog.

ARNDT.

Derfor først og fremmest til den ledende Aand; at udfinde egnede Kræfter for de tjenende Stillinger er jo netop et af det politiske Genis Kjendemærker.

GEHEIMERAADEN.

Meget sandt, fuldkommen rigtigt! Det har jeg ogsaa fra først af sagt: naar vor Herbert kommer til Roret, sagde jeg, det vil gaa gjennem hele Embedsstigen, saa faar det gamle Slendrian en Ende, der bliver feiet med nye Koste — ja vel!

(Geheimeraaden og Arndt træde tilbage og slutte sig til en Gruppe ved Kaminen, Geheimeraaden bestandig talende, med store iøinefaldende Gestikulationer. Ministeren bliver staaende i Forgrunden; hans Ansigt formørkes pludselig.)

RUDOLPH

(træder hen til ham og siger sagte).

Du behøver ikke at være urolig.

MINISTEREN.

Urolig — hvad mener du?

RUDOLPH.

Jeg talte igaar med Leistner; han sagde, at han helt opgav Sagen.

MINISTEREN

(aander dybt).

En god Efterretning!

(Vender sig. Han og Rudolph slutte sig til Gruppen ved Kaminen.)

(Helene og Ella sætte sig i Sophaen tilvenstre. De fleste Gjæster, Damer og enkelte Herrer befinde sig i Dagligstuen, nogle Herrer i Spilleværelset. Der serveres Kaffe og Liqueur, i Spilleværelset ryges.)

HELENE.

Jeg kan ikke sige Dem, Fru Martens, hvor det gjør mig ondt, at De ikke har truffet min Tante Pauline. Hun vilde rigtig være Noget for Dem. En Musikenthousiast, og især for Wagner — jeg troer, hun kan alle Ledemotiverne i Nibelungenringen udenad.

ELLA.

Hos en ældre Dame er det ganske vist sjelden at finde den Smag.

HELENE.

Aa hun er overhovedet eiendommelig, noget overspændt, forstaar De nok. Jeg holder saa meget af hende, og hun glædede sig saadan til at træffe Dem. Jeg er virkelig ængstelig for, at hun skal være bleven alvorlig syg. Det ligner hende slet ikke, ikke at sende Afbud.

(Tjeneren, der har budt Herrerne ved Kaminen Kaffe, gaar forbi for at gaa ind i Dagligstuen.)

HELENE.

Aa, Alfred!

TJENEREN

(standser).

Deres Naade

HELENE.

De veed vel ikke, om der ikke skulde være kommet et Brev til mig?

TJENEREN.

Jo, Deres Naade, der blev afleveret et Brev og en Avis; jeg lod Frants strax lægge det ind i Deres Naades Kabinet. Der stod »haster« paa Brevet. Hvis Deres Naade befaler —

HELENE.

Nei, nei — det er godt.

(Tjeneren gaar.)

HELENE
(reiser sig).

Maaske kan jeg snart finde et Øieblik, da jeg kan trække mig tilbage uden at det mærkes. Jeg vilde saa gjerne vide, hvad der er i Veien med Tante Pauline; og De tager mig det vist ikke ilde op.

ELLA
(reiser sig).

Aa, jeg beder, Deres Naade!

(De gaa ind i Dagligstuen. I Døren møder Fanny dem.)

FANNY
(omfavner Ella).

Kjære Fru Martens! ikke sandt, De spiller nok lidt for os!

HELENE.

Men Fanny! hvor kan det dog falde dig ind at plage vor Gjæst?

ELLA.

Aa, det maa De ikke kalde det, Deres Naade! jeg vil saa gjerne bidrage min Skjærv til Underholdningen.

HELENE.

De er altfor elskværdig!

(Helene og Ella gaar ind i Dagligstuen. Arndt træder hen til Fanny.)

ARNDT.

Kjære Fanny! jeg har jo slet ikke rigtig kunnet komme til at hilse paa dig. Jeg har saadan længtes efter dig.

FANNY.

Saa? det har jeg ellers ikke kunnet mærke! — Du har ikke holdt Ord.

ARNDT.

Ikke holdt Ord?

FANNY

(sætter sig paa Sophaen tilhøire).

Nei. Stolen ved Siden af mig stod virkelig tom, fordi vi ventede dig endnu, og af en Feil-

tagelse vilde Hr. Martens sætte sig paa den, men din Dobbeltgænger viste sig ikke . . . Du har bestemt ikke tænkt paa mig.

ARNDT
(der har sat sig hos hende).

Jeg forsikrer dig — af hele min Sjæl.

FANNY.

Min gode Fritz, du maa huske, at du nu har givet Afkald paa den Ungkarlefordel at have Hemmeligheder. Dem læser vi jer ud af Øinene.

ARNDT.

Naa, hvad læser du da?

FANNY.

At du ikke har tænkt synderlig paa mig, og at du selv i dette Øieblik ikke tænker paa mig —

ARNDT.

Men Fanny!

FANNY.

Men paa et eller andet, der plager dig.

ARNDT.

Naa ja, jeg vil tilstaa —

FANNY.

Ser du! jeg vidste det jo nok!

ARNDT.

Fanny! du kunde gjøre mig en Tjeneste ved at sige til din Fader, at jeg gjerne et Øieblik vilde tale med ham.

FANNY.

Nei, du skal virkelig ikke ogsaa komme nu og plage Fader med de kjedelige Forretninger, naar han har Selskab. Du gode Gud, hvad er det egentlig for en Mand, jeg gaar hen og tager mig? Den rene Romer!

ARNDT
(forsøger at le).

Ja, men for Alvor, kjære Fanny —

FAANY.

Det er mit ramme Alvor: du er en rigtig Cato!

ARNDT.

Kjæreste, det er slet ikke Forretninger, men en vigtig Efterretning, han vil selv være dig taknemlig —

FANNY.

Hvor er han da? (reiser sig.)

ARNDT.

Jeg saae ham gaa ind i Dagligstuen.

FANNY.

Jeg er altfor godmodig af mig. Det er meget urigtigt af dig at tænke paa noget Andet end paa mig idag. (Gaar ind i Dagligstuen.)

GEHEIMERAADEN

(i en Gruppe ved Kaminen, med et Likørglas i Haanden, vender sig om).

Apropos, Hr. Departementchef! at jeg ikke glemmer det, troer De, at det er muligt at faa et Kort til Forhandlingen imorgen?

ARNDT.

Det vil rigtignok falde lidt vanskelig. Har Geheimeraaden ikke —

GEHEIMERAADEN.

Aa, hvor vil De hen? naturligvis, for længe siden! Men jeg traf idag en gammel Ven paa Gaden, der meget gjerne vilde overvære den.

ARNDT.

Ja, jeg skal se — hvis Geheimeraaden imorgen, saadan henad ti vil sende Bud op paa mit Kontor —

GEHEIMERAADEN.

Tusind Tak, Hr. Departementchef. (Til de Omkringstaaende — høirøstet.) Det bliver jo nemlig noget Overordentligt! Hvad Hr. Direktør! De har aldrig hørt vor Herbert? enestaaende, siger jeg Dem — Bismarck kommer ikke op imod ham — han kommer ikke op! og nu selve Spørgsmaalet — De veed — om de uægte Børn — det gjælder dog ret egentlig Ægteskabets Hellighed . . . Ægteskabet — ikke sandt, Hr. Departementchef, — ja De er rigtignok Ungkarl —

ARNDT.

Ikke fast ansat, Hr. Geheimeraad.

(Reiser sig og gaar hen til Gruppen.)

GEHEIMERAADEN.

Ha, ha! saa meget bedre. De vil give mig Ret: hvad er Ægteskabet? *un rocher de bronce*, som jeg sagde i min Tale — det er sandt, De var desværrre ikke tilstede. I Moralen — sagde jeg omtrent — staar Ægteskabet *comme un rocher de bronce*, (han har taget en Cigar og gaar nu ind i Spilleværelset, hvor han tænder den ved Lyset; de andre Herrer følger med, de fleste tænde Cigarer. Arndt bliver staaende ved Døren og holder Øie med Ministeren, der viser sig i Døren til Dagligstuen).

GEHEIMERAADEN
(i Spilleværelset).

— — en Bronceklippe, ganske som Kongemagten staar i Politikken; De husker jo,

Hr. Departementchef, at Kong Frederik Wilhelm den Første har sagt de evig mindeværdige Ord: jeg etablerer Souverainiteten, *comme un rocher de bronce* — og nu navnlig i vore Tider — —

(Denne Replik samtidig med den følgende Samtale, saaledes at kun de understregede Ord høres, hvorefter endnu, med forskjellige Mellemrum, følgende Frasestumper: »dette Hus — et helt Folk — velgjørende Lys — Familielykke — ægte germansk Sædelighed« — ledsaget af Geheimeraadens veltalende Armbevægelser.)

(Forrest i Salen, næsten i Portiereaabningen Helene, Ministeren, Fanny og en Professor. Man ser Fanny hviske Noget til Faderen.)

HELENE.

Ja, kjære Herbert, jeg maa dog give Hr. Professoren Ret i, at Liszt i denne Brevvexling staar i et smukkere Lys end Wagner, der hele Tiden »pumper ham« (til Professoren.) saadan hedder det jo i de akademiske Kredse.

PROFESSOREN
(ler diskret og bukker, smigret ved hendes Naades Nedladenhed).

MINISTEREN
(uvillig).

Det er den gamle Historie: man lader Geniet sulte og forages saa over, at det ikke er ætherisk nok til at blive mæt af Idéer.

HELENE.

Ja, saadan kan man ganske vist ogsaa se det . . . Ak ja!

PROFESSOREN
(lægger sit Ansigt i beklagende Folder).

FANNY.

Moder, du vilde jo forestille Hr. Professoren for Fru Martens.

HELENE.

Ja, det vil sikkert interessere Dem, Hr. Professor; Fru Martens er netop en Elev af Liszt.

PROFESSOREN
(straaler af Lykke — og følger Helene og Fanny ind i Dagligstuen).

(Ministeren gaar hen til Bordet tilvenstre, og Arndt nærmer sig ham. Geheimeraaden har i Baggrunden af Spilleværelset taget Plads ved et Spillebord.)

FJERDE OPTRIN.

Ministeren. Arndt. Siden **Helene.**

MINISTEREN.

Min Datter sagde, at De ønskede at tale med mig.

ARNDT.

Ja, Deres Excellence! maaske kan vi et Øieblik trække os tilbage.

MINISTEREN.

Aa, det er vist ikke nødvendigt.

ARNDT.

Hm . . . Ja, Sagen er temmelig alvorlig, og det vilde maaske være Deres Excellence behageligt uden nogen selskabelig Tvang —

MINISTEREN.

Vær De ganske ubekymret og meddel mig i al Korthed, hvad De har paa Hjerte.

(Sætter sig i Sophaen, Arndt tager Plads ligeoverfor ham.)

ARNDT.

Jeg stod just i Begreb med at forlade Ministeriet, da der kom et større Antal Exemplarer af »Folket«, aabenbart sendt af Redaktionen, deriblandt ogsaa et adresseret til mig, indeholdende en Artikkel, det angaar Deres Excellence og som vakte en pinlig Opsigt i Ministeriet . . . Jeg har taget den med, hvis Deres Excellence — (han tager Avisen frem.)

MINISTEREN
(der ikke har fortrukket en Mine, gjør en afværgende Bevægelse).

Nei, jeg læser ikke gjerne her — det ser ikke godt ud . . . De vil maaske være saa god at referere mig det Vigtigste.

ARNDT.

Ja men, Deres Excellence, det er mig virkelig pinligt —

MINISTEREN.

Aa, gener Dem blot ikke, mig skal De ikke kunne overraske.

ARNDT.

Det glæder mig meget at træffe denne Sjælsro hos Deres Excellence. Altsaa Artiklen —

(Helene kommer ind fra Dagligstuen.)

HELENE
(med spøgende Dadel).

Saa dybe Raadslagninger!

MINISTEREN
(trækker paa Skuldrene).

Hvad skal man gjøre! han lader mig ikke have Fred.

HELENE.

Naa, jeg haaber, Arndt, at De snart vil vende Deres Tanker fra Politikken til Familie-anliggender.

ARNDT
(alvorlig).

Det er just det jeg staar i Begreb med, Deres Naade.

HELENE
(ler).

Og saa sætter De saadan et alvorligt Ansigt op, som om De skulde til at anholde om Fannys Haand, istedetfor at det dreier sig om Deklarationen.

ARNDT.

Deres Naade veed, at ogsaa Feststemning kan gjøre alvorlig.

HELENE.

Nei, De er forstemt. — Synes De maaske ikke om Fannys Toilette?

ARNDT.

Hvor kan Deres Naade tænke sig —!

HELENE.

Jeg sagde jo nok til hende, at hun skulde heller tage den hvide Dragt end den blaa, men hun vilde selv endelig —

ARNDT.

Men jeg finder netop, at den blaa klæder hende saa yndig idag.

HELENE
(slaar Hænderne sammen).

Nei, det er himmelraabende! De veed ikke engang, at Deres Forlovede er i Hvidt.

MINISTEREN.

Ja, da maa jeg rigtignok sige, Hr. Departementchef, da kan jeg rose mig af, at have været en opmærksommere Forlovet.

ARNDT.

Jeg veed ikke, Deres Excellence, om det fortjener Dadel, at Deres Datters Ansigt fængsler mig saa meget, at selv de pragtfuldeste Toiletter kun gjør et svagt Indtryk paa mig.

HELENE.

Ja, Gud veed, om det her er Kjærligheden eller Politikken, der gjør blind. (ud tilhøire.)

MINISTEREN.

Jeg venter Deres Referat.

ARNDT.

Altsaa: Artiklen havde Overskriften »Minister og Familiefader« og antydede — eller snarere paastod — at Deres Excellence havde Børn af illigitim Forbindelse — om der var

flere eller af hvilket Kjøn og Alder, kunde man ikke se, ligesaalidt om denne Forbindelse laa længere tilbage i Tiden, eller om det dreiede sig om en eller flere Elskerinder — overhovedet var det Hele holdt i et vist effektfuldt Clair-obscure.

MINISTEREN.

Og det er alt?

ARNDT.

Ja — det vil sige, de hadefulde Randgloser, hvorved denne Beskyldning sættes i Forbindelse med Deres Excellences forestaaende Tale —

MINISTEREN.

— kan jeg levende forestille mig, og derpaa kommer det heller ikke an. Naa, De ser, jeg er ikke overrasket.

ARNDT.

Ja, og jeg maa tilstaa, at det undrer mig.

MINISTEREN.

Det vil sige, det overrasker mig for saa vidt ikke, som Dr. Leistner har truet mig med en saadan Artikkel.

ARNDT.

Er det muligt!

MINISTEREN.

Han vilde skræmme mig fra at tale . . . Hvad han imidlertid haaber at naa ved selve Artiklen, da det andet slog feil, det kan jeg ganske vist ikke forstaa.

ARNDT.

Og tør jeg spørge, hvad Deres Excellence agter at gjøre?

MINISTEREN.

Naa, det kan der vel ikke være nogen Tvivl om. Jeg lader »Statsborgeren« imorgen bekjendtgjøre, at jeg har lagt Sag an mod »Folkets« Redaktør for Bagvadskelser.

ARNDT.

Gud ske Lov!

MINISTEREN.

De synes overrasket, Hr. Departementchef.

ARNDT.

Nei, det var jo netop det, som vi haabede i Ministeriet —

MINISTEREN.

Haabede?

ARNDT.

Og ganske vist ogsaa ventede.

MINISTEREN.

At jeg veed, hvad der er at gjøre, og at jeg ogsaa kan gjøre det, derom burde der dog ikke kunne komme nogen Tvivl op — og aller mindst hos Dem —

ARNDT.

Naturligvis — naturligvis, Deres Excellence.

MINISTEREN.

Men vi vil heller ikke lade noget Minut gaa tabt. — Aa, Hr. Martens!

(Rudolph, der under Slutningen af Samtalen har staaet forrest i Spillestuen, træder nærmere.)

RUDOLPH.

Deres Excellence!

MINISTEREN.

De er idag min Gjæst, Hr. Martens! men jeg er vis paa, naar jeg beder Dem om et Øieblik at gjøre Sekretærtjeneste i et vigtigt Anliggende — saa vil De ikke tage mig det ilde op.

RUDOLPH.

Jeg staar ganske til Deres Tjeneste, Deres Excellence.

MINISTEREN.

De vil altsaa være saa venlig at skrive en Meddelelse i officiel Form til »Statsborgeren« af det Indhold, at jeg anlægger Sag mod Redaktionen af »Folket« for Bagvadskelse paa Grund af en Artikkel i Numret for idag, overskrevet — hvordan var det?

ARNDT.

»Minister og Familiefader«.

MINISTEREN.

Godt — sædvanlig, tør Form, De veed nok.

RUDOLPH.

Meget vel, Deres Excellence.

MINISTEREN.

Derpaa skriver De et Brev til Redaktøren og beder ham fra mig om at bringe Meddelelsen paa det mest iøinefaldende Sted af Bladet og om at sende et Exemplar til hver af Landdagens Medlemmer imorgen med det betræffende Sted understreget — — jeg troer det vil være praktisk, Hr. Departementchef?

ARNDT
(der har reist sig).

Udmærket, Deres Excellence . . . Hvis jeg maa tillade mig en Bemærkning —

MINISTEREN.

Jeg beder. —

ARNDT.

Skulde ikke Redaktionen med nogle Linier give sin Foragelse —

MINISTEREN.

Aa ja, det gjør den af sig selv — forresten er det godt, at De erindrede mig derom. (til Rudolph.) Skriv De til Redaktøren, at han maa gjøre det ganske kort, at det ikke ser ud, som om man tillagde Sagen stor Betydning.

ARNDT.

Ja, ja! saadan vil det ogsaa virke allerbedst. (gaar ind i Dagligstuen.)

MINISTEREN.

Og saa kan De lade Frants løbe med det hen paa Redaktionen.

(vender sig for at følge efter Arndt.)

FEMTE OPTRIN.

Ministeren. Rudolph.

RUDOLPH

(træder hurtig hen til Faderen og siger med dæmpet Stemme).

Hvad staar der i den Artikel?

MINISTEREN.

Det maa du kunne sige dig selv.

RUDOLPH.

Og du forlanger af mig, at jeg skal skrive en saadan Dementi?

MINISTEREN.

Ikke denne Tone — her.

RUDOLPH

(sagte, men bestemt).

Jeg gjør det ikke.

MINISTEREN.

Gjør blot ingen Scene her. Naar du ikke —

RUDOLPH.

Men du maa heller ikke — hører du! jeg har fundet mig i meget —

MINISTEREN.

For Guds Skyld, behersk dig dog! hvis Nogen lægger Mærke til dig, hvad maa de tro —

RUDOLPH.

For min Skyld maa de tro, hvad der er sandt.

MINISTEREN.

Jeg veed ikke, hvad der er faret i dig idag.

RUDOLPH.

Det skal jeg sige dig: Æresfølelsen. Jeg taaler ikke, at Moder og jeg bliver givne til Pris —

MINISTEREN.

Det er der jo ikke Tale om. Leistner har ikke fremsat noget som helst Bestemt — han er aabenbart, som du sagde, paa falsk Spor —

RUDOLPH.

Nei, ikke længer.

MINISTEREN
(farer sammen).

Hvad? har han sagt dig —?

RUDOLPH.

Jeg har sagt ham, at du var min Fader.

MINISTEREN

(smertelig, brudt).

Rudolph!

RUDOLPH.

Jeg gjorde det for at sikre dig. Han sagde mig igaar, at han var vis paa, at du havde saadan et Forhold og et uægte Barn, skjøndt han ikke kunde udfinde de nærmere Omstændigheder. Paa dette vage Grundlag vilde han vove at skrive sin Artikel, du vilde ikke vove at dementere, mente han. Saa tilstod jeg ham det i min Angst, overbevist om, at han for Moders Skyld ikke vilde gjøre det; og det sagde han ogsaa strax, han vilde selvfølgelig tie.

MINISTEREN.

Han har taget dig godt ved Næsen, men endnu kan han have forregnet sig —: Beviser har han ikke —

RUDOLPH.

Fader —

MINISTEREN.

Egentlige Beviser kan han ikke have.

RUDOLPH.

Nei, nei — jeg gjør det ikke —

MINISTEREN.

Husk det er dig —

RUDOLPH.

Jeg har handlet som en godtroende Dumrian, og han som en Slyngel, men det forandrer ikke Sagen. Hemmeligheden er ude, vi kommer i Folkemunde — og du vil prisgive os —

MINISTEREN.

Det er Forestillinger, som man kan sætte sig ud over, maa sætte sig ud over, naar det gjælder.

RUDOLPH.

Forestillinger! Aa ja, Folkesnakken skal vi vide at sætte os ud over, det er vi stolte nok til . . . Moders Handlemaade har været saadan, at hun ikke behøver at slaa Blikket ned for Nogen.

MINISTEREN.

Ja, Gud ske Lov!

RUDOLPH.

Men saa vil du komme — efter at hun er udpeget som din Elskerinde — du vil træde frem og fornægte hende for Alles Øine, sige: »Jeg kjender ikke denne Kvinde« — aa, at du blot kan tænke derpaa!

MINISTEREN
(hæst).

Det gjælder min Ministerstilling, gjælder Alt hvad jeg har arbejdet for et helt Liv —

RUDOLPH.

Ja, det faar ikke hjælpe.

MINISTEREN.

For det har din Moder ofret sin huslige Lykke, en Hustrus Stilling og Navn, med usigelig Forsagelse og Forsigtighed er det opnaaet —

RUDOLPH.

Jeg vil ikke vide af en Fader, der fornægter mig, og jeg taaler ikke Fornægtelsen: jeg stiller mit Ord imod den.

MINISTEREN.

Det vil du ikke gjøre!

RUDOLPH.

Du skal faa det at se. Og et gjør jeg strax, endnu inat, jeg oppebier ikke Skjændslen; jeg reiser bort — hvorhen veed jeg ikke — ligemeget, og jeg vil se at faa Moder til at reise med.

MINISTEREN.

Men hun vil blive.

RUDOLPH.

Ja, hun bliver vel. Hun har fundet sig i saa meget, og vil vel ogsaa finde sig heri. Hun vil blive hos den Mand, der fornægter hende, og sin Søn vil hun miste . . . Hvis du ogsaa tør tage det paa dig —!

(Ministeren synes under disse Ord at synke sammen. Hans Træk slappes.)

SJETTE OPTRIN.

De Forrige. Helene træder ind fra høire med en Avis i Haanden.

HELENE

(træder hen til Ministeren og rækker Avisen hen imod ham).

Herbert — hvad er det?

MINISTEREN

(farer sammen).

HELENE.

Læs!

MINISTEREN

(med afværgende Bevægelse).

Jeg veed nok —

HELENE.

Og du siger Intet! Siig dog, at det er Løgn!

RUDOLPH

(ved Døren til Dagligstuen ser fast paa Ministeren).

MINISTEREN

(gjør en Bevægelse, som om han vil tale, men tier).

HELENE

(i høieste Angst).

For Guds Skyld!

(Ministeren ser bort med et Suk. Helene ser uvillig paa Rupolph. Rudolph tilkaster Ministeren et betydningsfuldt Blik og gaar ind i Dagligstuen, hvor han i Baggrunden vender sig om.)

HELENE

(ser forundret efter ham).

Et anonymt Brev siger mig, at der mellem mine Gjæster — Herbert? —

I dette Øieblik hører man fra Salonen tilvenstre for Dagligstuen Begyndelsen af Appasianata-Sonaten.)

HELENE

(farer sammen — ser vist paa Ministeren, der ogsaa har gjort en uvilkaarlig Bevægelse — følger hans Blik ind i Dagligstuen, hvor kun Rudolph, der vender sig om og ser paa Faderen, er synlig, tager sig med Haanden til Hovedet, hvis Udtryk viser, at en pludselig Ideeassociation danner sig).

Ella Martens — Sekretæren —

Hun vakler og synker med et halvtundertrykt Skrig om paa Sophaen, hvor hun aander krampagtig, stønnende.)

SYVENDE OPTRIN.

De Forrige. Geheimeraaden; siden Arndt og Fanny.

GEHEIMERAADEN

(der har set op ved Tonerne, kaster sine Kort, styrter ind og lukker Døren til Spillestuen efter sig).

Hvad er der? Helene! hvad feiler dig?

MINISTEREN.

Kjære Onkel! Helene er pludselig bleven syg — jeg frygter, at det er et Nerveslag — —

GEHEIMERAADEN.

Gud bevares! Men er der da ingen Læge blandt Gjæsterne?

MINISTEREN.

Nei, desværre! men jeg vil strax sende Bud efter Huslægen.

GEHEIMERAADEN.

Ja, gjør det, gjør det, Kjære!

MINISTEREN.

Desværre vil hun vel neppe mer i Aften kunne gjøre Honneurs —

GEHEIMERAADEN.

Hvad tænker du paa! Gjæsterne maa sendes hjem —

MINISTEREN.

Ja, jeg frygter næsten, at det er nødvendigt.

GEHEIMERAADEN.

Naturlig, forstaar sig . . . hun maa have Ro, fuldstændig Ro . . . overlad du bare det til mig! Du maa ikke gaa fra hende, nei, nei — nei, nei — den kjærlige Ægtefælle er endnu vigtigere end Lægen — Jeg skal nok — —

MINISTEREN.

Tusind Tak, kjære Onkel!

GEHEIMERAADEN.

Herregud — vores Helene, der ellers er saa kjernesund — men — Mod, kjære Herbert, Mod! og Ro fremfor Alt, det kan ikke være saa farligt —

(I Dagligstuen har man fra Begyndelsen af dette Optrin ikke knnnet se Nogen, da Alle er strømmede til Salonen (der antages at ligge tilvenstre for Dagligstuen) saa at Helenes Besvimelse til denne Side slet ingen Opmærksomhed har vakt.)

(Fra venstre gjennem Dagligstuen kommer Arndt ind og møder Geheimeraaden i Døren.)

GEHEIMERAADEN

(griber Arndt ved Skuldren).

Hys! Hendes Naade er blevet syg — Selskabet gaar fra hinanden — (vender sig.) Mod, kjære Herbert!

(Gaaer ind i Dagligstuen og lukker Døren efter sig. Musikken lyder dæmpet knap et halvt Minut endnu og hører saa pludselig op.)

ARNDT

(ser bestyrtet paa Ministeren og opdager Avisen, som Helene har ladet glide ud af Haanden, da hun sank om paa Sophaen).

Deres Excellence, jeg ser — — hvordan er denne usalige Avis — (tager den op.)

HELENE

(farer op ved Ordet »Avis« — ser sig om).

Ah, — Arndt, er det Dem? var der ikke Nogen her?

ARNDT.

Jo, Onkel Kaspar.

HELENE.

Gud! har han læst —?

MINISTEREN.

Nei, nei!

ARNDT.

Deres Naade, jeg beder Dem — lad dog ikke disse Afskyeligheder gaa Dem for nær — Dementien er allerede i Trykkeriet — denne Bagvadskelse vil ikke gaa ustraffet hen —

HELENE

(uforstaaende, ser paa Ministeren).

Dementien?

MINISTEREN.

De tager feil, Hr. Departementchef.

ARNDT
(forfærdet).

Tager feil? hvad mener Deres Excellence?

MINISTEREN.

Jeg dementere ikke.

ARNDT.

Men — det er absolut nødvendigt, Deres Excellence!

MINISTEREN.

Jeg indgiver min Demission.

ARNDT.

Det — — det er dog ikke Deres Alvor.

MINISTEREN.

Berolig Dem, Hr. Departementchef! Jeg forstaar fuldkommen, at denne Efterretning maa være rystende for Dem. Men betænk, at Deres Forlovelse først skulde deklareres iaften.

HELENE.

Først iaften — men Arndt vil dog ikke — nu da Fanny og jeg — — Arndt!

ARNDT

(efter en pinlig Pause, med pludselig Frimodighed, som En, der har taget sin Beslutning).

Ja, det er mig ganske vist kjært, at Deklarationen ikke har fundet Sted.

MINISTEREN.

Ikke sandt! der ligger noget Trøsteligt i den Betragtning?

HELENE

(med en indigneret Bevægelse).

Er det muligt!

ARNDT.

Ikke just trøsteligt, men — — Ser De, Deres Excellence, ved min Kjærlighed til Deres Datter er jeg dobbelt saaret af en Ulykke, der ikke blot rammer min politiske Mentor, men ogsaa min Brud; men midt i denne Smerte tager jeg dog taknemlig mod den Fordel, at denne Kjærlighed nu i alt Fald ikke længer kan mistænkeliggjøres.

HELENE.

Arndt! gode, ædle Mand! — ja, jeg vidste det, De elsker min Fanny!

MINISTEREN

(overrasket, giver ham Haanden).

Jeg har taget feil af Dem.

ARNDT.

Ja, Deres Excellence, hvis De har ventet et andet Svar af mig.

MINISTEREN
(besindende sig — ironisk).

Ja, jeg har tiltroet Dem for kortsynet Beregning. Formuen forbliver jo hendes —

HELENE.

Herbert!

MINISTEREN.

Og ikke mindre de vigtige Familieforbindelser —

ARNDT
(med lavet Indignation).

Deres Excellence — jeg — —

MINISTEREN.

Kun beklager jeg, at De er for ung til at blive min Efterfølger, men med Tiden —

ARNDT.

Denne Mistro har jeg ikke fortjent.

MINISTEREN
(alvorlig).

Hvis jeg følte mig overbevist om, at De ikke har fortjent den, vilde det nu yde mig en stor Beroligelse, Hr. Arndt.

FANNY
(styrter ind fra Dagligstuen).

Moder — er du syg?

HELENE.

Aa nei, mit Barn.

FANNY.

Gud ske Lov!

HELENE.

Hvad gjør de derinde; der er saa stille; — blev der ikke spillet før?

FANNY.

Jo, Moder; Fru Martens spillede Appasionata.

HELENE
(mekanisk).

Rigtig — Appasionata.

FANNY.

Men saa kom Onkel Kaspar ind og sagde, at du var pludselig bleven meget syg, og nu gaar de allesammen hjem.

HELENE.

Ja, lad dem blot gaa, vi vil være alene, (skjærende bittert:) *en famille* — og det fuldtalligt. (Med forandret, resolut Tone:) Gaa, Fanny! og hent din Broder —

FANNY.

Min Broder? (ser medlidende paa Moderen, som hun troer taler i Vildelse.) — men kjære Moder!

HELENE.

— din Broder og din Faders Elskerinde — hun hedder Ella Martens.

FANNY

(farer tilbage).

Gode Gud — hvad siger du?

HELENE.

Arndt! Gjør du, hvad din Forlovede er for svag til.

MINISTEREN.

Men Helene — hvad skal dog —?

HELENE

(afgjørende).

Gjør som jeg siger.

(Arndt gaar ind i Dagligstuen.)

FANNY.

Fader, siig dog at det ikke er sandt — — Moder er jo syg —

HELENE.

Ja, var jeg blot det!

MINISTEREN.

Din Moder taler ikke i Vildelse.

FANNY.

Fader — er det sandt?

MINISTEREN.

Mit Barn! hold dig til din Moder og til din Brudgom, og gid han maa kunne erstatte dig din Fader.

FANNY.

Nei, nei — jeg vil ikke miste dig, Fader!

HELENE.

Hvor vil du dog trænge dig paa? Han har dog aldrig brudt sig om os.

FANNY.

Aa jo — jo! ikke sandt Fader! du holder dog mest af Moder og mig?

MINISTEREN

(tonløst og med Anstrengelse).

Jeg holder ogsaa af jer.

FANNY

(vender sig bedrøvet til Moderen og skjuler Ansigtet i hendes Skjød).

OTTENDE OPTRIN.

De Forrige; Ella, Rudolph og Arndt træde ind fra Dagligstuen.

HELENE

(reiser sig med Værdighed).

Det glæder mig, at De endnu ikke var taget afsted.

ELLA

(lidt usikker).

Vi stod just i Begreb dermed, Deres Naade.

HELENE.

Vi vil afholde et Familieraad her, og der hører De dog med — saa vel som Hr. Arndt, Fannys Brudgom, ogsaa De, min Husbonds Maitresse.

MINISTEREN

(rasende).

Helene —!

ELLA
(skjuler Ansigtet i sine Hænder).

Min Gud!

ARNDT og FANNY
(træder imellem Helene og Ministeren).

Deres Excellence!
Fader!

RUDOLPH
(omfavnende Ella som for at værge og skjule hende).

Vi er komme, Deres Naade, skjøndt jeg anede, hvad der var forefaldet, men vi vilde ikke, at det skulde se ud, som om om vi flygtede; tro imidlertid ikke —

MINISTEREN
(der har betvunget sin første Opbrusen).

Stille, Rudolph! Det er mig, hvem det tilkommer at svare. (Til Helene.) Denne Kvinde, som du troer at kunne se ned paa fra din formentlige Høide som dadelfri Ægtehustru og hvem du slynger Pøbelord i Ansigtet — hun er — hvis da Andet end juridiske Ceremonier har Gyldighed — hun er min virkelige Hustru.

HELENE
(ler).

Din Hustru! saadanne Fraser skal imponere os!

ARNDT.

I Ministerens Mund lyder det ganske vist overraskende.

MINISTEREN.

Fordi det er et Menneskes Ord. Ja, i disse øde Rum har hidtil kun Ministeren talt — men nu er hun her, mit Menneskelivs hemmelige Ledsagerske, og for hende vil jeg tale. Min Hustru er hun, sagde jeg — men jeg har sagt for lidt: hun skal ikke sættes i Rang med almindelige Hustruer, saadanne som du er en af, Helene —

FANNY
(i bedende Tone).

Fader? jeg beder dig —

HELENE.

Aa, lad ham tale — han har Ret: jeg faar vel ydmyge mig. Jeg indser nok, at hun er mig overlegen, da hun ved sine Kunster har forstaaet at vende hans Hjerte fra mig, — og det allerede i de første Aar af vort Ægteskab.

ELLA.

Nei, hans Hjerte har jeg ikke lokket bort fra Dem. Det var jo mit fra først af og har aldrig tilhørt nogen Anden.

HELENE

(stirrer forfærdet paa hende).

Hvad skal det sige! — De skulde have haft et Forhold med min Mand, før han forlovede sig med mig?

ELLA.

Et Forhold —?

MINISTEREN.

Dine Ord viser, hvor langt du er fra blot at kunne ane en Handlemaade som Ellas, din Tankegang er altfor lav dertil.

FANNY

(kommende Arndt i Forkjøbet, der gjør Mine til at nedlægge Indsigelse).

Husk paa Fader, at Moder er haardt krænket, og vær ikke bitter imod hende. Jeg har dig saa kjær, som en Datter kan have sin Fader, og jeg vilde saa gjerne høre Alt, hvad du kan sige os for at løse denne Gaade.

MINISTEREN.

Du har Ret, min Datter — ja, jeg vil være rolig — jeg vil forklare jer Alt.

HELENE

(sættende sig paa Sophaen tilhøire).

En Forklaring trænger vi ganske vist i høi Grad til.

(Fanny sætter sig ved Siden af hende og holder hendes Haand, som for at berolige hende; Ella sætter sig i en Lænestol bag Bordet tilvenstre og Rudolph staar bag ved den; Arndt læner sig lit Kaminen. Ministeren i Forgrunden tilvenstre, med den ene Haand støttet paa Bordet.)

MINISTEREN.

Ja, vi elskede hinanden — jeg var midt i Tyverne, da jeg lærte Ella at kjende —; vi var blevne lykkelige sammen paa sædvanlig Vis, hvis ikke en rasende Ærgjerrighed havde naget mig. Dog, det var ikke blot Ærgjerrighed, det var Erkjendelsen af, at mine Evner gik i praktisk Retning og krævede store Forhold, Følelsen af, at jeg var skabt til at herske; — og jeg havde ingen Udsigt til at naa nogen Magtstilling. Som juridisk Skribent havde jeg vakt nogen Opmærksomhed, men mit Temperament var ikke skabt for det stille Arbeide ved Skrivebordet, og det var ikke Forfatterære jeg tørstede efter. I en Tid, da jeg just var allermest sønderrevet mellem min Kjærligheds Lykke og Frygten for hvad jeg betragtede som et forfeilet, daadløst Liv, lærte jeg dig at kjende, Helene — og snart saae jeg, at jeg havde gjort Indtryk paa dig, at du forelskede dig i mig. Jeg mærkede, at du fandt Behag i mig og at din Ærgjerrighed i mig saae en Mand, der kunde tilfredsstille den (med Eftertryk) den v. Mangoldske Ærgjerrighed —

HELENE

(gjør en nervøs Bevægelse, som en der føler sig truffet).

FANNY

(slipper Moderens Haand og ser lidt mistænksom paa hende).

MINISTEREN.

Vi havde Brug for hinanden, ser du. — Du kunde give mig Midlerne og jeg kunde gjøre det ud af dem, som ingen af dine rige Tilbedere kunde: gjøre dig til Ministerfrue.

HELENE.

Men du selv da — hvad følte du da?

MINISTEREN.

Spørg Hr. Arndt, hvad han føler for Fanny.

FANNY
(reiser sig i Sædet og ser forskende paa Arndt).

ARNDT.

Deres Excellence — mine Følelser — jeg troer, jeg har — — —

MINISTEREN
(fortsættende, uden at agte paa ham).

Eller spørg dig selv derom.

HELENE.

Du elskede mig ikke — og alligevel — — det er jo skrækkeligt!

MINISTEREN.

Lad os undgaa de stærke Udtryk! Ærlig talt, hvormange unge Mænd af vor Selskabs-

kreds møder sin Brud med en Romeos Lidenskab, — og hvor mange unge Piger vilde egentlig være tjent med den?

ARNDT.

Der er dog et temmelig stort Spring mellem en heroisk Elskov, der paa ingen Maade er ønskelig i det borgerlige Liv — og — —

MINISTEREN
(haanlig).

A ha!

FANNY.

Hvad siger du!

HELENE.

Ja, den har jeg aldrig sukket efter — men Ligegyldighed — ja, sig det kun, Arndt, Ligegyldighed!

MINISTEREN.

Det er ogsaa et Ord, der er let sagt. Havde du haft Egenskaber, som havde frastødt mig, ja havde du blot manglet Ynde og tiltrækkende Kvindelighed, saa havde jeg visselig ikke tænkt derpaa. Nu derimod saae jeg for mig en Brud, som Mange vilde misunde mig, og i Medgift saa glimrende en Udsigt, som jeg

kunde ønske mig. Med vor Formue, med det Hus, som vi vilde kunne føre, fremfor alt med vore Familieforbindelser og deres Indflydelse var det Høieste mig ikke længer uopnaaeligt... Hvad der gjærede i mig, blev ikke længe skjult for min Ella — og saa —

FANNY
(medlidende).

Saa forlod du den Ulykkelige! —

ELLA.

Aa nei! det gjorde han ikke.

MINISTEREN.

En Dag sagde hun til mig, at hun indsaae, det vilde ikke føre til vor Lykke, hvis jeg ægtede hende. Kjærligheden vilde ikke kunne udfylde mit Liv, og den Virksomhedskreds, der tilkom mig, vilde jeg ikke kunne finde. Der vilde bestandig foresvæve mig Alt hvad jeg havde kunnet blive til. — Gaa du den Vei, der ligger for dig, sagde hun, jeg tør ikke være dig nogen Hindring. Ægt Frøken v. Mangold, og jeg vil være din Elskerinde.

HELENE
(efter en kort Pause — stirrende paa Ella).

Det — har De sagt til ham?

ELLA.

Ja.

MINISTEREN.

Og sjelden har Kjærlighed gjort mer for en Mand.

HELENE.

En deilig Kjærlighed, maa jeg sige — og en ædel Handling! Føler De da ikke, hvor dybt De derved har nedsat ikke blot Dem selv, men Deres Elskede, hvem De dog tvertimod skulde hæve og forædle?

ELLA.

Nedsat?

HELENE.

Ja, De har ikke vovet at bygge paa hans Kjærlighed; Deres har ikke været stærk nok dertil, og hans har De ikke stolet paa. De har ikke troet, at Kjærlighedens Lykke var nok for ham, naar han redelig maatte nøies med den i smaa Forhold.

MINISTEREN.

Hun har rigtig erkjendt min Natur.

HELENE.

Ja — og det skulde Kjærligheden gjøre — den, der ellers kaldes blind, den skulde her have

været saa klartseende, udspeidet de inderste Feil, gjennemskuet Karakteren lige til Bunden! Er Kjærligheden ikke fuld af Tillid, troer den ikke paa sin egen Almagt — —

ARNDT.

Visselig —!

ELLA

(rolig, men med kjendelig Ironi).

Jeg veed ikke, hvordan Deres Kjærlighed er og hvad den mægter; jeg veed kun, at jeg gjorde hvad jeg troede var bedst for os begge, og at det kostede mig en frygtelig Kamp.

HELENE

(til Ministeren).

Og du er gaaet ind derpaa? Du har ægtet mig og dog levet med hende?

MINISTERER.

Du siger det: med hende har jeg *levet*.

HELENE.

Jeg forstaar dig endnu ikke! — i alle disse Aar —

MINISTEREN.

— var hendes Hus, *vort* lille Hus derude — mit *Hjem*.

HELENE
(lader sig synke ned paa Sophaen).

Gud — hvilken Afsløring!

ARNDT
(trædende nærmere).

Uhørt! hvem havde ogsaa kunnet ane, at et saa skjændigt —

RUDOLPH.

Skjændigt! jeg skulde dog mene, hvad De nu har hørt —

ARNDT.

Om et afskyeligt Bedrag har vi hørt.

FANNY
(reiser sig).

Fritz —! det er min Fader, du taler om.

ARNDT.

Det glemmer jeg visselig ikke, for det er jo netop mit Hverv at tale for din Moder, der selv er maalløs ved dette frygtelige Slag. Heller ikke hun kunde jo ane, at det her ikke dreiede sig om Følgerne af et enkelt ungdommeligt Feiltrin, — et saadant havde hun maaske i sin Høimodighed tilgivet —

HELENE

(ser op).

Ja, du har Ret, Fritz — du forstaar mig — tilgive vilde jeg — det var netop min Hensigt.

FANNY

(kaster sig ned paa Skamlen og griber hendes Haand).

Ikke sandt Moder! aa, jeg vidste det jo!

ARNDT

(salvelsesfuldt).

Der hører De — i sin Høimodighed — —

HELENE.

Derfor var det jo, at jeg — — men, aa Gud! Alt er jo saa helt anderledes end jeg havde tænkt mig.

ARNDT.

Hvor kunde De ogsaa — en saa ren Sjæl — —

RUDOLPH.

Nei, det passede ikke til den Scene, De vilde opføre som den Høimodige, den Tilgivende, hvor min Moder og jeg, vi skulde staa som de Ydmygede, ofres paa Familiealtret ved denne — —

ELLA
(med bebreidende Blik).

Rudolph — Rudolph!

MINISTEREN
(der efter sin sidste Erklæring har staaet indadvendt, ligesom i en Kamp af modstridende Tanker, udenfor den almindelige Ophidselse, hæver Hovedet, ser kort paa Rudolph og derefter paa Helene).

Ja, anderledes var det vel, end du har kunnet tænke dig, men var det derfor mere fordømmeligt? — (I indtrængende Tone, med et Skridt henimod Helene.) Helene! jeg appellerer til —

HELENE
(med et hysterisk Skridt).

Kom mig ikke nær!

FANNY.

Moder, Moder! det mener du jo ikke! du vil jo saa gjerne tilgive — Alle — ikke sandt, Moder — Alle —?

ARNDT
(irriteret, og aabenbart angst for en Forsoning).

Tilgive? hvor skulde det her være muligt at tilgive? Ja, hvem har her Brug for Tilgivelse? Begjæres den overhovedet? Her prales jo høilydt med en Forbrydelse!

MINISTEREN
(overlegent smilende).

De bruger et stærkt Udtryk, Hr. Departementchef!

ARNDT.

Ja, Deres Excellence — og i dette Udtryks alleregentligste Forstand. For De har faktisk levet i Bigami.

MINISTEREN
(spydig).

Dertil troede jeg der behøvedes en dobbelt Vielse.

ARNDT.

Aa, De forstaar meget godt, at jeg ikke taler om juridiske Formaliteter —

MINISTEREN.

Men det gjør De Uret i, Hr. Departementchef, for dem forstaar De Dem i alt Fald paa — derimod Følelses-Værdi og moralsk Værdsættelse —

ARNDT.

Saa meget forstaar jeg dog, at De har gjort Sort til Hvidt, har gjort et Maitresse-

forhold til Deres egentlige Ægteskab og Deres Ægteskab til et politisk Middel —

MINISTEREN.

Jeg har gjort hvad enhver Fyrste gjør.

ARNDT.

Naa ja — en Fyrste —

MINISTEREN
(med Høihed).

— og er jeg ingen? Jeg har benyttet Fyrsteretten — ja, men jeg har ogsaa vist, at den var min, nægte det, hvo der tør! — —

FANEY
(reiser sig).

Jeg ikke, Fader.

MINISTEREN.

Fanny! —

ARNDT
(samtidig).

Hvad skal det sige!

FANNY.

Nei, jeg kan ikke fordømme Fader, saadan som du. Ganske vist: ikke Alle har Lov til at handle som han — —

ARNDT.

Hvad er dog det for en Exaltation, en Venden op og ned paa alle Begreber —!

FANNY.

Nei — og endnu mindre kan jeg fordømme Fru Martens, der var i Stand til en saadan Forsagelse — et saadant Offer —

RUDOLPH
(griber hendes Haand).

Søster!

ARNDT.

Ogsaa det endnu? fornægter du i den Grad det kvindelige Sædeligheds-Instinkt!

FANNY.

Ja, siig hvad I vil, der er noget Stort, noget Heroisk deri!

HELENE
(der efterhaanden er kommet sig af den Bedøvelsestilstand, som hun var sunket sammen i, og nu med stigende Forundring har været Vidne til Fannys Optræden — reiser sig).

Og paa mig tænker du ikke? (til Ministeren og Ella.) Hvordan har I handlet med mig, hvad har I gjort ud af mig? Kun et Middel har jeg været for jer, I har ikke betænkt jer paa at bedrage mig, naar I kun selv op-

naaede hvad I vilde. Du hyklede Kjærlighed for mig, og de Krummer, der faldt af fra eders Overflod, det var min Ægteskabslykke — det var det, som jeg har været stolt af.

ARNDT.

Kun altfor sandt!

HELENE

(til Fanny).

Du beundrer det Heroiske i denne Kvindes Forsagelse. Ja, hvem gav hende da Ret til at sige til ham: »Ægt hende, og jeg vil være din«? — Følte hun da ikke, at denne »hun«, som hun gav Anvisning paa til Ofring, at hun var en Kvinde, som hun selv — ikke saa begavet, ikke saa heroisk, heller ikke saa fordomsfri — det skal jeg villig indrømme — men dog en Kvinde, et Væsen, der behøvede Kjærlighed — maaske kun en stakkels dagligdags Kjærlighed, men dog ikke en hyklet — som maaske ingen »Fyrsteret« havde, men dog Menneskeret til ikke at blive brugt som Middel for fremmede Formaal og bedrages for sit eget Livsindhold.

ELLA.

Det er sandt, vi har forbrudt os imod Dem, og De har Ret til at fordømme os. Men hvis

De ret kunde sætte Dem ind i min Stilling den Gang — — — Jeg vidste jo kun, at De elskede ham, og at Deres høieste Ønske gik i Opfyldelse. De fik just det, som jeg med saa dyb Smerte maatte opgive.

HELENE.

Ja — Skinnet deraf.

MINISTEREN.

Og naar man troer paa Skinnet, naar det fuldkommen tilfredsstiller — hvori er det da forskjelligt fra Virkeligheden? — Har du manglet noget i alle disse Aar? Du veed, at det ikke er Tilfældet. Havde du overhovedet kunnet modtage mere Kjærlighed end du fik?

HELENE.

Det klager jeg heller ikke over, men over at denne Kjærlighed var løiet.

MINISTEREN.

Det var den ikke, og det vil du ogsaa indse, naar du rolig kan se tilbage paa hele denne Tid.

HELENE.

Jeg forstaar dig ikke. Saa skulde du jo have elsket os begge!

MINISTEREN.

Hvad du og jeg kalder Kjærlighed, det kalder Ella og jeg ikke Kjærlighed. Den Herbert, som du kjendte, og som du kunde kjende, han har tilhørt dig helt. Naar der foruden ham endnu var en anden, hvem du ligesaalidt kunde kjende, som det legemlige Øie kan se en Aand — og naar han tilhørte en Anden, hvad har du egentlig mistet derved?

HELENE.

Nu, i alt Fald, har jeg ogsaa mistet min Herbert.

MINISTEREN.

Ja, og derfor har jeg Uret. Det er dens Velsignelse, som bliver indenfor Kredsen af vant Sædelighed: han har ogsaa Lov til at tabe. Den, der træder udenfor den, han maa seire — ellers har han Uret. Jeg skulde have ført det seirig igjennem til min Død . . . (Til Arndt.) Og til Dem og Deres siger jeg: De har styrtet mig, men —

ARNDT.

Jeg, Deres Excellence? Jeg dog ikke? Har jeg nogensinde været Deres Modstander?

MINISTEREN.

De og Deres Lige har styrtet mig, for kun gjennem eders Anskuelser virker hin Artikel, og De vil ogsaa blive min Arvtager. Men det skal dog en Gang være eder sagt: Ikke ved min Lastefuldhed har I styrtet mig, skjøndt I vil lade saadan, men ved det i mig som var noget værd. Fordi jeg ikke var en kold Formel, som I bildte jer ind, men var et Menneske, havde et Hjerte — — der var jeg saarbar. Ja, havde jeg endda været en liderlig Karl og ført et almindeligt Skjørlevnet, aa — I havde haft den kristelige Kjærligheds Kaabe at brede over de mange Rifter. Jeg vil sige det ærligt: som offentlig Personlighed, som Politiker var der nok at sige paa mig; saa helt Uret havde Drengen der ikke (peger paa Rudolph) naar han beskyldte mig for at være Renegat; jeg er tidt gaaet paa Akkord med min Samvittighed, jeg var ikke ren. I dette Forhold derimod — det gjør Ingen af jer mig efter, saaledes vil *I* ikke falde . . . Og nu tænker jeg, vi har talt os ud overfor hinanden. — Rudolph, vil du gaa ned og faa fat i en Vogn, vi vil kjøre hjem.

HELENE.

Du vil — allerede nu?

MINISTEREN.

Heller strax, da det dog maa være.

HELENE.

Ja — det maa vel —

ARNDT
(bestyrtet).

De kan dog ikke tænke paa —

HELENE.

Nei, nei — aa, jeg havde slet ikke tænkt — det er jo saa helt anderledes end jeg forestillede mig . . . Aa, hvorfor kunde de dog heller ikke lade os være i Fred? hvorfor skulde de basune det ud? det kom dem jo ikke ved!

ARNDT.

Tro mig, Kjære — det var dog bedst —

HELENE
(vender sig hovedrystende fra ham til Ministeren).

Herbert — saa maa vi da skilles.

MINISTEREN.

Vi maa, Helene. Verden vil det — og vor egen Fordom.

HELENE
(giver ham Haanden).

Og jeg vil dog takke dig for de mange Aar — (vender sig bort og skjuler Ansigtet i sine Hænder.) Aa Gud, det er dog saa tungt —! (ud tilhøire.)

FANNY
(omfavner Faderen).

Men jeg vil ikke miste dig, Fader! hører du, jeg vil ikke. Det kan Ingen forlange af mig.

MINISTEREN.

Nei, nei min Fanny! Jeg vil vedblive at være dig en faderlig Raadgiver. Rigtignok skulde du nu kunne undvære en Fader, da du har valgt dig en Ægtefælle. — Hvis jeg ikke i disse Dage havde været saa forjaget og ude af mig selv, saa havde jeg maaske ikke saa hurtig givet mit Samtykke — men det skader ikke: denne Time vil give dig en Del at tænke over — du vil prøve dig selv og prøve ham —

ARNDT.

Deres Excellence, at De saadan næsten advarer min Forlovede imod mig, jeg synes i alt Fald den Ret —

FANNY.

— Ingen Ret, som tilkommer en Fader, har han mistet, jeg vil ikke høre saadan Noget!

MINISTEREN.

Der kan De høre! O, endnu et: ikke blot er jeg hendes Fader, men hun er min Datter, det vil De allerede med nogen Misfornøielse have mærket idag. Derfor — se Dem for. Og fremfor alt: De har ingen Fyrsteret.

(Arndt og Fanny ud.)

NIENDE OPTRIN.

Ministeren. Ella.

MINISTEREN
(synker udmattet sammen i en Lænestol).

ELLA
(bøier sig over ham).

Herbert — min Herbert!

MINISTEREN.

Ja, du kjære, trofaste Sjæl, nu har du mig helt igjen.

ELLA.

Ak, jeg tør ikke engang glæde mig derover.

MINISTEREN.

Stakkels Helene!

ELLA.

Men — din Stilling —? du talte til Arndt, som om —

MINISLEREN.

Med den er det ude!

ELLA.

Du gode Gud — Alt hvad du havde tilkjæmpet dig!

MINISTEREN.

Ja, Ella! jeg er en skibbruden Mand.

ELLA.

Men i alt Fald har Stormen kastet dig i Land paa en venlig Ø.

MINISTEREN
(irykker hendes Haand).

Ja — Ella, og en velkjendt. (Reiser sig, med pludseligt, smerteligt Udbrud:) Men mit Skib, mit stolte

Skib! Aldrig mer skal jeg have en Kommandobro under mine Fødder!

RUDOLPH

(aabner Dagligstuedøren).

(Idet Ministeren og Ella gaar hen imod ham, falder Tæppet.)

en Kom-

, falder Tæppet.)

Paa den *Gyldendalske Boghan*
nylig udkommet:

SAMLEDE DIG

Af

CHR. RICHARDT.

Med Forfatterens Portra

3 Dele. 10 Kr.; eleg. indb. i 3 B

HULEBOERNE I SYD

Erindringer fra et Ophold hos Kalif

Af

DANIEL BRUUN.

Med Illustrationer.

5 Kr.; eleg. indb. 7 Kr. 75

DIGTE

af

HALFDAN CHRISTEN

1 Kr. 25 Øre.

